

opbouw

Opinieblad voor de Nederlands Gereformeerde kerken

53
20
9 oktober 2009

Themanummer

Najaarsspecial 'Weg van God?'

Het is toch ook uw kind, Heer! Geloven na je achttiende is niet vanzelfsprekend

Lezersbrieven **Twaalf manieren om van uw afdwalende kind te houden**

Colofon

Redactie

Drs. L.A. van Baardewijk, A.P. de Boer, drs. F. Gerkema, M.C. Huijgen MSc. (eindredacteur), drs. P. Kleingeld, S. Klos (hoofdredeacteur), L.A.E. Wiebenga-Verrij (secre.), I.J. Zinkstok.

Adressen van de redactie

Kopij: M.C. Huijgen, Troosterlaan 48, 3571 NN Utrecht, (030) 20 10 488, redactie@opbouwonline.nl.

Kopij Oplocatie: A.P. de Boer, Kombuis 111, 3863 VN Nijkerk, (033) 245 11 06, oplocatie@opbouwonline.nl.

Kopij moet de dinsdag twee weken voor de verschijningsdatum binnen zijn.

Overige redactiezaken: L.A.E. Wiebenga-Verrij, Van Oordtstraat 5, 8071 KV Nunspeet, (0341) 26 01 39, secretariaat@opbouwonline.nl.

Website

www.opbouwonline.nl

Administratie

N. Schenk, Droogoven 7, 3961 EW Wijk bij Duurstede, (0343) 57 50 27, administratie@opbouwonline.nl.
Gironummer 404945 t.n.v. Persvereniging Opbouw.

Persvereniging

Opbouw is een uitgave van de Persvereniging Opbouw. Het adres is dat van de secretaris, M.E. van Gent-Petter, Dennekruid 99, 3068 SG Rotterdam, persvereniging@opbouwonline.nl. U kunt lid worden door overmaking van € 15,50 op giro 404945.

Abonnementen

Informatie over een gratis proefabonnement (6 nummers) en overige abonnementen geeft de administratie. Abonnementen kunnen elk moment ingaan, maar slechts per 31 december eindigen. Opzeggen kan tot 15 november.

Abonnementsprijs

Jaarabonnement € 41,25,- halfjaar € 23,-. Studenten € 20,50 per jaar. E-mailabonnement € 34,- per jaar (studenten € 14,-). Europa € 78,-. Buiten Europa Priority € 103,50 per jaar.
Bij betaling per incasso € 1,- reductie. Losse verkoop € 2,-.

Advertenties en instekers

formaat	breedte x hoogte	tarief ex. btw
pagina	180 x 266 mm	€ 430,-
1/2 pag. liggend	180 x 130 mm	€ 215,-
1/2 pag. staand	87 x 266 mm	€ 215,-
1/4 pag. liggend	180 x 62 mm	€ 108,-
1/4 pag. staand	87 x 130 mm	€ 108,-
1/8 pag. liggend	87 x 62 mm	€ 54,-

Insteken van drukwerk: tarief afhankelijk grootte en gewicht.

Sluitingstermijn: woensdag 8.30 uur, anderhalve week voor verschijningsdatum; overlijdensberichten uiterlijk maandagochtend 9 uur in de week van verschijning.

Informatie en opdrachten: N. Postuma, (0341) 842147 / 06-13995905, adverteren@opbouwonline.nl.

Aanlevering: Grafisch bedrijf Bredewold, t.a.v. Opbouw, (zo mogelijk digitaal), adresgegevens zie hieronder.

Opmaak

Grafisch Bedrijf Bredewold, Postbus 86, 8090 AB Wezep, tel. (038) 376 33 90, fax (038) 376 53 03, e-mail: opbouw@bredewold.nl, www.bredewold.nl.

Technische realisatie en druk

Zalsman Kampen, Haatlanderdijk 14, Postbus 255, 8260 AG Kampen, tel. (038) 337 18 00

ISSN 0030-3356

Agenda

Ned. Geref. bijeenkomsten van meer dan plaatselijk belang

- 10 okt Conferentie 'Missionaire kansen voor kleine kerken', Nijmegen. Vervolg op de conferentie Sluiten of Doorstarten van 17 april. Info en opgave: www.missionairesteunpunt.wordpress.com.
- 12 nov Predikantenstudiedag NGP, Apeldoorn. Thema: Schepping in het OT.
- 21 nov Ledenvergadering Persvereniging Opbouw om 10.30 uur in de Koningskerk in Zwolle-Zuid.
- 21 nov Opbouw mini-symposium over het thema 'Weg van God?' om 12.45 uur in de Koningskerk in Zwolle-Zuid. Sprekers: ds. Margriet van der Kooij, prof. Wim van der Horst en ds. Herman Schaeffer. Info en opgave via www.opbouwonline.nl/symposium (voor 14 november).
- 10 april NGK Themadag (voorheen Ontmoetingsdag). Info: www.ngk.nl/themadag.

Overige bijeenkomsten

- 15 okt Lang weekend: Rouw-dragen met God (Zendings-Diaconessenhuis), Amerongen. Voor mensen die gescheiden zijn. Iemand aan het leven verliezen... Ook in dit proces van verlies willen we elkaar een stap verder helpen. Info en opgave: www.zdh-bethanie.nl.
- 23 okt-1 nov Bijbel10daagse, diverse locaties in het land. Tijdens de Bijbel10daagse gaat er een verhalenkaravaan door het land reizen: een dubbeldekker met aan boord een verhalenverteller. Kijk voor locaties en agenda op: www.bijbelgenootschap.nl/activiteiten/bijbel10daagse.
- 6-8 nov L'Abri weekend: 'De uitdaging van noodhulp: wat is haalbaar?', Eck en Wiel. Gastspreker Hans Guido Rietkerk. Met: 'Heeft ontwikkelingshulp God nodig?', 'Veiligheid en offers brengen', 'De uitdagingen van noodhulp' en een filmavond. Info en opgave: www.labri.nl.

Reacties

De redactie stelt reacties naar aanleiding van artikelen in dit nummer erg op prijs. Mocht u willen reageren, dan willen wij u vragen om u te beperken tot maximaal 1100 woorden. U kunt uw reactie e-mailen naar redactie@opbouwonline.nl.

In dit nummer:

En verder

Lezersbrief: Lieve Joke	7
God doet niet aan statistiek	8
Gedicht: Aanbod	13
De volmaakte Vader en zijn onvolmaakte kinderen	14
Lezersbrief: Lieve Nog niet gelovige kinderen	18
Gedicht: Ontferm u, Heer	19
Twaalf manieren om van uw afdwalende kind te houden	20
Papa	24
Gedicht: Bidden II	27
Onze kinderen zijn à Dieu	28
Opgegroeid met het geloof en toch leven zonder God	32
Henk de Jong over Gods liefde en verloren gaan	34
Lezersaanbieding	41
Randkerkelijkheid alleen aan te pakken door relaties	42
‘Er zit verdriet, maar wat kun je doen?’	44
Lezersbrief: Pleidooi	47
‘Wat zegt God ons via onze kinderen?’	48
Persschouw	51
Samen rond een dankbare leerling van het Koninkrijk	52
Wereldwijd	54
In de vertrekhal	55
Oplocatie	56

Waarom wel bij Feike, maar niet bij ons?

Het is toch ook uw kind, Heer!

Onze oudste zoon werd in 1969 geboren. Hij wordt deze maand veertig. Wat waren we blij met hem! Op het geboortekaartje schreven we: *Gekregen uit Gods hand: Peter Jacobus. We noemen hem Peter.* Binnen twee weken stonden we met hem bij de doopvont en werd Peter gedoopt in de naam van de Vader, de Zoon en de Heilige Geest. En we hoorden al die geweldige beloften van God voor Peter: de Vader wil voor je zorgen, de Zoon wil je verlossen, de Geest wil je vernieuwen.

TEKST PIETER VAN LEEUWEN

We voedden hem op zoals we dachten dat het goed was. Cursussen en boeken over geloofsopvoeding zoals je die nu bij de vleet hebt, waren er toen niet. We lazen uit de voor die tijd meest eigentijdse kinderbijbel en baden voor hem bij het slapen gaan: Here, houd ook deze nacht over Peter getrouwd de wacht. Toen hij een jaar of vier was, ging hij mee naar de kerk. Aan de preken had hij niet veel (wij ook niet trouwens), een kindernevendienst was iets van de synodalen en kinderliederen zongen we niet in de kerk. Maar hij ging niet met tegenzin. En was het in onze jeugd anders? We gingen met hem naar het kinderfeest van de EO-Familiedag, lazen 's avonds bij het naar bed gaan uit Schatgraven en de Bijbelboekjes van Else Vlug en brachten hem in onze gebeden bij Jezus. We leerden hem ook zelf te bidden tot zijn Vader, tegen wie hij alles mocht zeggen.

Kaal en karig

Toen hij twaalf was, ging hij naar de vrijgemaakte middelbare school bij ons in de stad. Je wilt immers onderwijs voor je kind dat dicht bij de Bijbel blijft. Het onderwijs was er degelijk gereformeerd, maar een persoonlijke relatie met God straalden de meeste docenten niet uit.

Rond diezelfde tijd ging Peter naar de club van de kerk en later naar jeugd-

vereniging. Hij deed er actief mee. Gladjes rolde hij door de puberteit heen, was nooit tegendraads of opstandig. Toen hij twintig was, zei hij: ik wil wel belijdenis doen van mijn geloof. Het was, in vergelijking met de belijdenisdiensten van nu in onze kerk, kaal en karig. God was vooral de God van het verbond, niet de God van het persoonlijke appèl: 'Mijn zoon, geef mij je hart' Maar wij waren blij en dankbaar: ons kind heeft tegen God gezegd: ja, ik wil uw kind zijn en u dienen. Is er een grotere vreugde voor ouders denkbaar? Hij deed mee aan een evangelisatieproject in onze stadswijk en ging graag naar de EO-Jongerendag.

Mokerslag

Na zijn eindexamen vwo ging Peter studeren. We dachten wel even aan de Evangelische Hogeschool als tussenstap, maar ach, had hij dat wel nodig? Op zijn achttiende ging hij het huis uit, op kamers in Utrecht. We lieten hem met een gerust hart gaan. Hij leefde een christelijk leven en hij had immers ja gezegd tegen God. Hij koos voor twee studies: pedagogiek en psychologie, studeerde vlot af en ging in zijn eerste baan aan de slag. Toen kwam – als een mokerslag – het moment, dat hij zei: Ik weet niet, of God bestaat en of de Bijbel wel waar is. Hoe kun je dat nou weten? Er is zoveel dat er tegen

pleit. En alle geloof van mensen – christenen, moslims, hindoes – het is allemaal psychologisch te verklaren. Is het allemaal geen inbeelding? Een rotstudie noem ik het sindsdien.

Uren lag ik er 's nachts wakker van. Overdag lag er een steen op mijn maag. Het komt wel goed, zei mijn vrouw Anja, optimistisch als altijd. Ik probeerde zijn hart te raken door te vertellen over de liefde van Jezus. Over hoe God ook in deze tijd mensen radicaal verandert. Maar het deed hem niks. Ik probeerde zijn verstand te bevredigen door te wijzen op de vele argumenten vóór het bestaan van God, op de niet te verklaren wonderen die ook nu nog gebeuren. Maar hij zette er even zoveel rationele argumenten tegenover. Ik stimuleerde hem naar de EO-programma's te kijken, waarin mensen vertelden hoe God hun leven radicaal had veranderd. Ik wees hem op apologetische boeken als van Josh McDowell, voorloper van Tim Keller. Maar hij kon er niks mee, zei hij. Of hij zweeg erover, als hij ze gelezen had, om ons te sparen. Ik zei tegen hem: stop niet met zoeken, blijf vragen stellen, blijf naar de kerk gaan, blijf goede boeken lezen, blijf met je vrienden van de kerk in gesprek. Maar de vragen werden twijfel. En de twijfel werd een geloof-op-een-stuivertje. En het ge-

'Ik geniet van de kerkdiensten in onze gemeente, maar doop- en belijdenisdiensten vind ik moeilijk.' (foto NGK Krommenie)

loof-op-een-stuivertje werd ongelooft: God bestaat niet.

Mighty to save

Dat is vijftien jaar geleden. De eerste jaren hebben we geprobeerd het er van tijd tot tijd met hem over te hebben. Voorzichtig om hem niet af te stoten, om geen zeur te worden, bang om het dunne draadje tussen hem en God nog verder te rafelen. Maar er kwam geen echte opening. En geleidelijk aan hadden we het er niet meer over. Spraken we niet meer met hem over God. Maar des te meer met God over hem.

We hebben gepleit op Gods belofte. Here, u hebt toch beloofd voor hem te zorgen, hem te verlossen en hem te vernieuwen? Waarom doet u dat dan niet? Wilt u dat toch gaan doen?

We hebben gepleit op Gods liefde. Heer, u houdt toch van Peter? Hij is toch ook uw kind, niet alleen ons kind. U wilt toch graag dat alle mensen behouden worden en daar hoort Peter toch ook bij? Bij Feike ter Velde van de EO komen steeds maar mensen tot bekering. Waarom hij dan niet? Wilt u dat toch gaan doen?

We hebben gepleit op Gods Woord. U bent toch de enige die zijn hart kan veranderen? We zingen toch met Mi-

chael W. Smith: My God is mighty to save? Uw Geest is toch de enige die het geloof in hem kan laten ontbranden? Niemand komt toch tot Jezus dan doordat U hem trekt? Waarom doet u dat dan niet? Wilt u dat alstublieft gaan doen?

Niet doof

We hebben gehuild, niet geschreeuwd. God is niet doof. Hij hoort ons, als we fluisteren. We hebben onze vragen. Hoe kan het dat sommige van onze kinderen wel geloven, maar hij niet? Allemaal hetzelfde opgevoed, allemaal van Jezus gehoord, niet in een keurslijf van wetjes en regeltjes geperst, en dan toch die verschillende keus. Wanneer en hoe is dat verkeerde zaad in zijn hart gezaaid? En waar was God, toen dat gebeurde?

We zingen toch: My God is mighty to save?

Ik geniet van de kerkdiensten in onze gemeente. Ik zing er meestal met heel mijn hart. Maar doop- en belijdenisdiensten vind ik moeilijk. Wij hebben daar ook vooraan gestaan. Hij heeft daar ook vooraan gestaan. Ik ben blij met de doopouders en met de ouders

van de jongens en meiden die belijdenis doen. Maar soms slaat er tijdens het zingen een golf van verdriet door me heen: zij wel, wij niet; zij wel, hij niet. O God, waarom?

Oordeel

Soms, niet zo vaak, gaat het in de kerk of in een artikel over de hel. Over Gods eeuwige oordeel over wie hem niet kennen. Ik luister naar de preek, lees het verhaal en zoek naar een escape. Is de Bijbel wel zo duidelijk over het bestaan van de hel? Is eeuwig oordeel wel eeuwig? Gaan alle mensen die Jezus niet kennen als hun Verlosser, verloren? Het vliegt me naar de keel. Ik zoek naar een escape, maar vind die nooit. Als er iemand klip en klaar over verloren gaan heeft gesproken, is het Jezus zelf. Maar keer op keer duw ik alle gedachten erover weg, ver weg. Ik kan daar niet mee leven. En, troost ik mezelf, ik ga daar niet over. En: God verlaat niet wat zijn hand begon. Maar het voelt vaak als een dooddoener.

We weten van andere mensen in onze kerk met kinderen die los van God zijn. Heel veel eigenlijk. Maar we hebben het er zelden over. Een enkel woord soms. Doen we elkaar daarin te kort? Maar erover praten doet zo'n pijn. Soms bidt de dominee voor ons en die andere ouders. Heel fijngevoelig

vaak in doop- of belijdenisdiensten. Soms krijgen we als gemeenteleden in het gebed zelf de tijd en de ruimte om de namen van onze kinderen in Gods hand te leggen. En altijd is die tijd te kort.

Die drie en die twee kun je niet tegen elkaar wegstrepen

We hebben goed contact met Peter. Niet erg vaak, maar als we elkaar zien en spreken, is het goed. Goed? We zijn vriendelijk tegen elkaar, informeren hoe het gaat, thuis en in zijn bedrijf, praten over de vakantie en zijn nieuwe huis. Maar ik vermijd om naar dieper water af te steken. Durf niet te praten over de dingen

die er echt toe doen. Bang om pijn te lijden. En daarom houden we het bij koetjes en kalfjes. En bidden we: Heer, onze armen zijn te kort. Houd u hem vast, raakt u zijn hart aan, langs welke wonderlijke weg dan ook.

Iedereen apart

Peter is niet de enige in ons gezin die God niet kent. Ook een van onze dochters wil niets van God weten. We hebben soms dubbel verdriet. Drie andere kinderen kennen God wel en leven, met vallen en opstaan, met Hem. Maar die drie en die twee kun je niet tegen elkaar wegstrepen of met elkaar middelen: twee min, drie plus, eindsaldo toch positief. Voor God als Vader en voor mij als vader telt iedereen apart: hoofd voor hoofd, hart voor hart. We houden van alle vijf, maar met de drie kun je

onbekommerd delen wie God is en wat Hij in je leven doet, in vreugde en verdriet, met de twee kun je dat niet.

We hebben inmiddels zeven kleinkinderen. Ze zijn gelukkig nog klein. Kennen nog geen twijfel. Kunnen nog niet tegen God kiezen. Ze zingen nog onbekommerd de liedjes van Elly en Rikkert: Jezus is de goede Herder. Jezus hij is overal. Jezus is de goede Herder. Leidt mij veilig naar de stal. En wij smeken God; wilt u dat écht doen? Hen, ons veilig naar de stal leiden? En Peter erbij?

Pieter van Leeuwen (pseudoniem) is lid van de NGK en woont in een stad in het midden van het land. Hij is getrouwd met Anja, vader van vijf kinderen en opa van zeven kleinkinderen.

Studeren met overtuiging?

Open Dag
zaterdag 14 november 2009
10.00 - 14.00 uur

www.che.nl

Verpleegkunde Verpleegkunde**	Mens & Organisatie Management Economie & Recht Personeel & Arbeid
Educatie Leraar Basisonderwijs**	Journalistiek & Communicatie Journalistiek Communicatie
Theologie Godsdienst Pastoraal Werk*** Leraar Godsdienst / Levensbeschouwing*	Sociale Studies Maatschappelijk Werk & Dienstverlening* Sociaal Pedagogische Hulpverlening**

* ook in deeltijd ** ook in deeltijd en duaal *** ook in deeltijd en digitaal

Post-hbo, cursus, training, advies of onderzoek? Kijk voor het aanbod van CHE-Transfer op de website.

CHE CHRISTELIJKE HOOGESCHOOL EDE *overtuigend anders*

Oude Kerkweg 100, 6717 JS Ede, T (0318) 696300, E info@che.nl, www.che.nl

Bureau voor Advies en Hulpverlening

Nunspeet

- Kortdurende hulpverlening
- Hulpverlening bij relatieproblematiek, identiteitsvragen en verwerking
- Probleemverheldering en trajectadvisering
- Supervisie, coaching, training

Kijk eens op onze website: www.adviesenhulpverlening.nl

Landgoed HEZENBERG
BEZINNEN • GROELEN • HELEN

VASTGELOPEN

... in relatie, gezin of baan? Werk aan uw herstel in een sfeer van rust en bezinning!

WWW.HEZENBERG.NL 038 - 444 52 51

LEZERSBRIEF

Lieve Joke,

Zeventien was je. Verdrietig en boos, om je broer, die het na een heel moeizaam leven na twintig jaar niet meer aan kon en er een eind aan maakte.

“Kom maar een poosje bij ons,” zei de dominee die we pas voor het eerst ontmoet hadden. “Wij kunnen je helpen.” Je ging en wij waren er blij om. We hadden vertrouwen in de man, en met de ‘therapeutische leefgemeenschap’ waarover hij de leiding had, zagen we het best zitten. Na een poosje gingen we er zelfs in meewerken.

De tijd verstreek. De gemeenschap breidde zich uit. Jij werd een belangrijke medewerker van de dominee. Wij zagen het steeds minder zitten daar, de leider werd steeds meer machthebber. Enorme woedeaanvallen kreeg hij als de dingen niet naar zijn zin gingen. Jij, en anderen in zijn nabijheid kregen het zwaarder en zwaarder. Je droeg grote verantwoordelijkheden en je lag zwaar met hem in de clinch. Maar je bleef je volledig inzetten, ten goede van veel anderen. We hebben groot respect voor je gekregen in die tijd.

Voor ons werd het heel moeilijk, we konden ons totaal niet meer vinden in de gang van zaken. Afhaken? We vonden dat we niet konden gaan. Wie wegging, was ook helemaal weg. En ons huis was een rustpunt geworden voor mensen van de gemeenschap.

En jij zou niet meegaan als we weggingen. Zo zijn we gebleven.

Tot de bom barstte: Een brief van de man van een ‘wegloopster’ waarin hij meldde dat zijn vrouw jarenlang seksueel was misbruikt door de leider.

Die werd daarmee geconfronteerd, en toen hij het ontkende, kwamen er anderen die vertelden dat het met hen ook was gebeurd.

Toen gaf hij toe dat hij "uit pastorale motieven wel dingen met vrouwen gedaan had die misschien niet zo voor de hand lagen."

Tot die ‘anderen’ behoorde jij, en nog dertien vrouwen... Later vertelde je hoe hij je misleidde: “God wil via mij zijn liefde aan jou geven, vertrouw maar dat het goed is. Ik mag je leren ‘vrouw’ te zijn. En we bidden er toch voor!”

Jij hebt het helemaal gehad met dominees. En, zoals het nu lijkt, ook met God. Maar Hij weet alle dingen, Hij houdt van je en Hij staat naast je, net als wij.

En zal de Barmhartige jou niet Zelf kleden met een feestkleed, als jij er niet meer toe bij machte bent?

Dag lieverd,
Papa en mama.

Foto Hans-Lukas Zuurman.

God doet niet aan statistiek

Zevenduizend Nederlands Gereformeerden werden buitenkerkelijk

De rekenmeesters van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) en het Sociaal Cultureel Planbureau (SCP) vertellen het ons al jaren. Steeds meer mensen verlaten de kerk. Twee op de drie Nederlanders noemen zich buitenkerkelijk. Bij de jongeren is dat al bijna driekwart. Het zijn schokkende cijfers, zeker als je inzoomt: elke maand verlaten zo'n 400 jongeren tussen twaalf en achttien jaar de kerk. Per jaar zijn dat er bijna 5000. Als Nederlands Gereformeerde Kerken zagen we sinds ons ontstaan veertig jaar geleden het ledental licht groeien. Maar de cijfers over het aantal Nederlands Gereformeerde kerkverlaters doen in heftigheid niet onder voor die van CBS en SCP.

TEKST AD DE BOER

Regelmatig publiceren CBS en SCP doorwrochte rapporten over de geestelijke stand van het land. Het meest recente SCP-onderzoek (*Godsdienstige veranderingen in Nederland*, 2006) maakt duidelijk dat de halverwege de vorige eeuw begonnen ontkerkelijking gestaag doorzet, al lopen de kerken nu wat minder snel leeg dan voor de eeuwwisseling. Noemde in 1960 zo'n veertig procent van de Nederlanders zich buitenkerkelijk, in 2004 was dat gestegen tot 64 procent: bijna twee op de drie Nederlanders. Onder de jongere generatie beschouwt 72 procent zich als buitenkerkelijk: rond 2020 zal dat percentage naar verwachting voor de hele bevolking gelden.

De ontkerkelijking is het meest zichtbaar bij de kerken die in 2004 in de Protestantse Kerk in Nederland (PKN) opgingen: de Nederlandse Hervormde Kerk, de Gereformeerde Kerken in Nederland en de Evangelisch Lutherse Kerk. Sinds 1960 halveerde het totaal aantal leden. Jaarlijks verliest de PKN circa 60.000 leden: ruim een Feyenoordstadion vol.

In de kleinere gereformeerde kerken is het beeld minder somber. De Gereformeerde Kerken vrijgemaakt kennen jarenlang - vooral dankzij een hoog geboortecijfer - een flinke groei; sinds een paar jaar is sprake van licht dalende. Die daling is bij de Christelijke Gereformeerde Kerken al langer

aan de gang: sinds de jaren negentig daalt het aantal leden met een paar honderd per jaar. Evenals de Gereformeerde Gemeenten (ook met een hoog geboortecijfer) laten de Nederlands Gereformeerde kerken een lichte, maar gestage groei zien: van circa 28.700 in 1974 naar circa 32.700 leden op 1 januari 2009. Maar, zoals verderop zal blijken, dat betekent bepaald niet dat onze achterdeur dicht zit.

Aantal kerkleden

In 1974, een paar jaar na het ontstaan van de NGK, toen het kerkelijke leven zich consolideerde, telden de NGK 28.717 leden. Anno 2009 zijn dat er 32.688: een groei van 3971 leden,

ofwel veertien procent in 35 jaar. Het aantal belijdende leden nam toe van 15.884 op 1 januari 1974 tot 20.836 op 1 januari 2009: 4952 ofwel 31 procent meer. Het aantal doopleden daarentegen nam af van 12.833 op 1 januari 1974 tot 11.852 op 1 januari 2009: een daling van 981, ofwel acht procent. Terwijl het aantal kerkleden met bijna 4000 toenam, daalde het aantal doopleden in de NGK dus met een kleine 1000. Die daling ging gestaag door tot in 1998 het dieptepunt werd bereikt; vanaf dat moment neemt het aantal doopleden weer licht toe.

Daling doopleden

Die uiteenlopende ontwikkeling in aantal belijdende en doopleden doet zich ook in andere kerken voor. In de GKV groeide in de periode 1974-2008 het aantal belijdende leden met 61 procent, terwijl het aantal doopleden met negen procent steeg. Ook bij de CGK is dit het geval: het aantal belijdende leden nam tussen 1974 en 2008 toe met achttien procent, terwijl het aantal doopleden in diezelfde periode met zestien procent daalde. In alle drie kerken lijkt de daling van het geboortecijfer een rol te spelen - de gerapporteerde doopcijfers zijn lager dan voorheen - maar kan ook de verhoudingsgewijs grotere kerkverlating onder doopleden (zie verder in dit artikel) een factor van betekenis zijn.

Verlies- en winstrekening

Zowel bij de doop- als bij de belijdende leden zijn toename en afname het saldo van geboorte en sterven, van mensen die lid worden van een gemeente en mensen die vertrekken. Onder die vertrekkers zijn er die lid worden van een andere kerk, maar er zijn er ook veel die dat niet doen. Die trekken de kerkdeur achter zich dicht - soms met een klap, maar vaker op kousenvoeten - omdat ze het wel gehad hebben met de kerk. En meestal ook, omdat God uit hun leven is verdwenen of op zijn minst naar de rand ervan is verschoven. Sinds 1985 maakt het landelijke Informatieboekje voor de NGK jaarlijks de verlies- en winstrekening op, zich baserend op de opgaven van de plaatselijke gemeenten over het jaar daarvoor: zoveel geboortes, zoveel overlijdens, zoveel doopleden die be-

lijdenis van hun geloof deden, zoveel kerkleden die naar kerk A, B of C vertrokken, zoveel mensen die vanuit kerk X, IJ of Z naar een NGK overkwamen en - helaas tamelijk zelden - zoveel mensen die 'vanuit de wereld' tot geloof in Christus kwamen.

Ook wordt jaarlijks geregistreerd hoeveel leden uit de NGK vertrokken zonder lid te worden van een andere kerk. Dat gebeurt in de Informatieboekjes steeds in twee kolommen: onttrokken of afgevoerd/afgesneden. In het eerste geval is sprake van een daad van het kerklid: ik onttrek me aan deze gemeente, ik wil hier geen lid meer zijn. In het tweede geval is het de kerkenraad die, vaak na een lang proces, iemands kerklidmaatschap beëindigt: hem of haar uitschrijft als lid of (zeldzaam) via de weg van de kerkelijke tucht afsnijdt als lid van gemeente.

Op basis van deze cijfers valt het aantal Nederlands Gereformeerden te berekenen, dat zich in de periode 1984-2008 heeft onttrokken en dat is afgesneden of afgevoerd. Een enkele maal bevat het cijfermateriaal aanwij-

zingen, dat in de onttrekkingscijfers in beperkte mate ook mensen zijn meegenomen die zich aan een gemeente hebben onttrokken (bijvoorbeeld vanwege een conflictsituatie in de gemeente), vervolgens niet buitenkerkelijk werden en zich pas na verloop van tijd bij een andere kerk hebben aangesloten. Maar dat is slechts zelden het geval.

Kerkverlating in de NGK

In onderstaande tabel is per jaar het aantal onttrekkingen/afsnijdingen/afvoeringen vermeld, afzonderlijk voor doopleden, belijdende leden en het totaal aantal leden. Circa negentig procent betreft onttrekkingen en de rest is afsnijdingen/afvoeringen; die percentages zijn over de onderzochte 25 jaar tamelijk constant. De cijfers zijn steeds ontleend aan het Informatieboekje van het jaar erna; zo zijn de cijfers over 1984 ontleend aan het Informatieboekje 1985.

Onderstaand overzicht laat zien dat de afgelopen kwart eeuw ruim 5300 leden de NGK hebben verlaten via

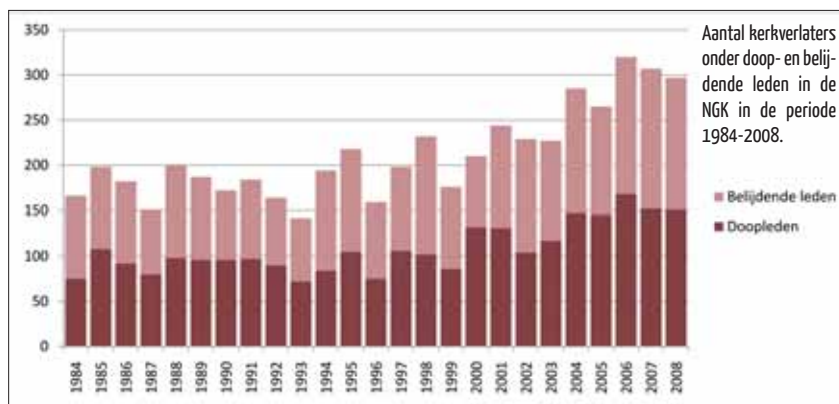
Aantal onttrekkingen/afsnijdingen/afvoeringen in de NGK 1984-2008

	Doopleden	Belijdende leden	Totaal
1984	75	91	166
1985	108	90	198
1986	92	90	182
1987	80	71	151
1988	98	102	200
1989	96	91	187
1990	96	76	172
1991	97	87	184
1992	90	74	164
1993	72	70	142
1994	84	110	194
1995	105	113	218
1996	75	84	159
1997	106	92	198
1998	102	130	232
1999	86	90	176
2000	132	78	210
2001	131	113	244
2002	104	125	229
2003	117	110	227
2004	147	138	285
2005	145	120	265
2006	168	152	320
2007	152	155	307
2008	151	146	297
	----- +	----- +	----- +
Totaal	2709	2598	5307

onttrekking, afsnijding of afvoering zonder - voor zover bekend - lid te worden van een andere kerk. Afgezet tegen het totale NGK-ledenaantal in die 25 jaar (het huidige aantal kerkleden, met daarbij opgeteld degenen die in die 25 jaar zijn overleden, de NGK hebben verlaten richting andere kerken of geen kerk, of die naar het buitenland zijn vertrokken) is dat 9,5 procent. Afgerond: één op de tien kerkleden is sinds 1984 dus buitenkerkelijk geworden.

Voor de periode 1970-1983 ontbreken in de Informatieboekjes in- en uitstroomcijfers. Ook het aantal ontrekkingen en dergelijke is in die jaren niet geregistreerd. Extrapolatie van de cijfers over de periode 1984-2008 - waarbij de in die periode zichtbare ontwikkelingslijn wordt doorgetrokken naar de jaren daarvoor - leidt tot een uitkomst van (voorzichtig geschat) 1800 ontrekkingen/afsnijdingen/afvoeringen in 1970-1983. Opgeteld bij het aantal van 5300 voor de periode 1984-2008 leidt dat tot de conclusie dat de NGK sinds hun ontstaan circa 7100 leden hebben verloren, die buitenkerkelijk zijn geworden: afgerond zo'n 7000 kerkverlaters.

Uit de tabel op pagina 9 (en nog beter uit onderstaande grafiek) blijkt dat het aantal kerkverlaters in de NGK de laatste jaren stijgt. Tot 2000 blijft het aantal redelijk constant onder de 200 per jaar (circa 0,6 procent van het aantal kerkleden), sindsdien is het toegenomen tot zo'n 300 per jaar (bijna één procent van het aantal kerkleden). De stijging doet zich zowel bij doop- als bij belijdende leden voor.

Aantal ontrekkingen/afsnijdingen/afvoeringen in de CGK 1984-2008

	Doopleiden	Belijdende leden	Totaal
1984	319	174	493
1985	392	201	593
1986	332	137	469
1987	277	141	418
1988	349	167	516
1989	354	154	508
1990	338	157	495
1991	319	153	472
1992	308	165	473
1993	337	167	504
1994	336	122	458
1995	298	132	430
1996	349	143	492
1997	332	145	477
1998	295	150	445
1999	364	166	530
2000	372	228	600
2001	312	228	540
2002	368	218	586
2003	428	247	675
2004	416	277	693
2005	407	224	631
2006	365	301	666
2007	404	255	659
2008	385	246	631
	----- +	----- +	----- +
Totaal	8756	4698	13.454

Vergelijkingsmateriaal

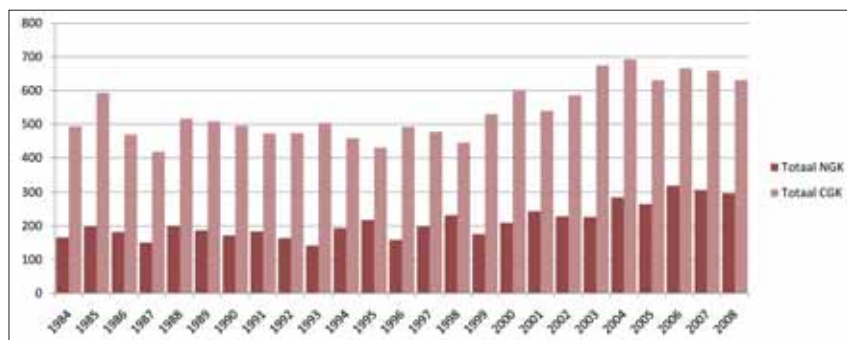
5300 kerkverlaters in de laatste 25 jaar; 7100 sinds het ontstaan van de NGK: het zijn schrikbarende cijfers. Maar hoe verhouden ze zich tot het aantal kerkverlaters in andere kerken? Een vergelijking met GKV en CGK ligt het meest voor de hand. Vanwege de afwijkende manier van registreren in de GKV-statistiek (die behalve vertrek naar *Geen kerk* ook een grote rubriek *Vertrokken met onbekende bestemming* hanteert), lenen die cijfers zich niet zo goed voor een verge-

lijking. De CGK-statistiek is echter goed vergelijkbaar met die van de NGK.

Bovenstaande tabel geeft het aantal leden weer dat in de periode 1984-2008 de CGK verliet zonder zich bij een andere kerk aan te sluiten. De cijfers geven het totaal weer van de cijfers in de kolommen 'vertrokken naar geen kerk' dan wel 'afgevoerd/uitgeschreven' in de Jaarboekjes van de CGK van 1985 tot en met 2009.

De kerkverlating in de CGK vertoont dus grosso modo hetzelfde beeld als in de NGK. Het aantal kerkverlaters bedraagt tot 2000 zo'n 450 per jaar ofwel 0,6 procent van het gemiddeld aantal kerkleden in die periode. Vanaf 2000 stijgt dat tot gemiddeld 630 per jaar, zo'n 0,8 procent.

Ook de NGK-cijfers gaan kort na eeuwwisseling omhoog, zelfs nog wat sterker dan bij de CGK. Het totaal van 13.454 kerkverlaters in de CGK in 25 jaar bedraagt 9,8 procent van het totaal aantal kerkleden over die periode (net als bij de NGK-cijfers

Aantal leden dat in de periode 1984-2008 de NGK en de CGK verliet zonder zich bij een andere kerk aan te sluiten.

berekend door bij het huidige aantal CGK-leden alle overledenen en allen die in die 25 jaar de CGK verlieten naar andere kerken, geen kerk of het buitenland, op te tellen): vrijwel identiek aan het cijfer in de NGK. Ook hier heeft dus één op de tien leden sinds 1984 de kerk verlaten. Deze ontwikkeling is in bovenstaande grafiek zichtbaar gemaakt.

Doop- en belijdende leden

Deze cijfers maken ook nieuwsgierig naar de verhouding tussen het aantal kerkverlaters onder doop- dan wel belijdende leden. De absolute cijfers kennen we:

	NGK	CGK
Kerkverlaters onder doopleden	2709	8756
Kerkverlaters onder belijdende leden	2598	4698

Deze cijfers laten een opvallend verschil tussen NGK en CGK zien. In de NGK is het aantal doopleden-kerkverlaters vrijwel gelijk aan het aantal belijdende leden dat de kerk heeft verlaten. In de CGK verlieten bijna tweemaal zoveel doopleden als belijdende leden de kerk.

Het berekenen van percentages (hoeveel procent van de doopleden dan wel belijdende leden verliet de afgelopen 25 jaar de kerk?) is hier echter veel lastiger dan bij het totaal aantal leden. Via de openbare geloofsbelijdenis is er immers een jaarlijkse doorstroom van doopleden naar belijdende leden, die het berekenen van verhoudingscijfers tot een hachelijke exercitie maakt. Meer dan een indicatie valt op dit gebied dan ook niet te geven. De NGK tellen (en telden de afgelopen jaren) bijna tweemaal zoveel belijdende als doopleden. Een gelijk aantal kerkverlaters onder doop- en belijdende leden betekent

dus dat verhoudingsgewijs meer doopleden dan belijdende leden de kerk hebben verlaten. Dat geldt nog sterker voor de CGK: het aantal kerkverlaters onder doopleden is er bijna tweemaal zo groot als onder belijdende leden, terwijl de CGK de afgelopen decennia veel minder doopleden dan belijdende leden tel-

den. Op zich geen verbazende cijfers, want veel doopleden hebben nog geen nadrukkelijke keus gemaakt om met God te leven, terwijl veel belijdende leden dat wel hebben gedaan.

Regionale verschillen

Zijn er in de NGK regionale verschillen in kerkverlating? Anders gezegd: is in sommige regio's de kerkverlating groter dan in andere regio's? Dankzij de in- en uitstroomcijfers per regio in de Informatieboekjes 1984-2008 is die vraag te beantwoorden. In absolute aantallen is het aantal onttrekkingen, afvoeringen en afsnijdingen in deze periode het hoogst in de regio's Kampen (949) en Utrecht (852) en het laagst in de regio Zuid-Nederland (205). Maar Kampen en Utrecht zijn ook de regio's met het grootste aantal kerkleden en Zuid-Nederland is de kleinste regio.

Zetten we het aantal kerkverlatingen per regio af tegen het aantal kerkleden per regio in de afgelopen 25 jaar, dan verandert het beeld. De kerkverlating (landelijk zo'n tien procent) is met twaalf à dertien procent verhoudingsgewijs het hoogst in de regio's Alkmaar-Zaandam en Amsterdam-Haarlem. De regio Harderwijk heeft met vijf procent verhoudingsgewijs de geringste kerkverlating.

Wellicht blijkt uit deze cijfers iets van het verschil tussen de Randstad en de Veluwe: in de Randstad worden ook op geloofsgebied de keuzes sneller en radicaler gemaakt dan op de Veluwe, waar de dingen langzamer gaan en later gebeuren. Dat roept de vraag op, of de Veluwe

Lees verder op pagina 13

Mijn eigen gemeente: één op de drie in de kwetsbare levensfase

In bovenstaand artikel ging ik van de macrocijfers van SCP en CBS naar de cijfers van onze eigen kerken. Nog een stapje dieper en ik kom bij mijn eigen gemeente: de groeiende en bloeiende NGK Voorthuizen/Barneveld.

Een groeiende gemeente: eerst heel langzaam (1974 214 leden, 1984 303 leden, 1994 354 leden), maar daarna ging het hard: in 2000 waren er 487 leden, in 2004 616, waarna eind 2006 de grens van 700 leden werd doorbroken. Sindsdien stabiliseert het ledental zich net boven de 700. De NGK

Voorthuizen/Barneveld is ook een bloeiende gemeente. Het bruist er van de activiteiten, vooral voor kinderen en jongeren. Een derde deel van de gemeenteleden (235 om precies te zijn) is jonger dan twintig jaar en maar één op de dertien (54 leden) is 65 jaar of ouder.

Maar die groei en bloei maskeren, dat ook in onze gemeente mensen de band met God verbreken of langzaam bij God vandaan glijden. De groeicijfers verhullen, dat ook bij ons ouderen en jongeren na kortere of langere tijd de band met

de gemeente en met de kerk in het algemeen doorknippen. Of misschien nog wel een tijd in het ledenregister blijven staan, maar van binnen al afscheid hebben genomen. In mijn tijd als ouderling heb ik dat zelf ervaren. En ook afkondigingen in de kerk en berichten in het kerkblad getuigden er van: al die 36 jaar dat we lid van deze gemeente zijn. Ik vroeg me af: Hoeveel zijn er van God los geraakt en daarmee kerkverlaters of kerkverlaters in spe geworden?

Generaties 1959-1984

Ik gebruikte voor mijn onderzoek de jaarboekjes 1974-2009 van de NGK Voorthuizen/Barneveld. Aan de hand van de namen in die boekjes en van de jongens en meiden en de mannen en vrouwen achter die namen heb ik geprobeerd de kerkverlating in onze gemeente in kaart te brengen. Bij deze blik op mijn eigen gemeente heb ik niet ingezoomd op het totale ledenbestand, zoals bij de NGK landelijk, maar op een deel ervan, de generaties 1959-1984: degenen die de afgelopen jaren in de voor kerkverlating meest kwetsbare levensfase van vijftien tot 25 jaar zijn doorgegaan. En ik heb me - anders dan bij de landelijke cijfers - nu ook niet beperkt tot degenen die daadwerkelijk de kerk verlieten en uit de kerkelijke stand zijn uitgeschreven. Daarnaast heb ik ook gekeken naar hen die nog staan ingeschreven, maar geen enkele betrokkenheid bij de gemeente tonen en in wier leven, voorzover wij kunnen zien, God geen plaats meer heeft.

In het jaarboekje 1974 - het oudste dat ik heb - ben ik begonnen in het geboortjaar 1959. Die generatie was in 1974 vijftien jaar oud; de leeftijd waarop in die tijd vaak het afhaakproces begon. Deze generatie 1959 is nu vijftig jaar oud. In het jaarboekje 2009 van onze gemeente heb ik de leeftijd van 25 jaar als ondergrens aangehouden, omdat op die leeftijd de geloofsontwikkeling - wil ik met God leven, ja of nee? - vaak is uitgekristalliseerd. Dat is dus de generatie 1984. Ik focus daardoor op de levensfase, waarin verreweg de meeste kerkverlatingsbeslissingen worden genomen: kerkverlaters van onder de vijftien en van boven de vijftig zijn er niet veel.

Eén op de drie

De betreffende generaties tellen 217 namen. Vijf van hen zijn overleden, vijf zijn al lang geleden verhuisd en waren niet te achterhalen. Van de overige 207 zijn er nog 141 kerkelijk meelevend: 112 in een NGK, 29 in een andere kerk. Van 66 (oud)gemeenteleden uit deze generaties moet helaas gezegd worden dat in hun leven God, voor zover voor mensen waarneembaar, geen plaats meer heeft. Voor het overgrote deel hebben ze geen enkele band met de kerk meer: soms door de keus van hun ouders in hun kindertijd, maar meestal door eigen keus. 66 van de 207, dat is één op de drie.

Is kerkverlating ook Godverlating?

Het voorgaande artikel bevat cijfers over ontkerkelijking en kerkverlating, terwijl deze special gaat over kerkleden die hun geloof kwijtraken. Daarom is de vraag relevant: wat zeggen die ontkerkelijkingscijfers over geloof of ongelof? Zijn de kerkverlaters allemaal ongelovig geworden? Betekent hun vertrek uit de kerk per definitie dat ze, vroeger of later, ook God zijn kwijtgeraakt? Zijn alle buitenkerkelijken atheïsten, blinde heidenen?

Nee, dat zijn ze niet, blijkt uit het SCP-onderzoek. Onder degenen die zich buitenkerkelijk noemen, zijn er heel wat die wel degelijk in God (inclusief de twijfelaars 38%), een hogere macht (29%), een leven na dit leven (37%), de hemel (25%) of in het bestaan van wonderen (31%) geloven: zelfs in grotere aantallen dan in het verleden. Dat beeld geldt voor buitenkerkelijken van de tweede generatie (geboren en getogen buiten de kerk: in het verre land van Lucas 15 zagezegd) en er is geen reden aan te nemen dat het voor de degenen die zelf de kerk hebben verlaten of uit de kerk zijn uitgeschreven - buitenkerkelijken van de eerste generatie - anders ligt. Juist die verloren zonen en dochters hebben nog herinneringen aan het huis van de Vader.

Religie light

Kerkverlating staat dus blijkens onderzoek niet gelijk aan ongelovig worden. Maar dat onderzoek laat ook zien dat buitenkerkelijken, voorzover ze in iets bovennatuurlijks geloven, er een geheel eigen invulling aan geven. Het zijn vooral de zachte kanten van het geloof waarmee ze nog iets hebben: de hemel, wonderen, een leven na dit leven: 'reli-

gie light' noemt godsdienstsocioloog Hijme Stoffels dat. De invulling is er vaak één van eigen maaksel: de hemel is het bruine café van waaruit André Hazes naar zijn fans kijkt, wonderen worden paranormaal ingekleurd en voortbestaan na de dood doe je gereïncarneerd in een volgend leven. Veel buitenkerkelijke gelovigen knippen en plakken in hun spirituele zoektocht hun eigen geloof bij elkaar. Niet voor niets betitelt het SCP-rapport uit 2006 de religieus gestemde buitenkerkelijke als een 'levensbeschouwelijke omnivoor': een religieuze alleseter. Maar in zijn of haar geloof is voor God als de Schepper van hemel en aarde, onze Vader, zelden plaats. En evenmin voor zijn Zoon, Jezus Christus die stierf voor onze zonden, die de enige weg naar God is en die het als Heer in ons leven te zeggen wil hebben. Net zo min als voor de Bijbel, Gods Woord als bron en norm voor het leven en voor Gods Geest, die ons tot geloof brengt en ons leven vernieuwt. Zo bezien staat kerkverlating vaak wel degelijk voor Godverlating: voor het kwijtraken of loslaten van de God van de Bijbel. Dat beeld uit onderzoeken en uit de media sluit aan bij de ervaringen in plaatselijke gemeenten. Aan de kerken zijn slechts kale cijfers gevraagd - zoveel onttrokken, zoveel afgesneden of afgevoerd - niet de verhalen en motieven erachter. Maar wie als predikant of ouderling of anderszins betrokken is geweest bij onttrekkingen van kerkleden of bij het uitschrijven uit de kerkelijke registers, weet dat in veel gevallen kerkverlating en Godverlating samenvallen of in elk geval samenhangen. En dat het daarbij meestal gaat om mensen die de Vader, de Zoon en de Heilige Geest, in wiens naam ze zijn gedoopt, naar of over de rand van hun leven hebben geschoven.

(lees: het niet-randstedelijke deel van de NGK) op dit gebied een inhaalslag gaat maken en of de nu nog sluimerende kerkverlating daar op enig moment zal overgaan in daadwerkelijke kerkverlating.

Lot of God

Dit artikel is vooral beschrijvend van karakter. Het geeft feiten en cijfers en zoekt niet naar een verklaring van de ontwikkelingen en verschillen. Daarvoor is meer en vooral andersoortig onderzoek nodig.

Een artikel als dit met zijn schokkende cijfers kan een mens somber, zwaar-

moedig en zelfs fatalistisch maken. Kijkend naar de kinderen in je eigen kerk, kun je denken: ook van hen zal straks één op de tien of één op de drie onontkoombaar de kerk verlaten en breken met God. Dan is er deze troost: God doet niet aan statistiek. Statistische uitkomsten en wetten zijn voor Hem net als de natuurwetten. Hij staat er boven en kan ze doorbreken. Bij Hem is niets onontkoombaar. Hij is God, niet het lot.

Dit artikel gaat over aantallen, grote aantallen vaak. Het is belangrijk te bedenken dat God, ook in zijn verbond met de mensen, niet in grote getallen of

collectiviteiten denkt, maar de enkeling op het oog heeft en het hart van die ene zoekt. Ook de grote groep kerkverlaters in de NGK bestaat uit individuele mensen: 7000 mannen en vrouwen, jongens en meiden, die hoofd voor hoofd gedoopt zijn in de naam van de drie-enige God. Zolang ze leven, blijft de Goede Herder hen zoeken. Blijft de Vader naar ieder van zijn verloren zonen en dochters uitkijken. En wil Hij niets liever dan ieder van hen in de armen sluiten.

Ad de Boer is redacteur van Opbouw.

GEDICHT

Aanbod

Zij is verhuisd. Vier trappen hoog de deur gevonden. Misschien lijkt het overdreven hoe we ons aan het welkom overgeven. Binnen deze omhelzing hangt nestgeur.

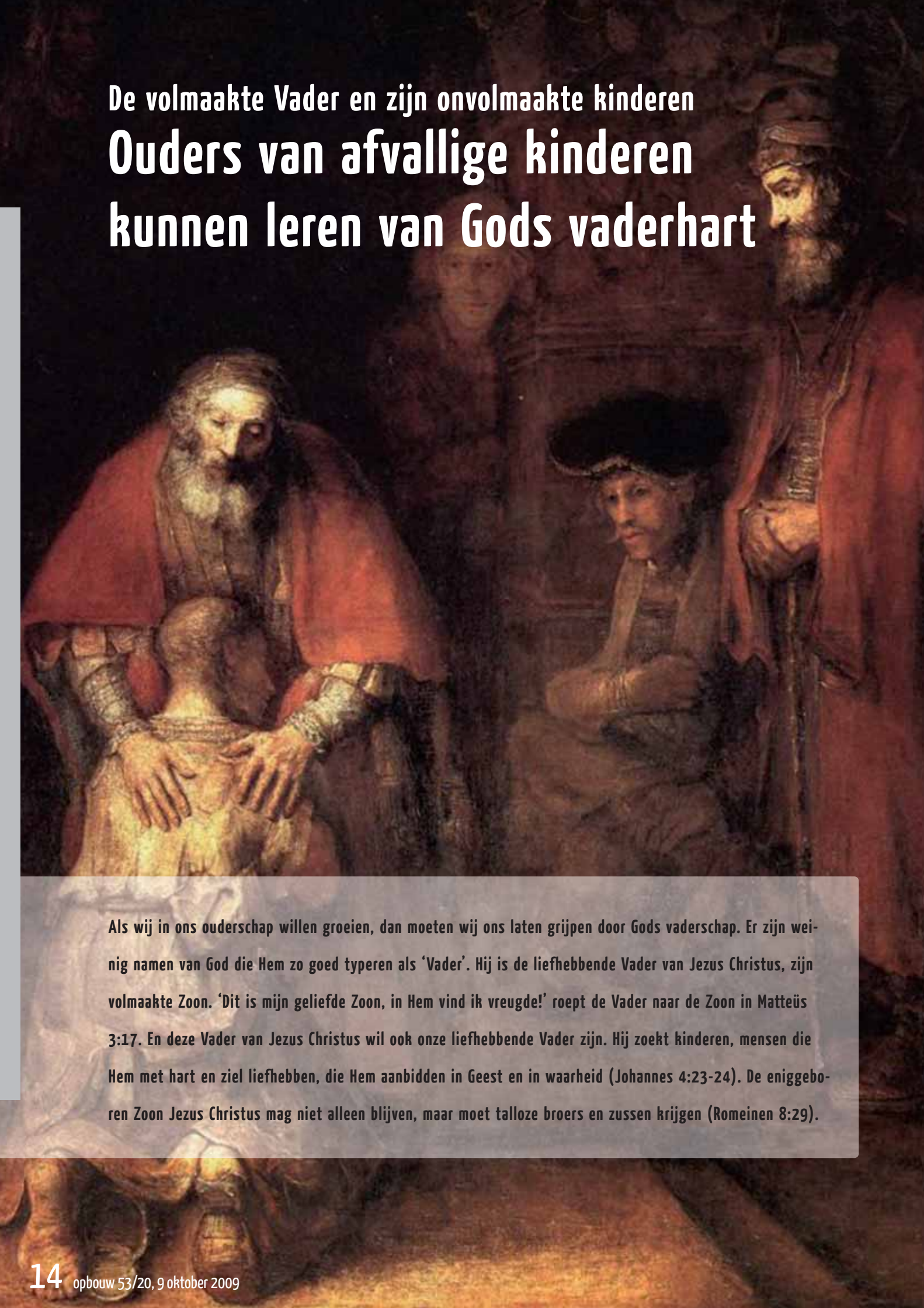
Pratend drapeert zich een interieur om het artikel dat ze heeft geschreven in het magazine voor gezonder leven. We bekennen niet meer dezelfde kleur.

Zij is dakloos. Ik moet er vaak aan denken hoe zij die stapel boeken toen vermaakte, dat terloopse: kun jij hier nog wat mee?

Toch niet. De bloedband schrijnt bij het idee dat die gelukwensen haar eertijds raakten op titelblad belijdenisgeschenken.

Ria Borkent

Uit: Gaatjes in mijn oren

De volmaakte Vader en zijn onvolmaakte kinderen Ouders van afvallige kinderen kunnen leren van Gods vaderhart

Als wij in ons ouderschap willen groeien, dan moeten wij ons laten grijpen door Gods vaderschap. Er zijn weinig namen van God die Hem zo goed typeren als 'Vader'. Hij is de liefhebbende Vader van Jezus Christus, zijn volmaakte Zoon. 'Dit is mijn geliefde Zoon, in Hem vind ik vreugde!' roept de Vader naar de Zoon in Matteüs 3:17. En deze Vader van Jezus Christus wil ook onze liefhebbende Vader zijn. Hij zoekt kinderen, mensen die Hem met hart en ziel liefhebben, die Hem aanbidden in Geest en in waarheid (Johannes 4:23-24). De eniggeboren Zoon Jezus Christus mag niet alleen blijven, maar moet talloze broers en zussen krijgen (Romeinen 8:29).

‘Mijn zoon, geef Mij je hart!’ (Spreuken 23:26 NBG) roept een Vader, die liefhebbende kinderen zoekt. Het is de Geest van Gods Zoon zelf, die in het hart van ieder kind van God deze roep beantwoordt met: ‘Abba! Vader!’ (Galaten 4:6) Bij elke geboorte van een zoon of dochter in Gods gezin wordt deze kinderlijke pappakreet in de hemel met vreugde begroet! (Lucas 15:7, 10, 23-24) Door de profeten bezongen hartsverlangens van de HERE gaan in vervulling: ‘Dan zal Ik jullie aannemen en jullie Vader zijn, en jullie mijn zonen en dochters - zegt de almachtige Heer.’ (2 Korintiërs 6:17b-18)

Deze zoektocht van God de Vader naar kinderen is kwetsbaar. Er zijn opstandige kinderen, maar de Vader geeft ruimte om eigen wegen te gaan. Tegelijk blijft Hij met ontferming en verlangen uitkijken naar hun terugkeer (Lucas 15:11-13,20). En wanneer een verloren zoon terugkeert, viert Hij dat zonder verwijten met een uitbundig feest (Lucas 15:22-24). Maar wanneer een ogenschijnlijk nabije oudste zoon niets van het vaderhart van God begrijpt en meer verloren blijkt te zijn dan de teruggekeerde zoon, zoekt de Vader ook zijn hart (Lucas 15:25-32).

Leren van vader

Dit vaderschap van God geeft ons geestelijk zicht op ons menselijke vaderschap. Ons ouderschap komt tot rust en bloei als het het vaderschap van de HERE weerspiegelt. Naar Hem wordt ‘alle vaderschap in de hemel en op aarde genoemd’, Hij is de Vader ‘van elke gemeenschap in de hemelsferen en op aarde’ (Efeziërs 3:15 in WV en NBV). Een goede vader of een goede moeder zijn, betekent goed kijken naar de oorsprong en het voorbeeld van alle vaderschap en in Gods kracht zijn voorbeeld volgen. Hoe gaat de hemelse Vader om met kinderen die Hem ontrouw worden en wat kunnen wij daarvan leren? De menselijke geschiedenis vanaf Adam en Eva is er een van afvallige

zonen en dochters en van een Vader die zijn kinderen blijft zoeken, ja zelfs kinderen schept uit het doodse niets van agressieve rebellie. Aan drie kenmerkende houdingen van de HERE kunnen wij ons spiegelen. Allereerst toont Hij zich zeer kwetsbaar en geeft Hij uiting aan zijn verdriet. Ten tweede is Hij ook heilig verontwaardigd en klaagt Hij aan en bestraft Hij. Tenslotte blijft Hij vol bewogenheid en schept zijn verkiezende liefde de aanbidders die Hij zoekt.

Heilig verdriet

Gods vaderhart is vanaf de kindertijd van de mensheid beproefd en gekwetst. Sinds Adam en Eva hun hart openden voor Satan, de afvallige bij uitstek, doen mensen van nature niets anders dan proberen los te komen van de ‘dominante Vader’. ‘Wij moeten hun juk afwerpen, ons van hun boeien bevrijden.’ (Psalm 2:3) En de Vader toont zijn gekwetstheid hierover openlijk. ‘Ik heb mijn kinderen opgevoed en grootgebracht, maar ze zijn tegen Mij in opstand gekomen.’ (Jesaja 1:2b) Wat kon Ik meer doen? Wat heb Ik te weinig gedaan? Ik verwachtte zoveel! Waarom? (Jesaja 5:4) Welk onrecht heb Ik jullie gedaan dat je Mij verlaat? (Jeremia 2:5) ‘Ze hebben Mij de rug toegekeerd, ze kijken Mij niet langer aan.’ (Jeremia 2:27b) Dit verdriet van de hemelse Vader is onpeilbaar. ‘Ik dacht: Hoe kan Ik je een plaats tussen mijn kinderen geven? ... En ik dacht: Jullie zullen “Vader!” tegen Mij zeggen, jullie keren je niet van Mij af. Maar nee, zoals een vrouw die haar man bedriegt, zo heb jij Mij bedrogen, volk van Israël! - spreekt de HEER.’ (Jeremia 3:19-20)

Vader huilt mee

Het verdriet van de hemelse Vader schept ruimte voor het verdriet van aardse vaders en moeders. Bij al ons verdriet over ons kind dat de HERE niet liefheeft en eigen wegen gaat, mogen we ons bevestigd voelen door Gods gekwetstheid daarover. En als

dat verdriet van de hemelse Vader ons menselijke verdriet verdiept en intensiveert, ervaren we wonderlijk genoeg verlichting en troost. We huilen onszelf niet eenzaam in slaap. Er is een hemelse Vader die met ons meehuult, of beter nog: we mogen ons verdriet laten omarmen door het zijne en zo meehuilen met Hem. De focus van ons hart verlegt zich dan van onze eigen pijn naar de pijn van de Vader. We zijn meer gekwetst over wat ons kind de HERE aandoet, dan over wat het ons of zichzelf aandoet. Overigens geven de verbijstering van de HERE en zijn vertwijfelde vragen ook ruimte om jezelf te aanvaarden als vader of moeder van een ontrouw kind; zelfs de meest volmaakte Vader maakt het mee dat zijn kinderen zonder aanwijsbare oorzaken eigen wegen gaan!

Heilige verontwaardiging

Uit dat verdriet komt Vaders heilige verontwaardiging op. Afval is een ernstige zonde, waarvoor de HERE ons streng straft. Op de afval van Adam en Eva volgt de vloek, waaronder de schepping nog steeds zucht. De hemelse Vader roept het afvallige Israël toe: ‘Je eigen kwaad zal je straffen, je eigen ontrouw keert zich tegen je. Weet wel: doordat je mij hebt verlaten, voor mij geen ontzag meer hebt, loopt het jammerlijk met je af!’ (Jeremia 2:12-13,19) En wanneer de HERE na eeuwen zijn woede de vrije loop laat in de ballingschap, is de Vader van zijn kinderen als een vijand voor hen geworden (Klaagliederen 2:1-5).

De kern van Gods verbond met zijn volk is de innige liefdesband tussen Hem en zijn kinderen. Als iemand die liefdesband verbreekt, is dat een doodsteek in Gods vaderhart. Iedere afvallige of afvalprediker moest ter dood worden gebracht (Deuteronomium 13:6). Zoveel liefde en zorg ontvangen van de hemelse Vader, door zijn licht beschenen worden, proeven hoe goed Hij is, deel krijgen aan de Heilige Geest, het ‘weldadig

Ds. Herman Schaeffer.

woord van God en de kracht van de komende wereld ervaren' en vervolgens afvallig worden, is jezelf willens en wetens buiten zijn genade plaatsen. 'Omdat zo iemand voor zichzelf de Zoon van God opnieuw kruisigt en aan bespotting blootstelt.' (Hebreeën 6:4-6) Zeer zwaar zal de straf zijn van degene die 'de Zoon van God vertrapt, het bloed van het verbond ontheiligt - terwijl hij erdoor geheiligd is - en de Geest van de genade veracht' (Hebreeën 10:2).

Aardse banden

Onze intieme verbondenheid met de HERE hoort zo sterk te zijn, dat we hierin helemaal met de HERE leren meevoelen. 'God, ze spreken kwaadaardig over U, uw vijanden misbruiken uw naam. Zou ik niet haten wie U haten, HEER, niet verachten wie tegen U opstaan? Ik haat hen, zo fel als ik haten kan, ze zijn mijn vijand geworden.' (Psalm 139:19-22) Onze verontwaardiging hoort zelfs zo groot te zijn, dat we bereid zijn zonder aanzien des persoons de afvallige uit ons leven weg te doen. 'Wanneer iemand - uw volle broer, uw zoon of uw dochter, of de vrouw die u bemint, of uw beste vriend - u in het geheim probeert over te halen andere goden te dienen, luister dan niet naar zo iemand en geef niet toe; wees onverbiddelijk, heb geen medelijden met hem en houd hem niet de hand boven het hoofd. U moet hem ter dood brengen. Dat is zijn straf, want hij heeft geprobeerd u te vervreemden van de HEER, uw God, die u uit de slavernij in Egypte heeft bevrijd.' (Deuteronomium 13:7-12) Feitelijk eist de HERE hier, dat de aardse verbondenheid

tussen mensen altijd ondergeschikt is aan de geestelijke band met Hem. Precies zoals Jezus ons dat voorhoudt: 'Wie Mij volgt, maar niet breekt met zijn vader en moeder en vrouw en kinderen en broers en zusters, ja zelfs met zijn eigen leven, kan niet mijn leerling zijn.' (Lucas 14:26) Het is de ultieme toetsing van wie onze eerste liefde heeft. (Deuteronomium 13:4) Zo mochten Aäron en zijn zonen Eleazar en Itamar niet rouwen om de dood van de door het oordeelsvuur van de HERE omgekomen Nadab en Abihu, maar moesten ze zich zo solidair verklaren met de heilige verontwaardiging van God. (Leviticus 10:6)

Gods eer en zijn heilige Naam zo hoog hebben, dat de uiteindelijke definitieve veroordeling van de HERE van mensen met wie we intense aardse banden ervaren je volledige instemming heeft, we kunnen ons daar nog geen voorstelling van maken. De vraag die de HERE ons stelt is: Ben je zo diep overtuigd van mijn goedheid, dat je dit laatste oordeel over ook je kind in mijn hand legt in de zekerheid dat Ik zal doen wat recht is? Maar wat spreken we over de dag van het oordeel nu het nog genadetijd is? Wie kent het einde van de mensen, behalve de HERE alleen? Laten wij die de HERE boven alles en iedereen willen liefhebben en ons hoeden voor de zonde van Eli, door halfslachtig onze kinderen de hand boven het hoofd te houden. Had Eli wel genoeg verdriet over de afval van zijn kinderen? Alleen ons verdriet daarover kan de liefde voor onze kinderen zo moedig en fijngevoelig maken, dat we erop toezien dat geen van onze kinderen 'door een kwaadwillig, ongelovig hart afvallig wordt van de levende God', maar hen terechtwijzen, elke dag dat het 'heden van de genade' nog geldt. (Hebreeën 3:12-13a)

Heilige barmhartigheid

God zij dank is nog steeds sprake van het 'heden van de genade'. (Hebreeën 3:7-8) Gelukkig spreekt de Geest nog steeds van bekering en redding. Want de HEER is 'een God die liefdevol is, en genadig, geduldig, trouw en waarachtig, die duizenden geslachten zijn liefde bewijst, die schuld, misdaad en zonde vergeeft, maar niet alles ongestraft laat en voor de schuld van de ouders de kinderen en kleinkinderen

laat boeten, en ook het derde geslacht en het vierde.' (Exodus 34:6b-7) Om ons en onze kinderen van het eeuwige oordeel te redden, heeft de Vader zijn Zoon door zijn oordeelsvuur laten gaan, zodat iedereen die in Hem gelooft niet voor altijd verloren gaat, maar eeuwig leven heeft. (vergelijk Johannes 3:15-17) Nu is er nog genadetijd, waarin God zijn heilige verontwaardiging inhoudt en zijn verlangen naar herstel de vrije loop laat. En Hij roept zijn afvallige kinderen naar zich terug. 'Adam, waar ben je?' 'Kom terug, ontrouw Israël - spreek de HEER -, dan zal Ik mijn woede laten varen, want Ik ben vol genade, niet eeuwig duurt mijn toorn, - spreekt de HEER. Kom terug, afvallige kinderen, Ik zal jullie genezen van je ontrouw.' (Jeremia 3:12,22a)

Nieuw hart

De Vader wil ons genezen van onze ontrouw, terwijl we nog vijandig zijn! (Romeinen 5:10) 'Ik zal jullie een nieuw hart en een nieuwe geest geven, Ik zal je versteende hart uit je lichaam halen en je er een levend hart voor in de plaats geven. Ik zal jullie mijn Geest geven en zorgen dat jullie volgens mijn wetten leven en mijn regels in acht nemen.' (Ezechiël 36:26-27)

De dood van een mens geeft Hem geen vreugde. (Ezechiël 18:32) En leert een mens door de Geest van Gods Zoon opnieuw 'Abba! Vader!' te roepen, dan werkt die zegen ook door in zijn kinderen. 'Ik zal mijn Geest uitgieten over je nazaten en mijn zegen over je telgen.' (Jesaja 44:3b) En met Pinksteren verkondigt Petrus aan de bekeerlingen: 'Dan zal de Heilige Geest u geschonken worden, want voor u geldt deze belofte, evenals voor uw kinderen en die de Heer, onze God, tot zich zal roepen.' (Handelingen 2:38b-39)

God stelt zich garant voor een blijvende goede afloop van het leven van zijn wedergeboren kinderen. 'Ik zal jullie mijn Geest geven en zorgen dat jullie volgens mijn wetten leven en mijn regels in acht nemen!' (Ezechiël 36:27) Wanneer God een mens van zijn ontrouw heeft genezen, dan is er ook echte en blijvende genezing. De genade die God schenkt neemt Hij nooit terug, wanneer Hij iemand roept maakt Hij dat niet ongedaan.' (Romeinen 11:29)

Of, zoals Jezus Christus zegt: 'Iedereen die de Vader mij geeft zal bij mij komen, en wie bij mij komt zal Ik niet wegsturen. Dit is de wil van Hem die mij gezonden heeft: dat Ik niemand van wie Hij mij gegeven heeft verloren laat gaan, maar dat Ik hen allen laat opstaan op de laatste dag.' (Johannes 6:37,39)

Doop geen garantie

Maar onze kinderen dan? De Geest zegt dat zelfs als één ouder in het gezin genezen is van ontrouw, de ongelovige partner en de kinderen daardoor verbonden raken met de HERE en zijn beloften (1 Korintiërs 7:14). Maar betekent dit dan dat ik op grond van Gods belofte zeker kan zijn van het behoud van mijn gedoopte kinderen?

Staan op de belofte van de Heer is niet hetzelfde als de garantie, dat al mijn kinderen behouden zullen worden. 'God is barmhartig voor wie Hij wil en maakt halsstarrig wie Hij wil.' 'God kiest een mens niet uit op grond

van zijn daden, maar omdat Hij hem roept. Zo staat er ook geschreven: "Jakob heb Ik liefgehad, Esau heb Ik gehaat". (Romeinen 9:18,12-13) Niet alle Israëlieten behoren werkelijk tot Israël, niet alle nakomelingen van Abraham zijn ook werkelijk zijn kinderen. Dat wil zeggen: ze zijn niet door hun natuurlijke afstamming kinderen van God, maar gelden als nageslacht van Abraham op grond van Gods belofte.' (Romeinen 9:6-7a,8) En tegelijk is het juist deze belofte, dit reële aanbod van Gods genade aan al onze kinderen, waaraan we ons met heel ons geloof mogen vastklampen en dat ons gebed om het behoud van onze kinderen mag dragen.

Verbondsbelofte

De Heilige Geest leert ons geen 'verbondsautomatisme', zodat in de doop van onze kinderen de genezing van ontrouw 'automatisch' meekomt. We raken hier aan het geheim van Gods verkiezende genade, iets wat we slechts vol vertrouwen op zijn goed-

heid bij Hem kunnen laten. Onze zekerheid is de zekerheid van de belofte: 'Want voor u geldt deze belofte, evenals voor uw kinderen en voor allen die ver weg zijn en die de Heer, onze God, tot zich zal roepen.' (Handelingen 2:39)

En allen die voor het eeuwige leven bestemd zijn, zullen deze roepstem ook beantwoorden en het geloof aangaan. (Handelingen 13:48b) We mogen altijd vanuit het 'heden van de genade' onze kinderen aanspreken op hun verbondsmatige betrokkenheid bij de HERE, in de volle overtuiging dat God in zijn ondoorgrondelijke oordelen en onbegrijpelijke wegen zal doen wat zijn naam zal verheerlijken. Moge de HERE ons steeds dieper zijn vaderhart openbaren, zodat we vaders en moeders naar zijn hart zullen zijn - tot volle zegen voor onze kinderen.

Herman Schaeffer is voorganger van de NGK Heerenveen en vader van vijf kinderen, 'van wie twee nadrukkelijk puberend'.

Geef voor een staaroperatie

**DARK & LIGHT
BLIND CARE**

www.geefzicht.nl
GIRO 131

ANBI

Open Doors-dag

31 oktober
10.00 - 16.00 uur
IJsselhallen Zwolle

OpenDoors
Op de bres voor vervolgte christenen

Ontmoet.

www.opendoors.nl | Giro 7733

LEZERSBRIEF

Lieve Nog niet gelovige kinderen,

Wat ik ooit gedacht had vroeger, toen jullie nog zo klein en aandoenlijk gelovig waren, dit toch eigenlijk niet. Dat twee uit onze kinderschaar ervoor zouden kiezen zich niet verder in te laten met de God die ze in hun jeugd leerden kennen. Het is nog steeds onbegrijpelijk voor mij als moeder. Ik kan het niet geloven. Al zie ik het met m'n eigen ogen. Al hoor ik het met m'n eigen oren. Hoe kunnen weldenkende - wat zeg ik, intelligente - afgestudeerde kinderen als jullie, gewoon doen alsof dat wat jullie hebben meegekregen, verhalen uit een oude vergane doos zijn!

Wat ik jullie kwalijk neem is, dat ik jullie nooit heb kunnen betrappen op een eerlijk - en uitgebreid - onderzoek. Het heeft er de schijn van dat jullie uitbundig hebben genoten van je studententijd, maar die unieke tijd niet hebben benut om zelf eens - onafhankelijk van jullie doorgaans ongelovige medestudenten - na te gaan welke levensovertuiging dan wél steek houdt. Hebben jullie er überhaupt eentje, inmiddels? Ik waag het te betwifelen. Wellicht zien jullie het belang ervan niet eens in.

O nee, jullie doen heus geen vreselijke dingen. Jullie zijn niet anders dan leeftijdgenoten. Gewoon lekker leven, werken, uitgaan, vrienden ontmoeten, feestje bouwen, huisje kopen, kindertjes krijgen. Huisje, boompje, beestje. Jullie zijn gewoon aardig. Niets mis mee. Maar... Hoe is het mogelijk dat jullie op geen enkele manier lijken te beseffen dat de adem in jullie neus, mond en longen gekrégen is? Dat jullie het eeuwige leven niet hebben?

Nee, echt vreselijke dingen hebben jullie niet meegemaakt. Hoe voorspoedig zijn we als gezin niet altijd geweest, beschermd en gezegend! Geen ziektes, geen ongelukken, geen handicaps, geen problemen op school. Daar kan het dus ook niet aan liggen.

Natuurlijk, wij maakten fouten. Zeker, veel dingen had ik achteraf anders willen doen. Ja, ik heb spijt van een aantal keuzes. Absoluut, we hadden beter zus..., beter zo kunnen doen, toen.

En: ons huwelijk heeft veel deuken opgelopen; we hebben dat ook in jullie bijzijn niet kunnen verbergen. Maar we bleven bij elkaar. Een drievoudig snoer... Kortom, geen afstotend beroerde situaties. Nauwelijks iets waarvan je God de schuld kunt geven. En toch: ongelooft! En ook: onverschilligheid. Ongelooft! Maar waar. Vooralsnog.

Lieve Nngk, ik blijf bidden voor jullie ommekeer, of jullie dat nu leuk vinden of niet. Ooit hoorde ik zeggen: 'Mijn moeder is zo gelovig, ze gelooft gewoon niet dat ik niet geloof'. Die moeder wil ik zijn. Veel liefs van haar, jullie blijven hoe dan ook in haar hart!

Lieve Vader, wat is hier mis gegaan? Welk scheef beeld van U hebben wij, heb ik gegeven dat U niet krijgt wat U toekomt? Waren de vruchten van het leven met U in ons huisgezin zó wrang? Waren wij als ouders zo weinig aanstekelijk in onze geloofsoverdracht? Inderdaad, ik heb altijd gedacht en verwacht dat waar mensen eerlijk en oprecht met U leefden, dit een garantie zou zijn voor een leven blijvend aan uw hand.

Veiligheid. Geborgenheid. Vergeving. Liefde. Ontspanning. En: toekomst! Wat wil een mens nog meer?

Maar Vader, dank U voor de troost. Troost, omdat die anderen in elk geval wél dat goede leven met U en Jezus door uw Geest omarmd hebben, anderen die gewoon dezelfde opvoeding kregen.

En dank U voor de hoop. Alle hoop! Want elk gebed naar uw wil verhoort U. En U wilt niets liever dan dat iedereen tot erkenning van de waarheid komt en behouden wordt. U heeft alle sleutels, U opent ogen, harten, verstand, lees ik in uw Woord. Uw goedertierenheid is tot in eeuwigheid en uw trouw tot in verre geslachten. Ja, niemand kan komen, tenzij U trekt. Maar dat doet U, want U bent Liefde. Uw Liefde is sterker dan de dood. Amen!

GEDICHT

Ontferm u, Heer

Elk jaar weer hoor je nieuwe namen noemen,
zie je gezichten, verwachtingsvol en blij;
ik ben jaloers, ik kan het niet verbloemen,
die naar óns heet, was er opnieuw niet bij.

En vroeger... puur en aanstekelijk heeft ze geloofd,
ze praatte over Hem, de goede Herder,
maar later was het vuur volkomen uitgedoofd,
en ze gleed van Hem weg, steeds verder.

Ze is de Heer kwijt en het schijnt haar niet te raken.
Om haar niet te verliezen weet je dat je zwijgen moet,
maar in de nacht lig je te peinzen en te waken,
en niemand kent de pijn die diep van binnen woedt.

Daar staan ze, vooraan in de kerk, een hele rij,
en iedereen hoor je het jawoord geven.
Maar die wij lieten dopen, is er weer niet bij,
wat moeilijk om dit steeds weer te beleven.

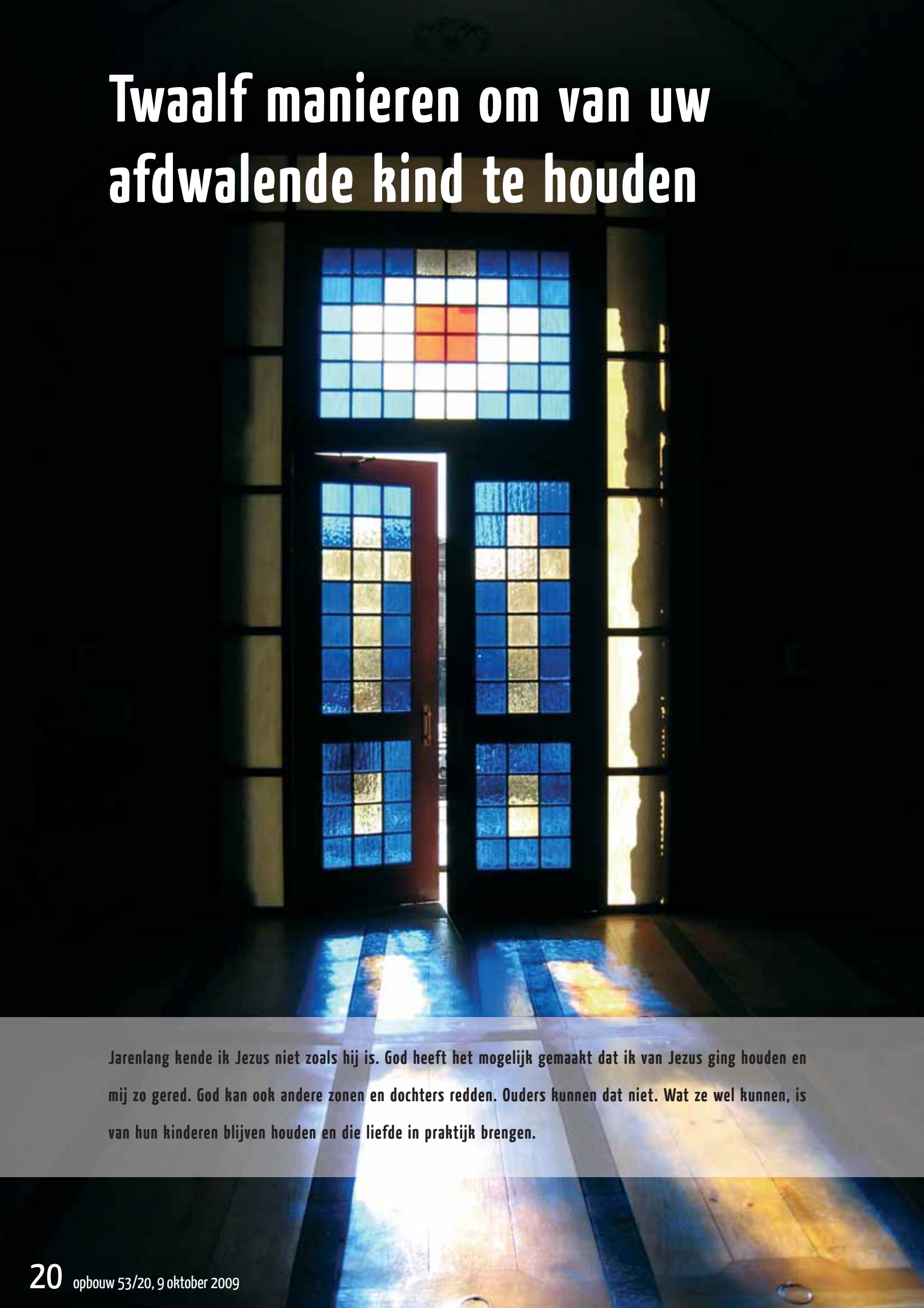
Ach, Heer, laat zij zich alstublieft gewonnen geven,
en als ze onwillig is en wie weet misschien verward,
ontferm U dan, draag haar met uw beschermende handen
tot aan uw grote en liefdevolle hart.

Kees van Baardewijk

Als ouders van kinderen in de leeftijd tussen 20 en 29 jaar geeft het ons veel verdriet en zorg dat ze weinig affiniteit met kerk en geloof hebben. We hebben lang gearzeld om een brief voor dit themanummer te schrijven, maar het zit 'nog te dicht op onze huid' om dit verdriet en deze zorg aan het papier toe te vertrouwen. Vandaar de suggestie voor herplaatsing van het bovenstaande gedicht uit Opbouw van 4 juli 2008, aangezien dit gebed de pijn en worsteling van ons als ouders zeer indringend verwoordt.

Anoniem

Twaalf manieren om van uw afdwalende kind te houden

Jarenlang kende ik Jezus niet zoals hij is. God heeft het mogelijk gemaakt dat ik van Jezus ging houden en mij zo gered. God kan ook andere zonen en dochters redden. Ouders kunnen dat niet. Wat ze wel kunnen, is van hun kinderen blijven houden en die liefde in praktijk brengen.

Veel ouders zijn geschokt en verdrietig door het ongeloof van hun zoon of dochter. Ze begrijpen niet hoe het kind dat zij zo goed hebben opgevoed zulke vreselijke keuzes kan maken. Ik heb nooit in de schoenen van die ouders gestaan, maar ik was wel een van die zoons. Terugkijkend doe ik suggesties over hoe u contact kunt houden met uw afdwalende kind.

1. Wijs hen op Christus

Het werkelijke probleem van uw opstandige kinderen bestaat niet uit drugs, drank en sigaretten, seks en pornografie, luiheid of misdaad of slordigheid of homoseksualiteit of het spelen in een punkband. Hun probleem is, dat ze geen duidelijk beeld hebben van Jezus. Het beste wat u kunt doen - en de enige reden om ook de volgende suggesties op te volgen - is hun Christus laten zien. Dat is niet eenvoudig en dat kost tijd, maar de zonden in hun leven zullen langzaam verdwijnen als zij zien wie Jezus werkelijk is.

2. Bid

Alleen God kan uw zoon of dochter redden, dus blijf vragen of hij zich aan hen laat zien. En wel zodanig, dat zij hem in hun leven moeten toelaten.

3. Benoem het probleem

Als uw dochter Jezus afwijst, doe dan niet net alsof er niets aan de hand is. Ieder ongelovig kind is een geval apart. Dus verdient ieder kind een eigen aanpak. Niets doen is geen optie, dus negeer de ongelovigheid van uw kind niet. Misschien wel prettiger voor de sfeer nu, maar niet voor de eeuwigheid.

4. Verwacht niet dat ze op Christus lijken

Als uw zoon geen christen is, dan zal hij zich ook niet zo gedragen. U weet dat hij het geloof heeft losgelaten, dus verwacht niet dat hij leeft vanuit de opvoeding die u hem gaf. U zou bijvoorbeeld in de verleiding kunnen komen om te zeggen: 'Ik weet dat je het moeilijk vindt in Jezus te geloven, maar je beseft toch wel

dat het zonde is dat je elke dag dronken bent?'

Als hij moeite doet om in Jezus te geloven, dan helpt erkenning van het foute van dronkenschap hem niet echt verder. Uiteraard, u wilt hem beschermen. Maar zijn ongeloof is het grootste probleem - niet zijn drankgebruik. Hoe het ongeloof van uw kind ook tot uiting komt in zijn gedrag, richt u vooral op de ziekte van zijn hart in plaats van op de symptomen ervan.

5. Houd uw deur voor ze open

Omdat het gaat om innerlijke problemen en niet om gedrag, moet u niet te veel eisen stellen bij het thuiskomen. Als hij behoefte heeft aan uw gezelschap, dan geeft God u een kans om hem met liefde terug te brengen bij Jezus. Uiteraard zijn soms ultimatums nodig: 'Je hoeft niet te komen als je...' Maar dat zijn uitzonderingen. Stoot uw kind niet af door te veel regels en eisen.

Ruikt uw dochter naar marihuana of als een asbak, spuit dan een lekker geurtje op haar jas en verschoon het bed na haar vertrek, maar laat ze zich welkom voelen. Merkt u dat ze in verwachting is, vraag dan of ze misselijk is, ga mee wanneer een echo wordt gemaakt en laat ze zich vooral welkom voelen. Is uw zoon platzak en heeft hij het van u geleende geld uitgegeven aan leuke vriendinnen en dure drankjes, scheldt hem die schuld dan kwijt zoals uw schuld is vergeven, leen hem niet opnieuw en laat hij zich welkom voelen. Hebt u hem anderhalve week niet gezien omdat hij bij zijn vriendin - of vriend - zat, raadt hem af om terug te gaan en laat hem thuiskomen.

6. Advies is beter dan verwijt

Geef niet te veel blijk van uw teleurstelling.

Uw grootste zorg is dat uw dochter voor een doodlopende weg kiest, niet dat zij zich niet aan de regels houdt. Laat dat blijken uit uw gedrag. Zeker als ze christelijk is opgevoed, beseft ze drommels goed dat ze verkeerde dingen doet. En ze weet al helemaal, dat u ze verkeerd vindt. Dat hoeft dus geen uitleg. Ze moet wel zien hoe u

reageert op haar fouten. Uw mildheid en bezorgde hoop laten haar zien, dat u echt op Jezus vertrouwt.

Haar geweten kan haar zelf aanklagen. Ouders moeten vriendelijk en duidelijk zijn, levend in de hoop die zij hun kinderen ook toewensen.

7. Breng hen in contact met gelovigen die hen beter kunnen bereiken

Geografische afstand en een verstoorde relatie kunnen het contact bemoeilijken. Woont uw afdwalende zoon ver weg, probeer dan een gelovige te vinden en vraag hem contact te leggen met uw zoon. Misschien vindt uw zoon dat bemoeizuchtig en stom en schaamt hij zich ervoor, maar het is de moeite waard - zeker als die persoon ook emotioneel in contact kan komen met uw zoon op een manier die voor u onhaalbaar is. Verwijdering in de relatie is een neveneffect van de geloofskeus van uw kind. De relatie vervaagt, maar moet in stand worden gehouden. Waarschuwendende woorden blijven noodzakelijk.

Juist op dit punt kan een andere gelovige, die uw zoon emotioneel kan bereiken, van groot belang zijn.

Vertrouwt uw zoon hem en stelt hij zijn gezelschap op prijs, dan heeft die persoon de kans uw zoon te vertellen, dat hij een idioot is. En dat op een manier, waar uw zoon wellicht nog naar luistert ook. Dat mag bot klinken, maar ieder moet wel eens in de spiegel kijken. Mensen die we vertrouwen kunnen pijnlijke kritiek zo verpakken, dat we het als een geschenk ervaren.

Veel opstandige kinderen zou het goed doen te horen dat ze zich stom gedragen, maar hun ouders zijn zelden de geschikte personen om die boodschap te brengen. Probeer dus andere christenen een plaats te geven in het leven van uw kinderen.

8. Respecteer hun vrienden

Uw kinderen gaan misschien om met types met wie u nooit zou praten, maar het zijn wel hun vrienden. Respecteer dat - ook al berusten die vriendschappen op zonde. Die vrienden zijn slecht voor uw zoon, inder-

E-mail uw kinderen. (bron flickr.com)

daad. Maar hij is ook slecht voor hen. Dat hij weet dat u niets met zijn vrienden hebt, lost niets op.

Verschijnt uw zoon met een andere vriendin op een familiefeestje - iemand die u nog nooit hebt gezien en waarschijnlijk ook nooit meer zult zien - wees dan gastvrij. Zij is het dwalende kind van andere ouders en heeft Jezus ook nodig.

9. E-mail ze

God zij gedankt voor technologie, die u zo makkelijk toegang geeft tot de levens van uw kinderen!

Leest u iets bemoedigends in de Bijbel, of iets dat u helpt meer van Jezus te houden, zet het in een e-mail en stuur het naar uw kind. Positieve voorbeelden van Christus' vreugde in uw eigen leven zijn de beste aansporing voor hen.

Verwacht niet gelijk wonderen van die mailtjes. Stuur ze gewoon regelmatig en laat uw blijdschap met God zich opstapelen in de inbox van uw kind. Gods woorden hebben altijd kracht.

10. Ga met ze uit eten

Volsta niet met elektronische contacten. Probeer fysiek in contact te komen. Dat vindt u misschien spannend en ongemakkelijk, maar geloof me, uw kind heeft het moeilijker. Hij ervaart dezelfde spanning, maar voelt bovendien schuld. Dus wil hij

samen met u iets gaan eten, prijs God en grijp die kans.

Het voelt misschien wat dubbel om over zijn dagelijkse leven te praten, terwijl u zich juist zorgen maakt over zijn eeuwige leven, maar probeer het toch. Hij moet weten dat u interesse hebt in alles wat hem bezighoudt. En vraag de Here ondertussen of hij de kans wil geven naar innerlijke zaken te vragen. De reactie is onvoorspelbaar. Vindt hij het een stomme vraag? Wordt hij boos en loopt hij van tafel? Of heeft God iets met hem gedaan sinds uw laatste gesprek? U weet het pas als u er naar durft te vragen.

(Een suggestie voor ouders van jongere kinderen: Ga regelmatig met uw kinderen uit eten. Dat is sowieso goed, maar vormt ook een traditie waarop u kunt teruggrijpen als zij ooit in een opstandige fase terechtkomen).

11. Toon interesse voor hun idealen

Het is zeer waarschijnlijk dat de tijdsbesteding van uw ongelovige dochter u teleurstelt. Zoek echter naar het waardevolle in haar interesses en bemoedig haar zo mogelijk. U was erbij toen ze afzwom en haar verkeersdiploma haalde; hoe kunt u uw oprechte interesse tonen nu ze twintig is?

Jezus trok tijd uit voor corrupte bestaatsambtenaren en prostituees, ook al had hij geen relatie met hen. Volg zijn voorbeeld door een paar oordopjes in uw zak te steken en te gaan kijken in de zeer luidruchtige kroeg, waar uw dochter meezingt in de band. Steun haar en blijf bidden dat ze haar talenten ooit in dienst van Jezus zal willen stellen.

12. Wijs hen op Christus

Dit kan ik niet genoeg benadrukken. Hier draait alles om. Hoe u uw zoon of dochter ook wilt bereiken, als u hen niet helpt Jezus te leren kennen, dan is geen blijvend effect te verwachten.

Uw zonen en dochters worden misschien nooit meer keurige kinderen; zullen misschien niet naar de kapper of vaker onder de douche gaan; ze worden niet opeens enthousiast voor klassieke muziek; ze zullen ook niet plots op een christelijke partij stemmen; misschien ligt u nog steeds wakker, ook al weet u dat ze niet naar de hel gaan.

De enige reden om voor hen te bidden, hen te verwelkomen, hen te waarschuwen, hen te e-mailen, met hen te eten en interesse te tonen in hun interesses is, dat hun ogen opengaan voor Christus.

Hij is niet alleen de enige reden – hij is ook de enige hoop. Beseffen zij het wonder dat Jezus is, dan krijgt tevredenheid een andere inhoud. Hij vervangt de zielige geldzucht, de bewondering voor topmensen, de bevrediging door drugs of het orgasme waar zij zich nu op blindstaren. Alleen zijn genade kan hen wegtrekken bij die gevaarlijke interesses en hen veilig aan zichzelf binden - gebonden, maar tevreden.

Hij wil en zal dat voor velen doen. Ge-loof en geef niet op.

Abraham Piper (zoon van de bekende predikant en schrijver John Piper) is redacteur van de website www.desiringGod.org. Hij werd gelovig opgevoed, maar brak met het christelijk geloof, toen hij 19 jaar was. Hij raakte aan lager wal, werd alcoholverslaafd, maar kwam na een aantal jaren tot geloof tijdens het lezen van de Romeinenbrief. Abraham Piper woont in Minneapolis, Minnesota, Verenigde Staten. Dit artikel is eerder in het Engels verschenen op www.desiringGod.org.

Papa

Ik heb dezelfde ogen
En ik krijg jouw trekken om mijn mond
Vroeger was ik driftig
Vroeger was jij driftig
Maar we hebben onze rust gevonden
En we zitten naast elkaar
En we zeggen niet zoveel
Voor alles wat jij doet
Heb ik hetzelfde ritueel
Papa, ik lijk steeds meer op jou.

Ik heb dezelfde handen
En ik krijg jouw rimpels in mijn huid
Jij hebt jouw ideeën
Ik heb mijn ideeën
En we zwerven in gedachten
Maar we komen altijd thuis
De waarheid die je zocht
En die je nooit hebt gevonden
Ik zoek haar ook
En tevergeefs
Zolang ik leef
Want papa, ik lijk steeds meer op jou.

Vroeger kon je streng zijn
En ik heb je soms gehaat
Maar jouw woorden
Ze liggen op mijn lippen
En ik praat nu
Zoals jij vroeger praatte
Ik heb een goddeloos geloof
En ik hou van elke vrouw
En misschien ben ik geworden
Wat jij helemaal niet wou
Maar papa, ik lijk steeds meer op jou.

Jij gelooft in God
Dus jij gaat naar de hemel
En ik geloof in niks
Dus we komen elkaar na de dood
Na de dood nooit meer tegen
Maar papa
Ik hou steeds meer van jou.

Een liedtekst van Stef Bos. De van oorsprong Zuid-Afrikaanse zanger neemt op dit moment een cd op met twaalf liederen, gebaseerd op figuren uit de Bijbel.

De NCRV brengt die uit op radio en tv.

Het lied Papa is in diverse versies te beluisteren op YouTube (zoekwoord: 'papa').

Stil verdriet als kinderen andere wegen gaan

Het is een stil verdriet van veel ouders als kinderen niet de weg gaan van de God van de Bijbel. Stil verdriet omdat die ouders er vaak zelf niet over praten, vanuit een gevoel van schaamte of schuld. Ook in de gemeente wordt het verdriet vaak stil gezwezen: er is veel aandacht voor nieuwe leden bij doop of belijdenis maar als leden verdwijnen die niet naar een andere gemeente gaan, dan schort het vaak aan aandacht. Wat verder opvalt, is dat er relatief weinig boeken over het onderwerp verschenen zijn.

TEKST IDE ZINKSTOK

Ik heb eens iemand horen zeggen: Mijn moeder kan eigenlijk alleen van je houden als je gelooft. Zo'n 15 jaar geleden is er in Nederland een korte roman verschenen van Elisabeth Schaeffer onder de titel: 'Waar geen troost voor is', over de relatie tussen een moeder, in het verzorgingshuis en haar dochter die niet meer gelooft, niet meer geloven kon. Als kind deelde ze met haar vader liefde voor dieren. Tegelijk voldeed ze niet aan zijn verwachtingen toen hij haar pianoles gaf. Zijn normerende benadering in geloofsopzicht heeft gemaakt dat ze ook het vertrouwen in God verloor. De moeder heeft het gevoel dat ze wezenlijke dingen niet meer met haar delen kan. Daarom schrijft ze brieven aan haar dochter die ze niet verstuurt maar aan haar zoon geeft. Als de moeder overlijdt, komt de dochter tot de ontdekking dat de liefde van haar moeder haar eigenlijk op de been heeft gehouden. Het boek, literair misschien niet zo sterk, laat indringend zien hoe geloof en de pijn daarover relaties kan verstoren. Mijn eigen moeder heeft dit boek stukgelezen omdat ze er zo veel in herkende.

Liefde

Het is dan ook bijzonder dat er onlangs een boek verschenen is over dit onderwerp, *Als kinderen andere wegen gaan*, waarin zeer invoelend en

bewogen geschreven wordt. De auteurs zijn Wim ter Horst (oud-hoogleraar Pedagogiek) en Margriet van der Kooi (ziekenhuispastor). Het wordt niet duidelijk of zij vanuit eigen ervaring schrijven maar je zou het haast denken omdat je je begrepen voelt als je wel in die situatie verkeert.

De auteurs beginnen met een soort bijsluiter: 'Wie liefheeft kan pedagogisch gezien niet schuldig zijn.' Liefde van ouders is, als het goed is onvoorwaardelijk, wat kinderen ook doen. Ouders zijn in het begin onmisbaar maar opvoeden is jezelf overbodig maken, het is ook bezig zijn met het oog op de toekomst. De christen weet dat dat uiteindelijk de komst van het koninkrijk is. Kinderen zijn vaak toekomstgericht, hoopvol, terwijl ouders eerder de gevaren zien.

Mooi is het beeld van kompas en radar. Het kompas geeft de koers aan, dat maakt je Wegwijs; de radar maakt door echo's duidelijk welke obstakels er zijn. Het huidige leven lijkt meer radargestuurd, ingaand op de trends om mee te kunnen doen.

Het gevaar van opvoeden is dat ouders denken dat hun kind naar hun aard groot moet worden in plaats van uit te gaan van de aard van het kind zelf. Dat kan tot ernstige problemen leiden

Belangrijk is bij het jonge kind vuur te ontsteken, zodat het hart wordt geraakt waarbij vieren, dienen en leren belangrijk zijn. Zingen en humor zijn hulpmiddelen. Liederen, jong geleerd zijn soms later tot steun.

De puberteit is lastig voor opvoeders omdat pubers een eigen Zelf gaan ontdekken en allergisch zijn voor ouders die het beter weten en dat laten horen. Ze hebben uiteindelijk wel grenzen nodig maar ze zoeken wel argumenten. Het is belangrijk dat zij met hun vragende en zoekende aard en hun muziekcultuur een plaats in de kerk kunnen hebben. De adviezen hier genoemd, lijken mij soms wat ideaal en niet altijd passend bij de lastige werkelijkheid.

Vertrouwen

Kinderen raken soms de weg kwijt naar God omdat ze hun ouders niet konden vertrouwen, die geen venster waren op God. Soms kunnen familieproblemen tot in het derde of vierde geslacht doorwerken als ze niet worden opgelost: een dochter van een alcoholist trouwt met een gokverslaafde.

Omgekeerd kunnen ouders teleurgesteld raken in God, als de geloofsopvoeding mislukt lijkt te zijn. Het verhaal van de Verloren Zoon kan misschien helpen. Henry Nouwen heeft daarover prachtig geschreven in

Als kinderen andere wegen gaan

Margriet van der Kooi en Wim ter Horst

THUIS

Marilynne Robinson

Roman

Winnaar van de Pulitzer Prize

Eindelijk thuis. De vader moest de zoon loslaten maar blijft vol liefde en geduld naar hem uitkijken. Zoals wij zelf een barmhartige Vader nodig hebben, zo moeten wij misschien ook weer barmhartigheid leren, leren welkom te zijn en welkom te heten. Jammer genoeg besteedt het boek geen aandacht aan wat de gemeente kan doen voor jongeren die dreigen af te haken of voor ouders in hun verdriet. Twee dingen zijn nodig voor ouders: vasthouden aan de noodzaak van geloof, dat wil zeggen van gebed en toevertrouwen, maar ook Gods verbondstrouw erkennen, onze kinderen zijn ook zijn kinderen. Ik vind het een bemoedigend en hoopvol boek.

Thuis

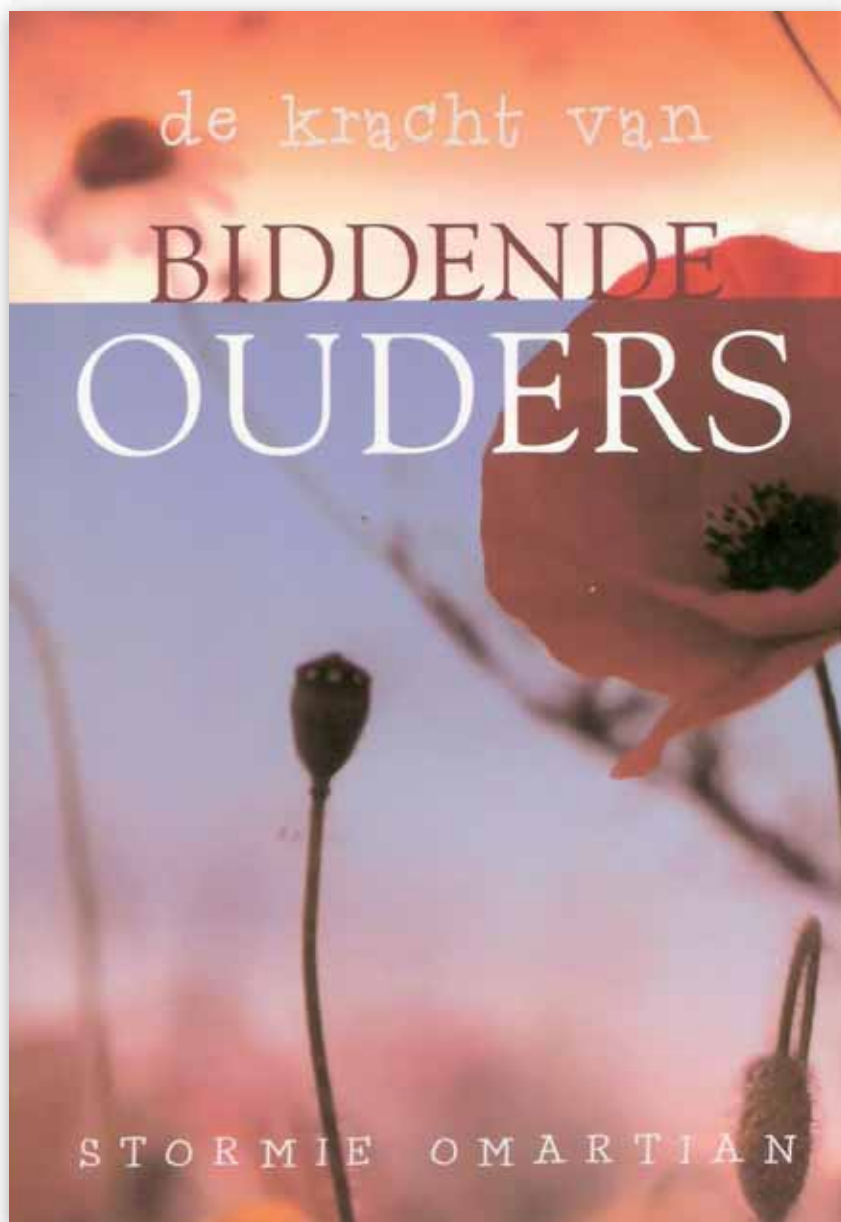
Een heel ander boek is de prachtige roman van Marilynne Robinson over de verloren zoon Jack in het domineesgezin van Robert Boughton, in Gilead, Iowa. De dominee is oud en af. De jongste dochter Glory heeft

haar baan als lerares opgezegd en is thuisgekomen om haar vader te verzorgen. Zij heeft het daar wel moeilijk mee want de fijne jeugd was ook problematisch door Jack, de lievelingszoon van vader maar ook de outsider in het gezin, het zwarte schaap dat niet deugde en ook niet begrepen werd, noch door zijn ouders noch door zijn broers en zussen. Jack maakt een meisje zwanger en verdwijnt voor 20 jaar uit Gilead. Het verhaal wordt verteld vanuit het perspectief van Glory. Jack komt thuis, tot blijdschap van vader en zus. Hij blijkt sterk vermagerd en verarmd. Jack doet erg zijn best, helpt mee in het huishouden en de verzorging na van zijn vader, bewerkt de tuin, brengt de oude auto aan de praat en speelt geestelijke liederen op de piano, haast weer zo als vroeger. Hij wordt gekweld door schuldgevoel. Zijn vader is blij dat hij weer terug is maar begrijpt hem nog steeds niet. Jack is bang voor de mensen in Gilead, wat die van hem denken. Hij

heeft jaren geworsteld met zijn jeugd. Hij durfde zelfs niet op de begrafenis van zijn moeder te komen omdat hij toen net uit de gevangenis kwam. Hij heeft een drankprobleem wat Glory probeert voor haar vader verborgen te houden. Hij heeft een vriendin, Della in St. Louis, met wie hij een wat moeizame relatie heeft omdat hij ook niet door haar vader wordt geaccepteerd. Zijn terugkomst was ook mede om te zien of hij met haar in Gilead zou kunnen wonen.

Het lukt Jack niet zijn vader te bereiken. Hij wordt er zo treurig van dat hij in de auto een zelfmoordpoging doet, die mislukt. Jack en zijn vader praten veel over geloof maar ze verschillen daarin te zeer. De collega en vriend van zijn vader, John Ames meent dat hij een slechte invloed op zijn vader heeft.

Jack vertrekt, zelfs vlak voor zijn vader zal overlijden. Na zijn vertrek, duikt Della, een zwarte vrouw op met hun zoon die Jack naar zijn vader heeft genoemd en die hij heel posi-

tieve verhalen over thuis heeft verteld. Voor Glory is dit een teken van hoop.

Het is een prachtig verhaal over liefde die niet begrepen wordt omdat opvattingen over geloven en beelden van elkaar daartussenin staan. Je krijgt sympathie voor de zoon die op zoek is naar erkenning en acceptatie.

De beide romans maken duidelijk dat de bijsluiter in het boek van Ter Horst en Van der Kooi genoemd: wie liefheeft, kan pedagogisch niet schuldig zijn, heel mooi is maar schuldgevoel van ouders of gekwetstheid bij kinderen niet uitsluit.

De kracht van biddende ouders

Als je niet met je kinderen over God kunt praten, kun je in elk geval met God over je kinderen praten.

Er is een boek verschenen, *De kracht van biddende ouders*, waarin over het belang van bidden voor je kinderen wordt geschreven en over de kracht daarvan. In elke periode van de opvoeding worden hele concrete dingen genoemd waarvoor je kunt bidden, passende Bijbelteksten worden besproken, er staan voorbeelden van gebeden in. De benadering is heel positief omdat de schrijfster laat zien dat als je zo biddend bezig bent, je ook scherper oplet wat een kind

nodig heeft en je om wijsheid kunt vragen om het goede te doen. Bijvoorbeeld dat kinderen zich zelf aanvaarden en aanvaard voelen, dat ze goede vrienden krijgen. Er staan ook onderwerpen in waar ik moeite mee heb, bijvoorbeeld de geestelijke reiniging van de kinderkamer.

Het heeft me bevreedt het boek volstaat met verhoorde gebeden. Ook al zijn er problemen, na het bidden komt alles weer prachtig terecht, zelfs boven verwachting. Het feit dat gebeden niet verhoord lijken te worden, wordt in het begin even aangestipt met als aansporing dat je mag bidden dat God je wrok vergeeft. Maar dat kinderen niet meer geloven, is geen issue in dit boek. Je kunt als ouder na het lezen van dit boek gemakkelijk het gevoel krijgen dat je niet goed gebeden hebt als je kind niet meer gelooft.

In het boek van Van der Kooi en Ter Horst wordt het verhaal verteld van Monica, de moeder van Augustinus, die jaren gebeden heeft voor de bekeering van haar zoon. Zij heeft die nog mogen meemaken. Niet ieder is dat gegeven. Bovendien blijft staan, zoals in de beide romans naar voren komt, dat ons beeld van onze kinderen niet altijd klopt met de werkelijkheid die zij ervaren of met wat zij doen. Opvoeden blijft zaaien waarvan je de vruchten niet altijd ziet of waarvan de vruchten anders zijn dan je verwacht. Opvoeden is geloven in liefhebben en vertrouwen.

Schaeffer, E. (1990). *Waar geen troost voor is*. Wever, Franeker, 100p.

Kooi-Dijkstra, M.A.T. van der en W. ter Horst (2009). *Als kinderen andere wegen gaan*. Filiipus, Heerenveen. 200 p. €12,50.

Robinson, M. (2009). *Thuis*, De Arbeiderspers, Amsterdam/Mozaïek, Zoetermeer. 319 p. €22,50.

Omartian, S. (2007). *De kracht van biddende ouders*. Gideon, Hoornaar. 203 p. €13,90.

Ide Zinkstok is neerlandicus, redacteur van Opbouw en lid van de NGK Ede.

GEDICHT

Bidden II

De engelen zijn naar hun hemel toe.
Misschien wel met mijn vader mee gegaan.
Ze hebben, ik weet niet waarom of hoe,
mijn kaarsen op de wereld uitgedaan.

Al wat gewoon geweest was als zijn stem
en zo eenvoudig als een weesgegroet
werd een zwart gat waarin ik, zonder hem,
mijn spraak verloor, mijn vrede en mijn moed.

Knielen werd staan en het gebogen hoofd
een opgeblazen zak vol wind en waan.
De lieve God waarin ik had geloofd
kreeg ondoorgroendelijke wolken aan,
woorden en wetten, zonden en berouw.
Toen was ik groot. Toen kende ik de kou.

Michel van der Plas

Uit: De dag van morgen

Stichting **hoe**
Oog en hart
voor de naaste

**Steun christelijk onderwijs
in Oost-Europa**
www.hulpoosteuropa.nl - giro 8887

 CBF
VERBOD
KINDEREN WISSELLEN

Foto Jaco Klamer.

Ouders zijn zaaiers, geen oogsters

Onze kinderen zijn à Dieu

Twee pubers. Beiden hebben een bende van gemaakt van hun kamer. De ene puber begrijpt niet waar zijn ouders zich druk over maken. 'Ik ben niets kwijt en ik voel me er prima bij.' De ander is het met zijn ouders eens dat het een bende is. Hij vindt het ook een probleem. Maar opruimen doet hij niet. Daar heb je moeders voor...

TEKST HENK ALGRA

Hetzelfde gedrag en toch een heel verschillende kijk. Zo verschillen ook de motieven waarom mensen de kerk de rug toekeren sterk.

Peter vraagt zich af waar de ouderling, de dominee of zijn ouders zich druk over maken. Hij gaat niet naar de kerk, maar voelt zich prima. Wat is het probleem?

Bij Peter lijkt elke motivatie verdwenen. Hoe ga je dan nog in gesprek? Op een passend moment zou je kunnen vragen of met de kerk ook God uit het

zicht verdwenen is. Of je kunt de 'wondervraag' stellen: 'Hoe zou een kerk er uitzien waar je toch nog nieuwsgierig naar zou kunnen worden?'

Marieke is het met haar ouders eens, dat het jammer is dat ze niet meer naar de kerk gaat. Ze begrijpt de zorgen. Maar ze vindt dat de kerk eerst maar eens moet veranderen: de dominee moet beter preken en de gemeentelieden moeten beter bij haar 'passen'. Met andere woorden: het is niet haar taak

het op te lossen; de kerk moet veranderen en dan komt ze weer terug. Bij Marieke kan het helpen te vragen naar uitzonderingen. 'Kun je je kerkdiensten herinneren die jou wél aanspraken? Zijn er mensen in de kerk met wie je wél goed contact kunt hebben?'

Solochristenen

Niet naar de kerk gaan betekent gelukkig niet altijd dat het geloof verdwenen is. Een groeiend aantal jongeren gaat

niet naar de kerk, maar gelooft toch op de één of andere manier.

Al in 2001 besteedde in *Opbouw* aandacht aan deze ontwikkeling. Adriaan vertelt daar dat hij geen kerkgebouw nodig heeft om te geloven en geen anderen die hem vertellen hoe hij moet geloven. Geconstateerd werd, dat deze 'solochristenen' elkaar via de chat-groep opzoeken en dat er een verlangen is naar meer gemeenschap.

Onlangs sprak ik Judith. Ze heeft een aantal jaren samengewoond. Nu gaat ze trouwen. Het huwelijk wordt kerkelijk bevestigd. Ik vroeg haar of ze naar de kerk gaat. 'Nooit meer', vertelt ze. 'Tot mijn dertigste zat ik wel in een gespreksgroep voor jongeren. Maar dan ben je geen jongere meer en houdt het dus op. Maar ik kan mijn leven niet los zien van geloven. Alleen de kerk, dat zegt me niets.' Opmerkelijk is, dat Judith zegt dat haar aanstaande man helaas (!) niets meer met de kerk heeft. Judith zet zich niet af tegen kerkdiensten. Ze kan alleen de zin van die diensten niet vatten. Ze was blij dat ik het onderwerp 'kerk' noemde. Eigenlijk was haar onderliggende vraag: 'Kun je mij vertellen waarom jij wél de zin van kerkdiensten inziet?'

Wel naar de kerk, niet betrokken....

Ook een grote groep veertigers keert de kerk de rug toe. Soms zijn ze zeer actief geweest, maar is het vroegere vuur gedoofd. Deze 'verlate kerkverlating' zou een apart artikel verdienen. Er zijn ook veertigers die nooit echt een eigen keuze hebben gemaakt. Herman (40) vertelt: 'Voor mijn ouders gaan we nog naar de kerk. Ik wil ze geen verdriet doen. Aan mijn broer heb ik gezien hoeveel pijn het hen deed dat hij niet meer naar de kerk ging. Maar mij zegt de kerk niet veel meer.' Hermans heeft zijn uiterlijke gedrag aangepast, omdat hij zijn ouders geen pijn wil doen. Maar uiteindelijk zal hij de kerk de rug toekeren. Tenzij er een wonder gebeurt....

Verbinding verbroken (?)

Maarten (35) zegt wat hem op het hart ligt. Hij ergert zich verschrikkelijk aan christelijke mensen op de televisie. 'De kerk krijg je mij nooit meer in. Al keert Elvis Presley uit de hemel terug op aarde en zingt hij de sterren van de hemel met gospels in de Grote Kerk, al komt er een heupwiegend Black Gospel-

Als je kind niet meer naar de kerk gaat

Vijf Do's

- Blijf bidden voor je kind en laat je kind dat ook merken.
- Hou vast aan je eigen goede gewoonten zoals lezen, bidden en kerkgang.
- Stel vragen. Toon oprechte belangstelling voor de leefwereld van je kind.
- Zorg dat ze op de hoogte blijven van gebeurtenissen in de gemeente.
- Zoek als gemeente naar buddy's die een andere vorm van contact hebben.

Vijf Don'ts

- Een gesprek over het geloof uit de weg gaan: je hoeft niet op geloofseieren te lopen!
- Vermijd het oordeel ('Zo hebben we je niet opgevoed').
- Ga niet 'preken' ('Als je zo door gaat...').
- Zeg niet: 'Jammer dat je niet meer gelooft.'
- Ga niet in de verdediging.

koor: ik zet nooit van mijn leven meer een stap binnen. Als mijn ouders overlijden en er komt een dominee, ik stop mijn oren dicht.'

Verbinding verbroken, zou je zeggen. Heeft het nog zin met Maarten in gesprek te gaan? Kom je er nog achter waar zijn verzet op gebaseerd is? De allergie voor alles wat met de kerk te maken heeft is zó groot, dat de boodschap op geen enkele manier binnenkomt. Dat geldt niet alleen de kerkdiensten, maar ook de christelijke boodschap. Voor Maarten dus ook geen gespreksgroep of vrijwilligerswerk in een aanloophuis.

Schuld of pijn?

'Wat ligt dát gevoelig, als je kinderen niet meer naar de kerk gaan. "Het" is altijd bij je. De grote "schat" die ikzelf er-vaar in mijn leven, wil ik graag doorgeven aan mijn kinderen. Maar soms lijkt het alsof je een andere taal spreekt'. Aldus Margriet, moeder van vier kinderen.

Als kinderen een andere weg gaan dan wat ouders als de kern van hun leven zien, dan doet dat emotioneel pijn. Het roept dus altijd emotionele reacties op. Alleen wie het onverschillig laat of kinderen naar de kerk gaan zal niet emotioneel reageren.

Peter: *'Twee van mijn kinderen gaan naar de kerk en laten ook zien dat ze geloven. Twee kinderen gaan niet meer. Het is niet mijn prestatie dat ze naar de kerk gaan; het is ook niet mijn schuld dat ze niet meer naar de kerk gaan. En toch vraag ik me wel vaak af: wat ik had ik anders moeten doen?'*

We kunnen onderscheid maken tussen

ouderschuld en ouderpijn. Schuldgevoel en verdriet liggen emotioneel dicht tegen elkaar aan. Bij verdriet komt vaak een schuldgevoel. Had ik niet, wat had ik...? Zelfs als géén sprake is van schuld, dan zal deze vraag toch vaak worden gesteld ('Als ik langs een andere weg was gereden, had ik geen ongeluk gekregen'). Schuld en verdriet zijn echter niet hetzelfde. In de opvoeding is altijd sprake van gebrokenheid, maar van ouderschuld spreken we in dit verband als de doopbelofte bewust werd genegeerd. Gerard, vader van vijf kinderen: *'Het verdriet dat ik had doordat Steven niet meer naar de kerk gaat, was voor een groot deel zelfmedelijden. Ik vond dat ik als opvoeder had gefaald. Wat hebben we fout gedaan? Wat hadden we anders kunnen doen? Wat had de kerk anders kunnen doen? Eerlijk gezegd heb ik nu dat zelfverwijt niet meer en ook geen verwijten aan de kerk.'*

Belemmerende emoties

Kinderen zijn niet maakbaar. Toch wordt vaak gedacht dat bij een goede inzet van de kant van de ouders er een goede uitkomst volgt. Als je als ouder maar doelbewust aandacht besteedt aan de geloofsopvoeding, zullen de kinderen vanzelf in jouw spoor verder gaan. Maar in de Bijbel lezen we talloze voorbeelden van kinderen van zeer gelovige ouders, die toch een andere weg gingen. En als het 'resultaat' een 'product' is van de opvoeding, hoe valt dan te verklaren dat kinderen uit één gezin verschillende wegen gaan? Dat besef kan de ogen openen voor het feit dat ouders wel een taak hebben om

Moderne muziek en kleding. In welke wereld zochten wij als ouders antwoorden op levensvragen? (foto Sander Klos)

te zaaien, maar dat de oogst het werk van God is. We ontkomen immers ook in christelijke gezinnen niet aan de gebrokenheid in deze wereld.

Wie denkt dat goede inzet wordt gevolgd door een goede uitkomst, legt een loodzware hypotheek op de opvoeding. Met als keerzijde dat naast het verdriet andere emoties (zoals schuld en schaamte) een rol gaan spelen in de gesprekken. Ze kunnen een echt gesprek ernstig belemmeren. 'Zou je niet weer eens in de kerk komen?' vraagt de vader. 'Want zó hebben we je niet opgevoed.'

In de hulpverlening wordt gesproken over *expressed emotion*: de mate waarin de communicatie wordt bepaald door emoties. Hoe meer emotie, des te complexer het contact. Het alternatief is niet: kil reageren, maar: liefdevolle afstand. Betrokken blijven, maar de verantwoordelijkheid bij het

kind laten.

Esther: 'De aan mij toevertrouwde kinderen zijn niet mijn bezit. Graag wil ik dat ze doen wat ik goed voor ze vind, zoals geloven in God, Jezus Christus en de Heilige Geest. Maar volwassen kinderen zijn zelf verantwoordelijk voor hun keuzes.'

Wat belangrijk voor jou is

Uit angst iets verkeerd te zeggen, zijn ouders soms geneigd te zwijgen en zich aan te passen. Ook dat is een doodlopende weg in de communicatie. Wel is het belangrijk goed te luisteren naar de beweegredenen van kinderen. Dat betekent niet dat je het eens bent met de keuze, maar wél dat je de verantwoordelijkheid legt waar hij hoort: bij het kind. Bij een gelijkwaardige relatie past, dat je als ouder mag zeggen wat jouw mening is. Je blijft doen wat je belangrijk vindt in je

leven. Lezen en bidden aan tafel en naar de kerk gaan horen daar als goede gewoonten bij.

Gerard geeft daar in zijn brief enkele voorbeelden van. 'Onze uitgangspunten zijn zó verschillend, dat een gesprek over het geloof niet echt mogelijk is. Maar over andere onderwerpen kunnen we prima in gesprek. Wat ik belangrijk vind is, dat we onze gewoontes niet aanpassen wanneer Steven op bezoek is. We gaan gewoon twee keer naar de kerk, ook als we op zondag bij hen zijn. Ook bidden en lezen we aan tafel. Dat is wel eens lastig. We lezen volgens rooster. Dat kan wel eens vervelend uitkomen, als je middenin een gedeelte met allerlei veroordelingen terechtkomt. Alleen vraag ik me (er over nadenkend door deze brief) wel af, waarom we dan niet napraten. Als ze bij ons op bezoek zijn en ze gaan weer terug, dan bid ik tijdens de maaltijd voor een behouden thuiskomst. Dat is een voorbeeld hoe je moet blijven doen wat je zelf belangrijk vindt.'

Marjan vult als moeder in een ander gezin aan: 'Ga als ouders het gesprek niet uit de weg. Blijf voor hen bidden en zeg dat ook. Dat geldt ook voor mensen uit de kerk. Het aparte is dat jongeren daar vaak toch op zitten te wachten. Wij zijn vaak banger voor het gesprek dan zij! Maar zegt nooit: "Jammer dat je niet meer gelooft!"'

Ieder kind een eigen verhaal

In het gezin van Gerard gaat één zoon niet meer naar de kerk. Maar in veel gezinnen geldt dat voor meer kinderen. Dan ontdek je als ouders dat ieder kind zijn eigen verhaal heeft. Het betekent ook dat ieder kind iets anders vraagt van zijn ouders.

Marieke vertelt dat ze – toen haar oudste zoon Johan niet meer naar de kerk ging – elke gelegenheid te baat nam om hem daar op aan te spreken. Maar daar is ze van teruggekomen. Ze ontdekte dat het thuiskomen van haar zoon daardoor te veel werd belast. Johan vond het vervelend dat zijn moeder er steeds wéér over begon. En Marieke was elke keer weer teleurgesteld dat er geen opening leek te zijn bij Johan.

Het gesprek met de jongste dochter Sanne verloopt daarentegen heel anders. Hoewel ze niet naar de kerk gaat

en vertelt dat de kerk haar weinig zegt, begint ze vaak zélf over het geloof. Ze wil van haar ouders weten hoe zij denken over bepaalde geloofsvragen. Hoewel ze aan de praktijk van hun leven heeft gezien wat het geloof betekent, bevraagt ze haar ouders regelmatig. Net als bij Judith (eerder in deze bijdrage) lijkt ook Sanne op zoek naar een overtuigend argument 'om het toch weer een keertje te proberen'.

Daar waar Marieke zich bij Johan terughoudend opstelt in gesprekken over de kerk en het geloof, lijkt het bij Sanne zelfs een wens te zijn dat haar ouders niet zwijgen over de betekenis van het christelijke geloof.

Verbinding hersteld

Soms heeft een gesprek geen enkele zin. Is er dan geen enkele ingang meer? Een vader was het contact met zijn

zoon bijna helemaal kwijt. Op een dag reisde hij naar de stad waar zijn zoon in een kraakpand woonde. De zoon liet hem binnen. Maar de 'heavy metal' bleef gewoon aan staan, hoewel de zoon wist dat zijn vader dat verschrikkelijke muziek vond. Op een gegeven ogenblik vroeg de vader zijn zoon wat meer te vertellen over de muziektteksten. Dat werd het begin van een hernieuwd contact. De vader stond op de uitkijk en toonde belangstelling voor de leefwereld van zijn zoon. Toen dat contact er eenmaal was, ging de zoon ook zijn vader vragen stellen. Toen was ook het geloof geen taboe meer dat zwijgend tussen vader en zoon in stond. Het gesprek begon niet met een oordeel, maar met het tonen van oprechte belangstelling voor de leefwereld van de ander.

Blijven bidden

Een kind voor wie zoveel gebeden wordt, kan niet verloren gaan, schijnt de moeder van Augustinus gezegd te hebben. Durven we dat nog te geloven?

Uit alle brieven die ik van ouders heb ontvangen, spreekt die hoop. Er worden ook onverwachtse momenten van openheid genoemd. Kinderen die op open momenten vertellen oprecht met het geloof bezig te zijn. Het zaad dat ooit gezaaid werd is dus toch nog werkzaam. God doet de rest. Het is à Dieu: aan God!

Henk Algra is orthopedagoog en lid van de NGK/CGK Alkmaar. Hij baseerde dit artikel mede op de inhoud van vijf brieven die ouders van volwassen kinderen hem hebben geschreven.

CLC
Boeken en Muziek

Als kinderen andere wegen gaan

Wat als je kind de kerk verlaat?

'Als kinderen andere wegen gaan'

9789076890272

€ 12,50

Wat als je kind de kerk verlaat?

'Als kinderen andere wegen gaan'

9789076890272

€ 12,50

Amsterdam Raadhuisstraat 14 1016 DE - 020 6201859
Apeldoorn Asselsestraat 58 7311 EN - 055 5222757
Arnhem Stationsplein 3 6811 KG - 026 3511014

Webwinkel op www.clc.nl.org

CLC is onderdeel van een wereldwijde zendingsorganisatie werkzaam in 60 landen

Uw aankoop maakt wereldzending mogelijk

De weg kwijt?

STAGG BIEDT HULP BIJ:

- Depressiviteit
- Spanningsklachten
- Communicatieproblemen
- Angstklachten
- Identiteitsproblemen
- Seksuele problemen
- Relatie- of opvoedingsproblemen

Onze psychologen en psychotherapeuten werken vanuit een christelijke levensvisie. Zij ontvangen u graag op hun spreekuur in Houten, Rotterdam en Zwolle.

TOERUSTING OP MAAT

Cursus • workshop • adviesgesprek • individuele coaching
 • supervisie • begeleide intervisie • bezinningsweekend • conflictantering

Op elke gewenste locatie, voor ieder die een taak vervult binnen de gemeente.

Voor meer informatie:
Telefoon: 030-6377071
E-mail: stagg.houten@wxs.nl
Website: www.stagg-ngk.nl

STAGG
STICHTING VOOR AMBULANTE GEESTELIJKE GEZONDHEIDSZORG van de Nederlands Gereformeerde Kerken

Opgegroeid met het geloof en toch leven zonder God

Opgevoed worden met normen en waarden vanuit een gelovige achtergrond en dan toch je leven leiden zonder ook maar iets van het geloof erin. Waarom maakt iemand andere keuzes in het leven op geloofsgebied dan de opvoeding zou doen vermoeden?

TEKST JOLLE KLOS

Leven met het geloof is iets wat je als kind jarenlang als normaal beschouwt en waar je niet echt bij stilstaat. Je weet gewoon dat je zondags naar de kerk gaat, omdat je ouders dat graag doen. Je weet dat je bidt voor het eten en uit de Bijbel leest na het eten, omdat dit nu eenmaal normaal is om te doen. Het is op die leeftijd ook leuk om naar de kerk te gaan. Van de dienst maak je niet veel mee, maar je doet met andere kinderen leuke dingen. In de dienst zing je wat mee, je hoort verhalen en tussentijds doe je met de andere kinderen iets creatiefs.

Medekerkgangers

Op latere leeftijd ga je pas nadenken over waarom je met je ouders meegaat en waarom zij graag naar de kerk gaan. Op de (christelijke) middelbare school kwam ik er achter dat maar weinig medeleerlingen naar de kerk gingen. Dat had ik niet verwacht op een christelijke school. De mensen met wie ik het goed kon vinden en met wie ik later bevriend raakte, waren allemaal niet gelovig en gingen dus nooit naar de kerk. Nu besef ik pas, dat het heel belangrijk is om in die periode leeftijdsgenoten te hebben, die ook naar de kerk gaan, want dat bepaalt wel degelijk hoe jij ergens tegenaan kijkt. Niemand wil op die leeftijd alleen zijn, iedereen wil ergens bij horen. Als je dan niemand om je heen hebt die ook op zondag naar de kerk gaat en de dingen doet zoals je ze thuis doet op

geloofsgebied, dan vraag je jezelf al gauw af waarom jij dit wel doet.

Gevoel nooit gehad

Dat gebeurde mij pas in het derde jaar van de middelbare school. In de kerk had ik weinig mensen met wie ik het goed kon vinden en ik deed buiten de kerk om dan ook nooit wat met die mensen, behalve één keer in de twee weken een club voor jongeren en catechisatie. Ik hoorde sommige leeftijdsgenoten in de kerk ook zeggen dat ze het gevoel hadden dat God bij hen was en dat ze tijdens het bidden het gevoel hadden dat hij luisterde. Ik had dit gevoel nog nooit gehad en voelde me hierdoor ook wel wat anders dan anderen. Niet iedereen had dit natuurlijk, maar toch vraag je jezelf af of je misschien iets niet goed doet. De mensen die in God geloven hoorde ik ook wel eens zeggen dat ze steun vonden bij God als ze boos of bedroefd waren. Ook dit is voor mij een raar idee, niet omdat ik denk dat dit onmogelijk is, maar meer omdat ik dit gevoel ook nooit heb ervaren. Als ik boos of bedroefd was, dan had ik en heb ik nog steeds genoeg gehad aan mijn ouders en broer en zus en aan mijn vrienden. Deze persoonlijke band die ik heb met de mensen om mij heen heb ik dus nooit met God gehad. God is dus eigenlijk altijd voor mij alleen een Bijbels figuur geweest.

Door deze ervaringen of juist het niet ervaren van deze gevoelens op deze

leeftijd gaan voor mijn gevoel kinderen zich toch meer afzetten tegen het naar de kerk gaan, omdat het saai is en je er voor je gevoel niks te zoeken hebt.

Grote hemel

Iedereen heeft zekerheden nodig in het leven, naast heel veel andere zekerheden is voor veel mensen denk ik het geloven in God en alles waar hij voor staat datgene wat ze nodig hebben of waar ze zich fijn bij voelen. Ook ik heb een bepaalde zekerheid nodig in mijn leven. De voornaamste is wel mijn familie, met deze personen heb ik over de jaren heen een goede en hechte band opgebouwd, die ik niet meer zou kunnen en willen missen. Natuurlijk heeft bijna iedereen dit, maar ik bedoel hiermee te zeggen dat mijn zekerheden vooral bestaan uit de dingen die ik kan zien en voelen en die ik persoonlijk heb ervaren. Ik kan me herinneren dat vroeger werd gezegd dat je naar de hemel zou gaan als je in God zou geloven. Dit is dus één zekerheid die je zou hebben als je in God gelooft. Ik hoop eigenlijk gewoon dat de mensen die een goed en normaal leven hebben geleid uiteindelijk ook naar de hemel mogen, zodat je daar de mensen terugziet die je in je eerdere leven hebt liefgehad.

Kerk ontlopen

Het afzetten tegen de kerk ging op tienerleeftijd voor mij heel snel. Ik

Je vrienden en vriendinnen zijn op je tienerleeftijd erg belangrijk voor je keuzes. (foto Sander Klos)

leerde op school nieuwe vrienden kennen, die bij mij in de buurt woonden en ook van hen ging niemand naar de kerk. Het uitgaan op zaterdag begon ook langzaam aan een beetje te komen en als je dan laat thuiskomt, dan is vroeg opstaan voor de kerk op zondag niet iets wat je graag wilt. Ik probeerde dan ook uit alle macht onder dat kerkbezoek uit te komen. Dat werkte natuurlijk nooit, maar je ouders beginnen denk ik wel steeds meer te zien dat jij niet de kant op gaat waarop ze hoopten. Dit tegenstribbelen ging bij mij van kwaad tot erger en ik was heel creatief in het ontlopen van kerkdiensten. Wij gingen later ook niet meer 's ochtends naar de kerk, maar in de middag, wat het voor mij makkelijker maakte. Ik kwam 's middags gewoon niet op tijd thuis en zag de

consequenties later wel. Ik vond het veel leuker om bij mijn vrienden te zijn.

Dat ging een hele tijd zo door, tot grote frustratie van mijn ouders, denk ik. Maar op een gegeven moment had ik een gesprek met hen over het naar de kerk gaan. We spraken af dat ik tot mijn achttiende mee moest en ik vanaf dat punt zelf mocht weten of ik nog mee wilde of liever iets anders deed.

Eigen keus

Tot mijn achttiende ging ik naar de kerk en daarna vrijwel nooit meer. Ik heb zelf de keus gemaakt om niet meer te leven met God. Die keus is anders dan mijn opvoeding zou doen vermoeden. Je omgeving is een heel belangrijk deel van je opvoeding en de keuzes die je maakt. Ik vraag me tot

op de dag van vandaag af hoe het was gelopen als ik wel gelovige vrienden had gehad. Zou ik dan nog steeds naar de kerk gaan? Had ik dan nu wel in God geloofd?

Misschien komt er ooit wel een moment in mijn leven dat ik weer dichter naar het geloof toe groei. Mijn ouders kan ik niks kwalijk nemen. Zij hebben mij opgevoed zoals zij dachten dat het beste was en ze hebben helemaal niks verkeerd gedaan hierin. Ik ben heel blij met mijn ouders en vooral trots, want zonder hen was ik nu heel iemand anders geweest dan ik in feite ben. Soms loopt het nu eenmaal anders dan je hoopt en misschien verwacht.

Jolle Klos is dooplid van de NGK/GKV/CGK Deventer.

Henk de Jong over Gods liefde en verloren gaan

‘Door geloofsafval is de hel niet meer zo ver van ons bed’

Met enige regelmaat laait de discussie op over 'de eeuwige straf'. Uit diverse onderzoeken blijkt dat onder orthodox-protestanten de opvattingen over de hel veranderen. In 1993 schreef theoloog Jan Bonda het geruchtmakende boek *Het ene doel van God*, waarin hij zijn opvattingen over alverzoening uiteenzette. Theoloog Henk de Jong, emeritus-predikant van de Nederlands Gereformeerde Kerk in Zeist, heeft zich als kritische meelezer van het manuscript van Bonda uitvoerig beziggehouden met dit onderwerp.

TEKST KOOS VAN NIPPEN

Wat is een groter risico bij dit onderwerp: dat we te veel zeggen of juist dat we te weinig zeggen?

De Jong: ‘Het risico van te veel zeggen is groter. We kennen in de Schrift grondlijnen. Naar de rest moet je raden. Momenteel lees ik een boek van de huidige paus. Hij zegt: “Moe-ten wij per se een theorie bedenken over hoe God kan redden zonder afbreuk te doen aan de uniciteit van Christus? Is het niet veel belangrijker deze uniciteit van binnenuit te begrijpen en daardoor een vermoeden te krijgen van de onmetelijkheid van haar uitstraling, zonder dat we haar in detail kunnen definiëren?” Die uitspraak maak ik graag tot de mijne. Wij hoeven er geen theorie over te maken.’

Niettemin, er doen allerlei theorieën de ronde. Daarmee ligt de verzoeking op tafel om er op te reageren.

‘Het grootste risico voor mij is er te veel over te zeggen.’

Vindt u dat ook het probleem in de discussies zoals we die van tijd tot tijd zien passeren?

‘Je zegt “van tijd tot tijd”. Het is inder-

daad een discussie die de hele kerkgeschiedenis door speelt, maar wel in het bijzonder in deze tijd. En daar is een reden voor. Wij kennen de geloofsafval, die door alle families en gezinnen heengaat. Als er een hel is, komt hij wel heel dichtbij. Dan gaat het over je eigen kinderen, kleinkinderen of ouders. Vroeger was het ver van ons bed. Nu raakt het je in je eigen vlees. Daardoor ontstaat een belang om er genuanceerd of afgezwakt over te denken.’

Verandert daardoor ons Godsbeeld? Of is het omgekeerd, beïnvloedt ons Godsbeeld de gedachten over eeuwige straf?

‘Ik denk dat het daarmee samenhangt. We hebben vandaag een veel softer Godsbeeld. Maar het heeft ook te maken met ons mensbeeld. Er wordt minder zwaar getild aan de menselijke verantwoordelijkheid in religieuze zaken. We zijn geroepen te reageren op het heil dat ons wordt verkondigd, en die beslissing heeft consequenties. Dat verantwoordelijkheidsbesef, dat de mens ook aangesproken kan worden op zijn eigen behoud, is minder geworden.’
Laten we een paar veelgebruikte argu-

menten langslopen. Zoals: ‘God bewijst de grootheid van zijn liefde, dat Hij niemand verloren laat gaan.’

‘Als ik er nu eens een andere zin naast zet: God bewijst de nietszeggendheid van zijn liefde door niemand verloren te laten gaan. De liefde van God wordt leeg, inhoudsloos, als het toch met iedereen goed komt. De grote woorden in het leven hebben - willen ze hun waarde behouden - een tegenpool nodig. Liefde-haat, dood-leven, rijkdom-armoede. Ook liefde heeft een tegengestelde nodig, wil het echt liefde blijven. Dat God de grootheid van zijn liefde bewijst door niemand verloren te laten gaan, overtuigt mij niet. Wat voor liefde is dat dan?’

Het argument is dan, dat een eeuwigdurende straf zich niet laat rijmen met een God die allen liefheeft.

‘God kan niet méér van zijn liefde tonen dan door zijn enige Zoon te geven. Dat is zijn liefde. Maar dan komt het aan ons: “... opdat iedereen die in Hem gelooft, niet verloren gaat, maar eeuwig leven heeft”. De mogelijkheid van verloren gaan wordt niet weggenomen doordat God zijn liefde heeft geopenbaard.’

Over de gave van zijn Zoon gesproken, nog een citaat: 'Als er maar één mens niet gered zou worden, zou dat een devaluatie zijn van het offer van Christus'.

'Dat is een redenering. In de Schrift wordt de verantwoordelijkheid van de mens nooit uitgeschakeld. Je moet rekening houden met de hoge plaats die de mens in de schepping gekregen heeft.'

De redenering is, dat een mens die verloren gaat, in mindering zou komen op het heilswerk van Christus, die de hele kosmos op het oog heeft. 'God die een Heiland is voor alle mensen...', schrijft Paulus. Als je die tekst maximaal oprekt, is iedereen inbegrepen.

'Laten we die tekst uit 1 Timoteüs 4 wel even tot het eind lezen: "... een Heiland voor alle mensen, inzonderheid voor de gelovigen". Daar wordt een verschil gemaakt tussen alle mensen en de gelovigen. Het evangelie heeft een uitstraling die verder reikt dan enkel de gelovigen. Dat er een christelijke cultuur bestaat, is voor gelovigen en niet-gelovigen een weldaad.'

En wat de keerzijde betreft zegt u: ongelovigen kiezen daar bewust voor.

'Ja, we beperken ons tot degenen die het heil bewust afwijzen. Degenen die zonder confrontatie met het evangelie overlijden - daar ga ik niet over. Dat is een belangrijke zin in mijn opvatting over dit onderwerp: daar ga ik niet over. Dat is mijn loket niet. Als dienaar van het evangelie mag ik zeggen: wanneer je gelooft, word je behouden. Maar óf je gelooft en behouden wordt, is niet aan mij.'

Een ander punt in de discussie betreft de vraag wat we bedoelen met 'eeuwige straf'. Eeuwig is niet eindeloos, is gezegd.

'Mijn vraag is dan: geldt dat ook voor het eeuwige leven? Er wordt gemakkelijk gesjoemeld met dat woord "eeuwig". Er is een uitleg die zegt: eeuwig staat voor onbepaalde tijd. Onbegrensd. Dan zijn er mensen die op dat woord tijd afvliegen en zeggen: tijd is eindig. Resultaat: eeuwigheid is eindig. Terwijl het in die uitleg juist gaat om het onbepaalde, onbegrensde. Dat is eigenlijk taalbeiderf. Het is een redenering naar een

doel, waarbij het doel vaststaat en de argumenten nog gevonden moeten worden.'

Ander argument: 'Als God zijn eigen wil niet kan waarmaken, is Hij in feite een zondaar, want zonde is dat je je doel mist. Het einddoel is dat alle mensen zeggen: U bent mijn Heer'.

'Weer zo'n redenering naar een van tevoren vaststaand doel. Het is de liefde van God chanteren om te zeggen: "Als U niet iedereen tot de zaligheid brengt, dan zondigt U"'

Wie wil afdingen op uitspraken als 'uiteindelijk wordt iedereen zalig', of 'we hopen dat de hel leeg is', laadt de verdenking op zich minder gul te zijn voor de medemens.

'Daarom heeft mijn standpunt het in deze tijd moeilijk. Ik kan natuurlijk zeggen dat ook ik hoop dat de hel leeg is. Het gaat me er niet om de hel te vullen. Daarom: je zegt gauw te veel. Ik ga daar niet over.'

'Wat wil je als ongelovige eigenlijk in de hemel doen?'

Is dit hele veld van vragen voor uzelf ooit een 'worstelpunt' geweest?

'Ik heb kinderen die niet geloven. En toch kan ik niet zeggen dat deze vragen me nu naar de keel zijn gevlogen. Mijn kinderen zijn zelf verantwoordelijk voor wat ze met hun opvoeding doen. Dat is hun zaak. Natuurlijk bid ik voor ze. En ik zeg: ze geloven nóg niet, in de hoop dat ze dat zullen doen, en dat is geen lege hoop. Dat wordt ook wel door feiten bevestigd. Maar mijn uitgangspunt is dat ieder mens staat voor zijn eigen verantwoordelijkheid.'

'Een christen die bij de Schrift als bron en norm leeft, hoort een zwak te hebben voor de leer van de alverzoening', schreef u indertijd in - ongepubliceerde - notities over het boek van Bonda. Met andere woorden: het is een open zenuw. 'Ja. In Romeinen 5: 18 en 19 staan afwisselend de woordjes "allen" en "zeer velen". Paulus maakt onbekommerd gebruik van dat woordje "allen". Het is een goede redenering die zegt dat

Ds. Henk de Jong. (foto Jaco Klamer)

"allen" daar niet staat tegenover "weiligen", maar tegenover die Ene, Christus. Dat is zo. Maar het is toch een verrassende spreekwijze van Paulus. Met "zeer velen" ben je eerder klaar dan met "allen". Maar heeft de apostel niet het recht de nieuwe mensheid als een compleetheid voor te stellen: allen? Dat verklaart voor mij dat ik er een zwak voor heb.'

U schreef: 'Als iemand zo onder de indruk is van Gods barmhartigheid in Christus, dat hij moed durft op te vatten voor alle mensen, dan moet hij dat maar doen; het is geen zonde. Het kan op het geheel van de christelijke gemeente geen kwaad dat er in haar midden zijn die zo denken. Maar om deze gedachte als de boodschap van de Bijbel voor te stellen, is iets heel anders.' U ziet met enige onbekommerdheid aan dat er mensen zijn die er anders over denken dan u?

'Dat is waar. In een theologisch discours als dit ben ik streng met de teksten, geen flauwekul, lezen wat er staat. Maar in het pastoraat is het toch wat anders. Daar kun je een ruimhartigheid tentoonspreiden die wel dege-lijk in het evangelie zit.'

*Maar in het pastoraat kun je de dogmatiek toch niet naar believen grenze-
loos oprekken?*

'In de Schrift wordt de verantwoordelijkheid van de mens nooit uitgeschakeld'. (Judas geeft de zilveren penningen terug; Rembrandt van Rijn)

'Nee. Het is een andere belichting. Als ik spreek over het pastoraat, dan heb ik het over mensen van wie een geliefde is overleden en die zelf ver af staan van de alverzoeningsgedachte, maar die niet aan de gedachte willen dat hun geliefde verloren kan zijn gegaan. In zo'n situatie ga je naast de ander staan. Maar een man als Bonda schrijft er een hele theologie omheen. Dan zeg ik: wacht even, laten we samen de teksten nog eens goed lezen. Maar nog eens: ik durf van niemand te zeggen dat hij verloren is. Ook van Adolf Hitler niet. Daar ga ik niet over. We hoeven er geen theorie over te verzinnen. Beter is het je te verdiepen in het heil van Jezus Christus en dan krijg je gevoel voor de geweldige uitstraling die zijn liefde heeft. Zeg dan ook maar eens een keertje "allen". Het ongeloof heeft er geen recht op altijd benoemd te worden. Bij een zonsverduistering kun je alleen met behulp van een donker glaasje het hapje uit de zon zien. Je kunt ook "allen" zeggen. Met in de kleine lettertjes: "Uitzonderingen voorbehouden".'

In 1 Korintiërs 15 staat de vaak in dit verband aangehaalde tekst, dat uitein-

delijk God zal zijn 'alles in allen'.

'Het gaat in dat hoofdstuk niet over de vraag wie zalig worden, maar over Christus en zijn gelovigen bij de opstanding. Zoals in één mens allen zondaar zijn geworden, zo zullen ook in één mens allen gerechtvaardigd worden. Dan gaat het verder met een verhandeling over de opstanding: "eerst Christus, dan die van Christus zijn ..." Dat is een nadere bepaling van die "allen": die van Christus zijn. Kan dat van die allen gezegd worden? Je moet het de Bijbel wel gunnen om dat andere, dat verloren gaan, een keer niet te noemen.

Aan de ongelovige heb ik trouwens wel een vraag: wat wil je eigenlijk in de hemel doen? Je bent God ontlopen of gelasterd - ik spreek over degenen die het heil bewust hebben afgewezen - dus wat wil je in de hemel? Je ontmoet daar God. En dat voor eeuwig. Dat kun je toch niet willen?'

Wat vindt u nu het sterkste argument voor een theologie van de alverzoening? Welke tekst?

'H.M. van Randwijk citeerde eens het woord uit de oude berijming van psalm 103: "Hij is het die ons zijne

vriendschap biedt". Van Randwijk was, voor zover ik weet, weinig gelovig, maar daar hield hij zich aan vast. Aan dat stralende midden van de Bijbel. Als je Jezus Christus aan het werk ziet, staat die ruimhartigheid voorop. Tegelijk heeft Hij vaak - meer dan Paulus - gesproken over de hel. Dat is toch opvallend, dat Christus met zijn stralende liefde juist dit onderwerp zo met nadruk benoemt.

Maar ik kan niet zeggen dat ik door een enkele tekst geboeid word; ik probeer het geheel van de Schrift voor me te hebben.'

De predikant J.J. Buskes schreef eens: 'Ik geloof niet in de hel. Ik heb wel wat anders te doen. Ik geloof in Jezus Christus en in de hemel, de Godsgemeenschap. Maar ik weet van de mogelijkheid van de Godverlatenheid en de vervreemding van God'. Zou u hem dat nazeggen?

'Hij maakt een onjuiste tegenstelling door te zeggen: ik geloof niet in de hel, maar in Jezus Christus. Bovendien: in die laatste aanvulling over "verlatenheid" en "vervreemding" neemt hij weer terug wat hij gegeven heeft. Ik begrijp de pastorale intentie -

hij wil de mensen weghalen bij de angst voor de hel, door te wijzen op Jezus. Terecht, en daarin herken ik Buskes als de machtige verkondiger van het evangelie. Maar dat wil niet zeggen dat hij daarmee verlossing heeft tot het maken van verkeerde tegenstellingen.'

Ik durf van niemand te zeggen dat hij verloren is, daar ga ik niet over'

Bram van de Beek is van de huidige generatie theologen iemand die de klassieke opvatting over de hel onderschrijft. Een van de redenen waarom mensen dat standpunt afwijzen, zegt hij, is dat ze van het oordeel af willen. En dat hangt er dan weer mee samen dat we in deze wereld redelijk welgesteld zijn, geen slachtoffer. Het feit dat er 'aan de eindpaal van de tijden' een

oordeel plaatsheeft, dat er recht wordt gedaan, lijkt me nu juist een sterk punt voor het christendom. Je zou radeloos of cynisch worden van de Journaalbeelden.

'Helemaal mee eens. Kuitert schreef dat de beul niet eeuwig een voor-sprong heeft op zijn slachtoffer. Het geeft bevrediging dat er uiteindelijk iemand rechtsprekt. Maar bij mensen als Bonda is dat rechtspreken van God een daad van genade. Dat is dan weer zo'n stukje taalbederf. Rechtspreken is rechtspreken.

Het is waar, er is een genadige kant aan de rechtvaardigheid van God. Toch kun je niet zeggen: rechtvaardigheid is genade. Neem Romeinen 3 vers 25: "Hem heeft God voorgesteld tot een zoenmiddel door het geloof, in zijn bloed, om zijn rechtvaardigheid te tonen, daar Hij de zonden, die tevoren onder de verdraagzaamheid Gods gepleegd waren had laten worden, om zijn rechtvaardigheid te tonen, in de tegenwoordige tijd, zodat Hijzelf

rechtvaardig is, ook als Hij hem rechtvaardigt die uit het geloof in Jezus Christus is." Wil je het duidelijker hebben, dat de rechtvaardigheid ook een straffende kant heeft? De straf is zelfs overvloedige gerechtigheid, lees je bij Jesaja (10 vers 22).

God verspeelt zijn rechtvaardigheid niet als hij ons begenadigt. Er wordt voldóening gegeven aan die rechtvaardigheid. Daarom moet je zo'n woord als rechtvaardigheid niet verkwanselen. Er is - zeker voor mensen die hun leven lang onder de knoet hebben gezeten - een troost in gelegen dat er een rechtvaardig oordeel zal plaatshebben.'

Dit artikel is gebaseerd op een uitzending van het EO-programma Kerk in beweging.

Koos van Noppen is hoofd communicatie van de IZB, vereniging voor zending in Nederland en voormalig radioprogrammamaker bij de EO. Hij is lid van de PKN in Amersfoort (Nieuwe Kerk).

NGP

Nederlands Gereformeerde Predikantenopleiding

Theologie studeren? Predikant worden?

Heb jij belangstelling om theologie te gaan studeren en zou je misschien predikant willen worden in een Nederlands Gereformeerde gemeente? Vraag dan om informatie of meld je aan bij de opleidingscoördinator van de Nederlands Gereformeerde Predikantenopleiding te Apeldoorn; oc.ngp@ngk.nl of P. van Veen, tel. 0345-518762.

De NGP verzorgt een deelopleiding van circa 20%, die de eigen kleur van de NGK brengt in jouw theologieopleiding. Deze deelopleiding is verplicht voor wie vanaf 2005 predikant wil worden binnen de Nederlands Gereformeerde Kerken.

Het programma voorziet in een uitruil van studiepunten met de Theologische Universiteit van Apeldoorn (TUA). Wil je elders studeren, dan is het belangrijk om het te volgen studieprogramma op tijd af te stemmen.

Kijk op: www.ngk.nl/ngp en www.tua.nl

de Studiebijbel op internet!

De bron van informatie

Internetversie van de Studiebijbel:

1. Meer dan 35.000 pagina's eigentijds, Nederlands, bijbelgetrouw commentaar bij de Bijbel, van academisch niveau
2. Schrijf uw opmerkingen in de Studiebijbel en gebruik die bij uw bijbelstudies, colleges, preken e.d.
3. Kopiëren/plakken
4. Zoeken in bijbelboeken, woordstudies, commentaren, artikelen, noten, eigen aantekeningen
5. Veel verwijzingen in woordstudies, noten, artikelen

"Dus van harte aanbevolen voor de leergierige discipelen van Gods Woord!"

"Van harte aanbevolen."
Ron van der Spoel

Anderen schrijven:

"De excursen zijn zeer gedegen uitgewerkt en bevatten een goudbron aan informatie. Alleen al het lezen van enkel deze gedeelten geeft de lezer een immens inzicht."

"een boeiende samenstelling van een unieke interlineair en een gedegen commentaar. (...)"

Zelfs ten opzichte van Williamsons bekroonde commentaar bevat de Studiebijbel me zeer goed omdat die vollediger, diepgaander en toepasbaar is."

www.studiebijbel.nl

Nu slechts € 9,95 per maand.

Slechts de helft betalen? Kijk op de website onder Acties.

Geloven na je achttiende is niet vanzelfsprekend

Kinderen zijn er in de meeste kerken wel, in tieners wordt gelukkig steeds meer geïnvesteerd, maar daarna valt er vaak een gat. En dat terwijl de jongvolwassenheid een turbulente periode is, waarin van alles gebeurt in het leven van jonge mensen, zeker ook op geloofsgebied. Op je achttiende geloven en kerkelijk betrokken zijn, betekent niet dat je op je 25ste nog steeds gelooft. Welke factoren hebben hier invloed op en kunnen we daar als kerk ook iets aan doen?

TEKST SABINE VAN DER HEIJDEN BEELD HANS-LUKAS ZUURMAN

‘De’ jongere bestaat niet, er zijn veel verschillen, met even zoveel redenen om af te haken. We beginnen met te kijken naar hoe jongeren tegenover het geloof staan, daarna kijken we naar de invloed van de vele veranderingen die in deze levensfase plaatshebben.

Nieuwe opvattingen

Marieke komt uit een gezin waarin geloven vanzelfsprekend is. Ze heeft op een gereformeerde basisschool en een gereformeerde middelbare school gezeten. Al haar vriendinnen zijn christelijk. Ze heeft dan ook altijd in God geloofd en het is voor haar vanzelfsprekend dat ze op haar achttiende belijdenis doet. De vanzelfsprekendheid van haar geloof begint echter te wankelen wanneer ze in een andere stad psychologie gaat studeren. Via haar studie en haar nieuwe studievrienden komt ze in aanraking met allerlei opvattingen, waarover ze nog nooit heeft nagedacht. Aanvankelijk houdt ze stevig vast aan alles wat ze thuis heeft geleerd, maar dat wordt steeds lastiger. In haar oude omgeving zijn geen mensen die die nieuwe vragen kunnen beantwoorden en in haar nieuwe leefwereld zijn niet of nauwelijks mensen die haar achtergrond kennen en haar worstelingen begrijpen. Haar

studie en haar sociale leven zijn druk en haar geloof begint te verwateren.

Voor de vrienden

Jasper heeft altijd meegedraaid in het jeugdwerk van de kerk en was bijna elke zondag op de achterste banken te vinden, waar hij met zijn vrienden zat te kaarten of te sms'en. Zo op het eerste gezicht lijkt hij kerkelijk betrokken. Wie iets beter kijkt, ziet dat hij er vooral is vanwege zijn vrienden, maar dat de inhoud van het geloof hem niet zo interesseert. Hij experimenteert liever met andere levensstijlen waarin drank, meisjes en geld een belangrijke rol spelen. Solidair met zijn vrienden doet hij belijdenis, opgelucht dat daarna het traject van verplichte kerkelijke activiteiten is afgelopen. Jasper zie je daarna alleen nog met Kerst in de kerk.

Stil wegglijden

Stefanie was altijd al een stil meisje. Op school werd ze gepest. Op de jeugdgroep van de kerk niet, maar om nou te zeggen dat ze er écht bijhoorde, nee. Toen Stefanie's ouders op haar zestiende scheidden en haar vader verhuisde, ging ze sowieso in de weekenden bij haar vader niet meer naar de kerk. Haar moeder zakte weg in een depressie en ging zelf bijna nooit meer

naar de kerk, Stefanie dus ook niet. De jeugdouderling kwam te praten over hoe het met haar ging. Best een goed gesprek, maar toen kwam er een nieuwe jeugdouderling die Stefanie niet kende en had eigenlijk niemand meer door dat zij er niet meer was. Stefanie is teleurgesteld in haar leeftijdgenoten en haar ouders en natuurlijk ook in God, die niks gedaan heeft om al die ellende te voorkomen.

Geen kerkgeloof

Pieter is opgegroeid in een gezin waar altijd veel werd gediscussieerd. Zijn vader is actief in de politiek en zijn moeder in de kerk. Het gezin is bewust christelijk en Pieter gaat naar een protestantse school en naar catechisatie, waar hij de traditie van thuis leert voortzetten en overal over discussieert. De dominee wordt soms gek van hem, want Pieter accepteert nooit zomaar dat iets 'is zoals het is omdat het zo is'. Na zijn middelbare school gaat Pieter een jaartje naar het buitenland, daarna gaat hij studeren en wordt natuurlijk lid van een studentenvereniging. Halverwege z'n studie doet hij belijdenis: hij heeft alles goed onderzocht en doordacht en kiest bewust voor het christelijk geloof. Maar in de kerk komt hij niet zoveel meer, want 'daar hoor je toch elke week hetzelfde ver-

Er gaat veel tijd en aandacht naar het jeugdwerk, maar tal van jongeren voelen zich buitengesloten of houden zelf afstand.

haaltje, je wordt er echt niet uitgedaagd om te groeien in je geloof. En: 'Je wordt pas echt serieus genomen als je boven de veertig bent.'

Deze vier jongeren staan voor vier veel voorkomende manieren waarop jong volwassenen uit de kerk kunnen verdwijnen.

Jongeren als Marieke zijn opgegroeid in een (te) klein christelijk wereldje. Het lijkt alsof ze hun christelijke identiteitsvorming hebben afgesloten, maar als ze met andere denkbeelden te maken krijgen, blijkt hun keuze onrijp en geen stand te houden.

Jongeren als zij moeten door ouders en kerk meer uitgedaagd worden om zelf na te denken. In hun studietijd hebben ze een goede christelijke studentenvereniging nodig om vanuit christelijk perspectief na te denken over vragen die de studie opwerpt en om een netwerk van christelijke vrienden te houden.

Jongeren als Jasper zijn vooral 'sociale gelovigen'. Voor Jasper was het goed geweest als mensen daar doorheen hadden geprikt en met hem in gesprek waren gegaan over hoe het geloof relevant kon worden voor zijn leven en hem hadden uitgedaagd tot een levende relatie met God. De vraag is overigens wel of Jasper daar gevoelig voor was geweest.

Jongeren als Stefanie verdwijnen uit de kerk vanwege pastorale problemen waar onvoldoende aandacht voor is. Ze komen niet meer uit zichzelf en zijn bovendien teleurgesteld in anderen en hebben vaak een negatief zelfbeeld. Voor dit soort jongeren is een goede pastorale structuur heel belangrijk. Jongeren als Pieter ontwikkelen duidelijke

lijken een eigen identiteit, omdat ze goed omgaan met informatie én in een positief christelijke omgeving zitten. Dat ze voor God kiezen, is geen garantie dat ze ook in de kerk blijven: de kerk moet hun wel voldoende uitdaging bieden en hun talenten en motivatie benutten. Deze jongeren hebben veel potentie, maar je moet wel investeren om die potentie eruit te laten komen.

Het leven verandert

In het turbulente leven van jongvolwassenen maken diverse factoren het lastig om te blijven geloven en de kerk te blijven bezoeken. Bijvoorbeeld:

Verhuizen

Veel jongeren studeren of vinden een baan in een andere plaats. Vroeger was het vanzelfsprekend dat je in een nieuwe plaats je eigen kerkgenootschap opzocht. Maar die tijd is lang voorbij. Je kiest de kerk die bij je past, waar je je thuis voelt. Maar welke kerk is dat in je nieuwe woonplaats? Het vraagt de nodige motivatie om die zoektocht te beginnen en tot een goed einde te brengen. Lang niet iedere jongere is zo gemotiveerd. Een nieuwe woonplaats is voor velen dé aanleiding om maar niet meer naar de kerk te gaan. 'Ik kan in mijn eentje toch ook wel geloven', denken ze. Een tijd lang lukt dat ook wel, maar geloof dat niet wordt gevoed, verwatert.

Verkering

Naar mate er minder christelijke jongeren zijn, is het lastiger verkering te krijgen met iemand die ook in God gelooft. Bovendien denken in deze tijd veel mensen dat verliefdheid een

emotie is, die altijd moet worden gevolgd. Je wordt verliefd en krijgt een relatie en als de ander niet gelooft... nou ja, het belangrijkste is toch dat je elkaar respecteert? Dat klinkt mooi, maar in de praktijk blijkt een niet-gelovige partner toch vaak te leiden tot verwatering van je eigen geloof. Als je toch al niet zo'n zin hebt naar de kerk te gaan, dan is het heel verleidelijk samen met je vriend(in) uit te slapen. En zo zijn er vele andere grotere en kleinere dingen waardoor het geloof een steeds kleinere rol in je leven gaat spelen. Het hoeft natuurlijk niet per se zo te gaan. De ander kan door jou in het geloof geïnteresseerd raken, maar gegarandeerd is dat zeker niet. 'Never ever date a non-christian', zei één van mijn studenten, die blij was dat ze dat al jong had geleerd.

Identiteitsproblemen

De zoektocht naar 'wie ben ik?' is na de puberteit nog niet afgelopen. Ook boven de achttien is er veel onzekerheid. Sommige studies of werkomgevingen confronteren je erg met jezelf en vervelende dingen die je in je verleden hebt meegemaakt (zoals pesten, tekort aan liefde en slechte seksuele ervaringen). Hoe kom je daaruit? De markt van zingeving en hulpverlening kent vele aanbieders die geen christen zijn. Wie niet leert zijn identiteit in Christus te vinden, kan zomaar heel ergens anders uitkomen.

Je eigen leven vormgeven

Zodra je op jezelf gaat wonen, moet je je eigen gewoontes gaan vormen. Welke gewoontes van thuis neem je

mee en welke laat je los? Bijbellezen, bidden, stille tijd houden? Best lastig als je een studentenhuus deelt met mensen die deze gewoontes niet hebben. Maar ook als je alleen woont, is het moeilijk als je geen vast dagritme hebt, maar het onrustige leven van een student leidt: elke dag sta je op een andere tijd op en kom je op een andere tijd thuis. Periodes van grote drukte en relatieve rust wisselen elkaar af. Soms moet je heel vroeg op om ver te reizen. Gewoontes van thuis raak je dan snel weer kwijt. In het begin heeft dat niet zoveel invloed op je geloof, maar op de lange duur merk je dat je de brandstof gaat missen. Het kan dan goed zijn als je christelijke vrienden hebt, met wie je hierover kunt praten en wellicht samen kunt bidden en Bijbellezen.

Hoewel jongeren boven de achttien steeds meer hun eigen keuzes maken, blijft de invloed van vrienden wel dege-lijk aanwezig. Maar vriendengroepen vallen uit elkaar doordat mensen verhuizen, verkering krijgen en andere inter-esses ontstaan. Als de mensen met wie je over geloof praatte wegvallen, heb je daar niet zo snel nieuwe mensen voor terug. En voor je het weet stopt het delen van, en daardoor groeien in je ge-loof ook.

Uitstel van keuzes

Onze samenleving wordt steeds inge-wikkelder, het aantal keuzemogelijkhe-den blijft zich eindeloos uitbreiden. Daardoor stellen jongeren het maken van grote levenskeuzes (beroep, huwe-lijk, geloof) uit. Ze vinden het lastig zich ergens op vast te leggen, want als je dat doet, sluit je ook heel veel mogelijk-heden uit. Het uitstellen van de keus voor God en/of een kerk kan ook tot af-stel leiden. Hoe begeleiden we jongeren in het maken van keuzes en stimuleren

we hen om voor God te kiezen? Want belijdenis doen is al lang niet meer van-zelfsprekend.

Wat doe je als kerk?

Er zijn dus vele factoren die het geloof van jonge mensen bedreigen. Kan en wil je daar als kerk en als ouders nog in-vloed op hebben? Eenvoudig is dat niet, want de jongeren onttrekken zich mak-kelijk aan het zicht: de vaste jeugdgroep bestaat niet meer, ze verhuizen, etc. Maar wat dan wel?

De basis voor de keuzes die de 18-plus-ser gaat maken, wordt in de periode daarvoor gelegd. Het is dus belangrijk in het tienerwerk veel aandacht te be-steden aan ontwikkeling van een per-soonlijk geloof, een eigen relatie met God. Dat geloof is niet afhankelijk van vrienden, ouders, uiterlijke gewoontes en een specifieke gemeente. Er is een goede balans nodig tussen kennis en er-varing. Want als de jongere alleen ken-nis leert, maar niet de persoonlijke geloofs-ervaring heeft, is de basis te smal. Maar andersom geldt dat ook: er-varing zonder een basis van kennis kan makkelijk worden ingeruild voor an-dere ervaringen.

Mentorgroepjes

Voor een groep die zo gemêleerd is in de houding tegenover het geloof, moet je ook een gevarieerd aanbod hebben. Dat is natuurlijk lastig als er niet zo heel veel 18-plussers in de kerk zitten. Kleine mentorgroepjes kunnen dan wellicht uitkomst bieden. In zo'n groepje trekt één wat ouder iemand op met twee of drie jongeren, zodat het mogelijk is aan te sluiten bij de per-soonlijke behoeften en er veel persoon-lijke aandacht is¹. In zo'n op de persoon-gerichte omgeving kan persoonlijk ge-loof ontstaan of opbloeien.

Kerkdiensten

Het is voor jongeren (net als voor tie-ners) ook belangrijk dat de kerkdien-sten hen aanspreken. Eigentijdse muziek, heldere preken die relevant zijn voor het eigen leven, een warme sfeer en na de dienst gelegenheid voor on-derling contact zijn enkele belangrijke ingrediënten. Ook het tijdstip is van be-lang: de meeste studenten zijn zondag-ochtend vroeg niet op hun scherpst. De kerk kan niet altijd bieden wat 18-plussers nodig hebben. Studentenver-enigingen leggen zich daar specifiek op toe. Stimuleer ze daarom lid te worden van een goede christelijke studenten-vereniging en daar actief in te zijn.

Theologische verschuivingen

Is meer aandacht voor geloofsopvoe-ding, jeugdwerk en eigentijdse kerk-diensten genoeg om 18-plussers bij het geloof en de kerk te houden? Ik denk eerlijk gezegd dat meer nodig is. Steeds meer lezen we (op papier, maar vooral via internet) over twintigers en derti-gers, die zoeken naar nieuwe vormen van kerk zijn met andere accenten in de theologie². De vormen van kerk zijn en geloven uit de twintigste eeuw lijken niet meer te passen bij jongeren van deze eeuw. Wat dat betekent voor ons kerk zijn, vraagt om enkele aparte arti-kelen.

Sabine van der Heijden is docente aan de academie voor Theologie aan de CHE en is jeugdouderling in de NGK Houten.

¹ Zie bijvoorbeeld Greg Ogden, disci-pelschap met impact.

² Zie o.a. Ton Sine's *De nieuwe samen-zweerdere* en Daniel de Wolf's *De ontdekking van het Koninkrijk*.

Lezersaanbieding

Kerstconcerten met allure!

Alle onderstaande Kerstconcerten zijn
m.m.v. **JAN VAYNE & LOUIS van DIJK**

Holland Boys Choir

za. 12 dec.	Bosch Artcenter	DEN BOSCH	19.30 u.
vr. 18 dec.	Martinikerk	GRONINGEN	20.00 u.
za. 19 dec.	Grote Kerk	APELDOORN	19.30 u.
ma. 21 dec.	Eusebiuskerk	ARNHEM	19.30 u.
wo. 23 dec.	Laurenskerk	ROTTERDAM	19.30 u.
do. 24 dec.	Janskerk	UTRECHT	13.30 u.

Urker Mannen Ensemble

ma. 7 dec.	Barbarakerk	CULEMBORG	20.00 u.
di. 8 dec.	Grote Kerk	STEENWIJK	20.00 u.
za. 12 dec.	Janskerk	UTRECHT	14.30 u.

The Bach Choir of the Netherlands

zo. 6 dec.	Janskerk	UTRECHT	20.00 u.
do. 10 dec.	Martinikerk	BOLSWARD	20.00 u.
zo. 13 dec.	Stevenskerk	NIJMEGEN	19.30 u.
ma. 14 dec.	Grote Kerk	LEEUWARDEN	20.00 u.
zo. 20 dec.	Grote Kerk	DEN HAAG	19.30 u.

Puur, warm, sfeervol

Kerstconcerten in de mooiste en sfeervolste kerken van Nederland o.l.v. Pieter Jan Leusink. Wereldberoemde Christmas Carols komen in prachtige eeuwenoude monumenten tot wasdom. IJle stemmen galmen door gewelven. De interactie tussen de geniale grootmeesters, Louis van Dijk en Jan Vayne, zorgt voor een onvergetelijke ervaring.

Holland Boys Choir: de puurheid van de heldere jongenssopranen. Naast delen uit Handel's Messiah hoort u o.a. 'The First Nowell' en 'Silent Night'.

De unieke stemmen van het **Urker Mannen Ensemble** vertolken beroemde Christmas Carols en vreugdevolle gospels. Medewerking wordt verleend door het beroemde Vivaldi Vocal Quartet.

The Bach Choir of the Netherlands laat o.l.v. Pieter Jan Leusink kerstmuziek in alle stijlen horen. Naast de bekende Christmas Carols wordt een link gelegd met het populaire genre.

Bestel kaarten met € 15,- korting (U betaalt € 30,- i.p.v. € 45,-)

- Via internet: **www.pieterjanleusink.nl** Bij actiecode invullen: **DL77**
- Telefonisch tijdens kantooruren: **0525-684819** o.v.v. code **DL77**
- Bestelbon GRATIS opsturen: **BCN, Antwoordnr. 170, 8070 VK in Elburg**

per 2 kaarten GRATIS de CD 'The Magic of Christmas' t.w.v. € 15,-

BESTELBON DL77

Naam _____	Adres _____
Pc/Plaats _____	Tel _____
_____ (aantal) kaarten à € 30,- voor (datum) _____ plaats _____	

Kaarten/CD worden + factuur toegezonden / prijs excl. € 3,50 verzend- & adm. kosten per bestelling / andere reducties n.v.t.

‘Een doorsnee randkerkelijke bestaat niet’

Randkerkelijkheid alleen aan te pakken door relaties

Nederlands Gereformeerde Kerken gaan randkerkelijkheid vooral te lijf met huisbezoeken, blijkt uit een kleine rondvraag. Helaas is het resultaat daarvan vaak marginaal. Een goede structuur met kringen lijkt beter te werken. Soms zelfs preventief.

TEKST JORDI KOOIMAN

Wat is een randkerkelijke? In een kleine gemeente als Almkerk-Werkendam (46 leden) ligt dat voor de hand. Als daar iemand niet meer komt opdagen, weet iedereen ervan. In grotere gemeenten ‘glijt’ er echter makkelijk iemand tussendoor. ‘Ik ken zelf niet eens iedereen’, zegt daarentegen dominee Piet Busstra van de NGK Bunschoten-Spakenburg. ‘Wij hebben tegen de 1800 leden, dat is erg massaal.’ Om toch enig zicht te krijgen op de groep randkerkelijken, streept de gemeente in Bunschoten aan het begin van elk seizoen af wie op papier naar catechisatie zou moeten komen, maar dat niet meer doet. Het geeft een beeld, maar dan alleen van de jongeren.

Zorglijst

Zo heeft elke gemeente wel ‘maniertjes’ om de groep randkerkelijken enigszins in kaart te brengen. In Doorn neemt de kerkenraad bijvoorbeeld eens in de twee jaar de ledenlijst door met de vraag: wie zien we niet meer en hoe kunnen we contact met hen krijgen?

De kerkenraad van Voorthuizen-Barneveld pakt de zaken sinds kort grondig aan, omdat de gemeente de afgelopen jaren hard is gegroeid. ‘Door de groei neigden we mensen over het hoofd te zien’, vertelt predikant Wieb Dijksterhuis. ‘We wilden nadrukkelijk in beeld krijgen over

wie we praten bij randkerkelijkheid.’ De kerkenraad heeft een ‘zorglijst’ gemaakt van alle gemeenteleden die aan de rand zitten. ‘Eigenlijk zou het “zorgenlijst” moeten heten’, zegt Dijksterhuis. ‘Het zijn mensen over wie we ons zorgen maken.’

De kerkenraad houdt ook bij wat er allemaal gebeurt om randkerkelijken te bereiken. Dijksterhuis: ‘Als iemand zich van de kerk losmaakt, spreidt zich dat vaak over vele jaren uit. Zo iemand heeft dan met meer ambtsdragers te maken. Om te voorkomen dat iedere ambtsdrager weer op nul begint, houden we een soort pastoraal dossier bij. Dat zorgt voor continuïteit.’

Dijksterhuis praat over enkele tientallen leden. In Bunschoten zijn het er ook zeker tientallen, denkt Busstra. In Langerak gaat het om ongeveer een kwart van de 700 leden. Doorn spreekt over twintig tot dertig leden van de 260 en in een kleine gemeente als Almkerk-Werkendam zijn het vijf of zes gevallen.

Jongeren hebben een groot aandeel in deze groepen. In Doorn heeft men zelfs een ‘diasporawijk’ van jongeren, die voor hun studie naar een andere plaats zijn vertrokken. Het blijft echter lastig in kaart te brengen welke jongeren zich bij een andere gemeente hebben aangesloten en welke de kerk vaarwel hebben gezegd. Om met Peter van Genderen uit Houten

te spreken: ‘Jongeren zitten overal en nergens.’

Verlegenheid

Elke gemeente probeert door de reguliere huisbezoeken contact te houden met randkerkelijken. Maar dat valt niet mee. ‘De wijkouderlingen krijgt soms niet eens contact’, vertelt predikant Jan van Atten uit Langerak. ‘Soms houdt de betrokkene de boot af; die zit niet te wachten op een gesprek. Soms weten we amper waar mensen wonen. Sommigen zijn verhuisd naar de grote stad of naar het buitenland, maar hebben zich nooit uitgeschreven.’

‘Als het niet lukt contact te leggen, dan hanteren wij als filosofie dat we het over een jaar nog maar eens proberen’, vervolgt Van Atten. ‘Maar het blijft een lastig punt. Wij kijken elkaar in de kerkenraad ook wel eens met een zekere verlegenheid aan: hoe te handelen?’

Predikant Gijs Bronsveld uit Doorn denkt dat gesprekken ondanks de moeilijkheden wel zin hebben. ‘Door de gesprekken weten ze dat “wij van de kerk” hen niet vergeten. Velen beleven dat positief. Ze vinden het goed dat er een club mensen is, die contact met hen wil houden. Tegelijk moet ik zeggen dat het in enkele gevallen niet lukt een afspraak te maken.’

Opvallend is, dat veel mensen die nooit meer in de kerk komen en ook

Ds. Piet Busstra: 'Je kunt dit alleen aanpakken via relaties, via een soort vriendschapsevangelisatie. Maar dat besef leeft nog niet zo in de gemeente.' (foto Hans-Lukas Zuurman)

de boot afhouden richting ouderlingen, niet de moeite nemen zich te onttrekken aan de gemeente. Sommigen zeggen dat ze er niet zelf voor gekozen hebben lid te worden - dat deden hun ouders - en dat ze dus zelf niets hoeven te ondernemen. 'Of misschien zit er ergens heel diep nog een verlangen of een bijgeloof', zegt Dijksterhuis. 'Hoop misschien?'

Speciale bijeenkomsten

Naast de huisbezoeken worden hier en daar ook andere activiteiten op poten gezet. Bronsveld probeerde in mei een speciale bijeenkomst te houden na afloop van een dienst voor jongeren van 20 tot 25 jaar, die nauwelijks meer bij de gemeente betrokken zijn. Het had een gezellig samenzijn moeten worden, waar een pastoraal werker en de wijkouderling een praatje zouden houden. De respons was echter marginaal. Momenteel speelt de Doornse kerkenraad met het idee om een tiendelige cursus op internet op te zetten voor de randkerkelijken, die vaak niet meer in Doorn wonen. 'We hopen zo via internet de uitwonende jongeren te bereiken', zegt Bronsveld. 'De cursus zou moeten gaan over geloofsvragen in deze tijd - een beetje in de sfeer van l'Abri, met verwijzingen naar Bijbelteksten, boeken, muziek en film.' In Langerak draaien diverse soorten Alpha-cursussen, die de groep rand-

kerkelijken op het oog hebben. Daarnaast was er een tijdje een gespreksgroep onder leiding van de jeugdouderlingen. 'Dat liep goed. Er kwamen ook mensen op af die niet meer in de kerk komen', vertelt Van Atten.

Eenzelfde soort gespreksgroep heeft net een eerste seizoen achter de rug in Bunschoten-Spakenburg. Eén keer in de drie weken ging Busstra in gesprek met jongeren die aan de rand zitten. 'Dat was wel positief', zegt hij. 'Men kwam redelijk trouw. Het werd ook telkens bij iemand thuis gehouden, zodat ze onderling een band konden krijgen.'

Busstra heeft dit jaar ook een belijdenisgroep voor mensen die met een gelovige zijn getrouwd en wel interesse hebben en voor dertigers, die niet tussen de tieners willen zitten bij de gangbare belijdeniscatechisatie. Verder grijpt de predikant het voorbereidende doopgesprek aan om het met randkerkelijke ouders over hun betrokkenheid te hebben. 'Randkerkelijke ouders mogen bij ons de doopvragen niet beantwoorden.'

Preventief

De initiatieven hebben wisselend succes. 'Iedereen weet dat dit niet met een recept op te lossen is', stelt Van Atten. 'Achter randkerkelijkheid gaan soms diepe wonden schuil. Het is net als in Israël, waar men zegt dat een door-

snee Jood niet bestaat: een doorsnee randkerkelijke bestaat niet. Dat maakt het moeilijk een uniforme benadering te vinden. We spreken hier over maatwerk.'

Persoonlijke betrokkenheid zou in dat opzicht het beste werken. Dat blijkt in de NGK van Houten, vertelt stafwerker basiszorg Peter van Genderen. 'Speerpunt bij ons zijn de kringen; 80 tot 85 procent van de gemeente draait daarin mee. Het is de beste manier om ook preventief met randkerkelijkheid om te gaan. Veel mensen zeggen dat ze zonder het lijntje met de kring al afgehaakt waren.'

Door nadrukkelijk vanuit de kringen te werken, is de betrokkenheid tussen de gemeenteleden groot. Als iemand naar de rand 'schuift', blijft dat niet onopgemerkt.

Busstra erkent dat een dergelijke benadering goed zou werken. Zeker ook in zo'n grote gemeente als Bunschoten-Spakenburg. 'Je kunt als kerkenraad en predikant van alles aandragen, maar eigenlijk zou de gemeente het zelf moeten doen. Je kunt dit alleen aanpakken via relaties, via een soort vriendschapsevangelisatie. Maar dat besef leeft nog niet zo in de gemeente.'

Jordi Kooiman werkt vanuit Tekstbureau Vakmaten als freelance journalist voor diverse kranten, tijdschriften en websites. Hij is lid van de NGK/GKV/CGK Deventer.

Ds. Wieb Dijksterhuis: 'In een lotgenotengroep zouden ouders elkaar enorm tot steun kunnen zijn, maar het is de vraag of ze onderling open over deze zaken zullen zijn.'

Zorg voor ouders van kerkverlaters is moeilijk te organiseren

‘Er zit verdriet, maar wat kun je doen?’

De pijn waarmee ouders van kerkverlaters moeten leven, is Nederlands Gereformeerde Kerken zeker bekend.

Maar de manier waarop ze ermee om moeten gaan, is onbekender terrein. Vooralsnog moet de zorg komen vanuit kringen en persoonlijke contacten. ‘Wat kun je verder doen?’

Hoewel het in sommige gemeenten nog vers is, geven alle NGK's bij een rondvraag aan zich bewust te zijn van het verdriet bij ouders van kerkverlaters. 'Wij zijn ons er steeds bewuster van geworden', zegt Wieb Dijksterhuis, predikant in Voorthuizen-Barneveld. 'We hadden onlangs een jeugddienst, waarin mensen een naam konden opschrijven van iemand over wie ze zich zorgen maken. Het papiertje konden ze voor in de kerk in een gebedsdoos doen. Er kwamen echt verschrikkelijk veel mensen naar voren; meer dan de helft van de aanwezigen. Dat schud je niet zomaar van je af.'

'De belangrijkste vraag die mensen aan het eind van hun leven stellen is: hoe zit het met het heil van mijn kinderen?', voegt Gijs Bronsveld, voorganger in Doorn, toe. 'Ook als ik met tachtigjarigen spreek, gaat het daarover. Er is geen vraag die daarboven uitsteekt.'

Maar het trekken van die constatering is een stuk makkelijker dan er een vervolg aan geven in het pastorale werk, blijkt uit de reacties. 'Er zit verdriet, maar wat kun je doen?', vraagt Jan van Atten uit Langerak zich af. 'Er is een soort collectieve verlegenheid rondom kerkverlating: je ziet het gebeuren, maar het glipt tussen je vingers door en het enige dat je dan eigenlijk nog kunt doen, is bidden.'

Aandacht in preek

Sommige gemeenten hebben geen 'beleid' voor deze groep. 'Je kunt wel alles tot je taak maken, maar je moet ook nuchter blijven', zegt Busstra uit het grote Bunschoten-Spakenburg. 'Er spelen zoveel dingen in de gemeente en je hebt maar een beperkt aantal mensen met beperkte tijd.' Wijkkringen en goede onderlinge contacten moeten de zorgvraag in deze gemeenten invullen. En dat moet je niet onderschatten, vindt Bronsveld. 'Het is zeker een stukje zorg.'

Toch zijn er ook gemeenten die zoeken naar meer manieren om iets te betekenen voor ouders van kerkverlaters. Wanneer iemand in Voorthuizen-Barneveld de gemeente heeft verlaten, dan probeert Dijksterhuis daar bijvoorbeeld een tekst bij uit te kiezen in de volgende kerkdienst.

Respons nul

Bronsveld hield in het voorjaar een themadienst over ouders met kinderen die van de kerk zijn afgedwaald. Daarin behandelde hij ook een beladen onderwerp als de hel. 'De dienst ontstond mede op verzoek van een echtpaar, dat het fijn vond als er eens aandacht voor randkerkelijke jongeren zou zijn', vertelt hij. 'Na de dienst was het echtpaar beschikbaar om na te praten en eventueel een bidstond met andere ouders te houden. De respons was nul.'

Bronsveld houdt het erop dat het 'blijkbaar niet de goede vorm' was. 'Misschien hebben ouders elders genoeg contacten, zodat ze geen behoefte hebben aan zo'n "top-down" aanbieding vanuit de kerk. We hebben bijvoorbeeld heel vitale Bijbelstudiegroepen. Daar vinden mensen ook steun bij elkaar.'

Teer onderwerp

Of misschien was het schroom om over het onderwerp te praten? Dat is in elk geval wat Dijksterhuis als obstakel ziet voor bijvoorbeeld een 'lotgenotengroep' (zie ook het kader). 'In zo'n groep zouden ouders elkaar enorm tot steun kunnen zijn', denkt hij. 'Maar het is de vraag of ze opening open over deze zaken zullen zijn.'

Het is een teer onderwerp, dus ze moeten de nodige schroom overwinnen.'

De persoonlijke aard van het onderwerp is voor dominee Jan Willem Ploeg uit Almkerk-Werkendam reden zich af te vragen of gemeenten überhaupt wel meer moeten doen naast pastorale gesprekken en kringen. 'Als ouders erover willen praten, kan dat', zegt hij. 'Daar is ruimte voor en ik geloof niet dat het een taboe is om erover te praten. Maar het punt is dat je nu eenmaal niet graag praat over pijn, over een last. Zelfs als je broeders en zusters ervan op de hoogte zijn. Het is niet iets dat op straat ligt. Misschien is het meer iets om met je vrienden en intimi te delen.'

Succesvolle praatgroep

In de Gereformeerde Kerk vrijgemaakt van Rotterdam-Oost draaide twee jaar lang een gespreksgroep voor ouders van kerkverlaters. Met succes. Frank de Boer zette de groep eind 2005 op. Zijn zoon kwam al drie jaar niet meer in de kerk en hij wist dat er ouders waren met een vergelijkbaar verhaal. 'Ik plaatste een stuk in het kerkblad met de vraag of er behoefte was om daar met ouders over te praten. Doel was om elkaar te ondersteunen en ook de aandacht te vestigen op het feit dat we in de gemeente altijd enthousiast zijn over het binnenhalen van nieuwe leden, terwijl veel jongelui via een achterdeur verdwijnen.'

Er deden zeven gezinnen mee aan de gespreksgroep. In twee jaar tijd kwamen ze vijf à zes keer bijeen. 'Bij alle ouders leefde het gevoel dat je er alleen voor staat', zegt De Boer. 'Kinderen worden snel vergeten in de gemeente.' Na twee jaar begonnen de ouders 'in een kringetje te praten'. Ze hadden elkaars verhalen wel gehoord, dus het was tijd om te stoppen. De Boer kijkt echter positief terug op de groep. 'Iedereen kon zijn verhaal kwijt, dat is heel belangrijk. Daarnaast zijn er nu twee jeugdouders en is er een werkgroep kerk en jeugd. Er is meer openheid over en aandacht voor dit onderwerp. Ik kan het zeker aanraden.'

Meer info: info@frankwebdesign.nl.

Er is een derde weg

We hebben drie kinderen, die ons niets verwijten, maar wel andere keuzes maken. De oudste twee deden nergens meer aan, de jongste twijfelt hard. Het ligt niet aan onze opvoeding zeggen ze, wanneer we het er soms over hebben. Maar wij weten beter. Dat zij bij 'God' niets voelen, heeft alles met ons gevoelsleven te maken.

TEKST JOHAN VAN DER SPOEL

Het is makkelijk de oorzaak te zoeken in onze traditie. Onze ouders, die trouw hun kerkelijke werk deden. Maar zelden iets van vreugde uitstraalden. Niet dat we dat misten, het was gewoon zo. Gereformeerd geloof was misschien niet blij, maar wel standvastig. Ons voorbeeld was eerder Job dan de in zijn onderbroek dansende David.

En dat hebben we ongeveer zo overgedragen op onze kinderen. We bespraken onze aanpak jaren achtereen met andere ouders in een opvoedgroep (ik bleek – niet verrassend – een 'intuïtieve' opvoeder), hoorden wat anderen meemaakten en hoe zij met hun kinderen omgingen. Er leek geen garantie voor succes. Maar we dachten er in elkaar geval meer en vaker over na dan onze ouders. Op dat plusje zouden onze kinderen kunnen voortborduren.

Maar dat pakte dus anders uit. Net als in andere gezinnen leek het generatielange verbond met de God van Israël ten einde te lopen. Hij was dezelfde gebleven, beleden we. Dus waren wij veranderd. We gooiden de afgelopen jaren heel wat badwater weg, maar het was ons niet opgevallen dat er ergens ook een baby bij zat. Dat moest echter wel, want waarom voelden onze kinderen dan niets meer?

Tot ons tweede kind ons verraste. Via zijn opleiding kwam hij als stagiair in aanraking met het jongerenwerk van Youth for Christ en wat later kwam daar zelfs een vaste baan uit voort. Hij begon over 'belijdenis doen'. Vroeg zich af of daar een stoomcursus voor bestond, want hij besepte de nodige kennis te missen. Die belijdenisvraag verstomde even door de drukte rond

De derde weg. (foto Jaco Klamer)

verhuizing, nieuwe baan en samenwonen.

Wij wachtten even af met welke vragen hij zal komen. Misschien komt hij niet eens bij ons, maar vindt hij in zijn nieuwe omgeving christelijke vrienden en goede voorbeelden. Zodat ons de rol resteert van liefdevolle gelovige ouders, waar hij en onze andere kinderen altijd terecht kunnen.

Wij dachten in onze teleurstelling, dat voor onze kinderen twee wegen openstonden. Maar het zijn er drie. En op die derde weg zullen ze nieuwe woorden, nieuwe vormen en een nieuwe relatie met God vinden. Hij verandert niet. Hij laat zich vinden.

Johan van der Spoel is een pseudoniem.

LEZERSBRIEF

Pleidooi

“Here God, uw naam bent Uzélf. Ónze namen zijn wijzelf en die namen hebt U geschreven in uw handen. Wij zitten U op de huid. Kijkt U naar uw handen dan ziet U ons.

U bent zo innig aan ons gehecht dat U ons altijd voor ogen wil hebben.

U moet er niet aan denken dat namen en mensen uit uw hand vallen.

Daarom bezweert U ze met alle klem: “Kom tot Mij. Buiten is er geen leven en geen toekomst”.

Want er is er een werkelijkheid waar U niet aanwezig kan en wil zijn.

U begrijpt al waar ik heen wil. Ik herinner U aan mijn vier jongere broers. Alle vier hebben ze U afgewezen. De een half bewust en nonchalant. De ander bewust en agressief.

We hebben met hen gepraat tot we geen woorden meer hadden. Ons aanhoudende gebed bracht geen omkeer. En zo kwam er een dof verdriet in ons leven.

We bleven pleiten voor hen. Red ze toch. Sléép ze erbij. Hun namen zij U toch bekend.

Twee zijn er al overleden zonder zich naar U toegekeerd te hebben. Wat is hun toekomst? Die vraag maalt maar door ons heen.

Ik herinner U aan wat er gebeurd is. Op veel te jonge leeftijd maakten ze mee dat beide ouders na een slopende ziekte op veel te jonge leeftijd overleden. De spanning die ze doormaakten, de angst en de onrust... Niet te verdragen voor kinderen.

Het leven moest voor hen nog beginnen en toen vielen de wegwijzers al weg.

Ze werden liefderijk opgenomen door anderen. Maar na een maand leden ze weer een verpletterend verlies: de jongste, een meisje, kwam om.

Ik zie ze nog lopen op het kerkhof bij de laatste begrafenis. De twee jongsten van de vier wáren al zo klein, maar nu waren het mensjes, bijna tot niets geworden.

Here God, zeg nou Zelf, dat is toch teveel voor kinderen.

En bij het opgroeien werd ze vaak tekort gedaan. Ze zijn beschadigd door goedbedoelde maar domme woorden en gedragingen. Ze raakten ontredderd en stuurloos. En ze dachten niet meer aan uw handen met hun namen.

Here God, als ze nu voor uw troon zullen staan, denkt u dan alstublieft aan alles wat ze moesten meemaken en treedt ze in uw grote wijsheid en liefde tegemoet, neem ze in uw ontfermende handen. U bent toch een Váder, die alles begrijpt.

Anoniem

Margriet van der Kooi spreekt op Opbouw-symposium

‘Wat zegt God ons via onze kinderen?’

Ze heeft kinderen en weet waar ze het over heeft. Ziekenhuispastor Margriet van der Kooi (PKN, 56) schreef samen met Wim ter Horst het boek *Als kinderen andere wegen gaan*. Sindsdien krijgt ze veel aanvragen voor spreekbeurten. ‘Vooral uit PKN-kring.’ Maar dat gaat veranderen, want Van der Kooi en Ter Horst spreken op het minisymposium dat Opbouw 21 november houdt over deze special.

TEKST EN BEELD SANDER KLOS

...neem tijd voor gesprek en ontmoeting met je kinderen...

-In de kamer en suite van de pastorie naast de Immanuelkerk in Driebergen laat Van der Kooi soms lange stiltes vallen, zoekend naar de precies goede woorden. ‘Mijn aandeel in deze vragen is niet hoe we dit oplos-

sen, maar welke weg je er als ouder mee gaat.’ Die zin herhaalt ze in steeds andere bewoordingen. ‘Wanneer je kind een andere weg gaat, dan spelen daar schaamte, schuldgevoel, verdriet, boosheid in mee. En soms komen zomaar cynische gevoelens op; als die kerk niets voor mijn kind is, wat doe ik er dan nog? Maar kan die teleurstelling voor jou een weg naar God zijn? Dat is steeds mijn eigen thema: wat wil Hij mij toch zeggen? En dan is het spannend welk antwoord wij geven. Want schuldgevoel en schaamte brengen je niet verder. En er is geen recept voor een succesvolle opvoeding. Hoogstens dat je doet wat je zegt en zegt wat je doet. En dat je tijd neemt voor gesprek en ontmoeting.’

Ons raadsel

Ze ziet het groeiende ongeloof als ‘een raadsel van onze generatie’. ‘Wij hebben soms hele dunne verklaringen voor wat wij geloven en doen. Maar daaraan hebben onze jongeren niet genoeg.’

Ze ziet het als een grote valkuil voor alle mensen, ook gereformeerden, om ‘grote geloofswaarheden door te geven zonder het cadeau zelf goed uit te pakken’. ‘Niet dat mensen niet geloven. In het ziekenhuis zie ik bij zie-

ken en stervenden vaak een enorm godsvertrouwen, heel diepgeworteld. Maar we moeten ons afvragen hoe wij voor de volgende generatie het Evangelie vertalen. Dus niet onze neus optrekken voor Opwekking, jeugdkerken en bands. En ondertussen dat cadeau uitpakken. Jongeren vragen: wat betekent dit voor jou?’

Intiemer dan seks

Dat gesprek tussen ouder en kind gaat niet vanzelf. ‘Spreken over geloofszaken is teder, nog intiemer vaak dan seksualiteit. Je hebt er soms wel, maar soms ook geen woorden voor en bepaalde dingen horen bij de intimiteit van je ziel. Niettemin moet onze generatie er woorden voor vinden, want de jongere wil iets merken, iets voelen van dat geloof.’

Ze is bang dat de geloofsverhalen onvoldoende worden verteld. ‘Psalm 78 zegt dat we ze moeten doorgeven aan onze kinderen. En we hebben zelf dat Woord van God ook nodig om te horen wat Hij ons wil zeggen. Zoals God tegen Abraham sprak, zo kan Hij ook ons aanspreken. En ook via de keus van een kind kan Hij een appèl op ons doen.’

Verdwijnen en verschijnen

Een ander raadsel is, waarom kinde-

ren uit hetzelfde gezin verschillend kiezen. ‘Dat kan het karakter zijn en heeft vaak te maken met de groep jongeren om hen heen. Daarin heb je niet veel in de hand’, zegt ze gedecideerd. ‘En het heeft te maken met ons optreden. Kijk naar Eli, die niets zei over het wangedrag van zijn zoons. Ook wij lijken soms geïmponeerd door onze zelfstandige kinderen, zodat we onze mond houden om ons niet van hen te vervreemden. Maar ze weten vaak veel minder dan ze in hun autonomie uitstralen.’ Ouders lijken ook meer nadruk te leggen op hun eigen dan op Gods doopbelofte. ‘Je moet weten dat het niet maakbaar is, maar dat betekent een weg van overgave. Zeggen: ik heb gerust mijn best gedaan. En misschien moet je wel beelden van jezelf opgeven.’ Aan haar gezicht is te zien, dat ze op die plek is geweest. ‘Hij zei mij: breek je zelfbeeld af. En toen merkte ik dat ik veel minder van het leven met God wist dan ik dacht.’ Ze haalt Ter Horst aan. ‘Je moet als ouder verdwijnen om te verschijnen. In een nieuwe rol. Want een man zal zijn vader en moeder verlaten en eigen keuzes maken. Vraag je dus af: wat heeft dat kind van mij nodig? In plaats van (te) snel je mening te geven.’

Even kort

Of de Boze in dit alles ook een rol speelt? ‘Het is geen onderschatting, maar we moeten de Boze niet te veel eer geven. Barth zegt ergens: “Goed, we hebben het even kort over de Boze en daarna richten we de blik weer definitief op Jezus Christus”. Er zijn ongetwijfeld veel krachten en tegenkrachten en ik weet dat er in de wereld van alles misgaat, maar ik laat mij niet intimideren. God gaat een weg met mij en beschermt mij voor wankelen (Psalm 121). Dat neemt niet weg, dat je je soms letterlijk laat ontzetten van je fundament. Maar dan geeft Jezus in Lukas 4 het voorbeeld door zich te laten gezegen door de Schrift; wat wilt U mij zeggen?’

Andere vormen

Naast de ouders ziet ze de gemeente als belangrijke medeopvoeder. Maar of ze die rol altijd speelt? ‘Kerken reageren erg angstig op de moderne cultuur en jongeren “die niks meer

Margriet van der Kooi op een kruising in eigen tuin. ‘Via de keus van een kind kan Hij een appèl op ons doen.’

zouden willen”. Belangrijkste vraag is vaak, of ze wel in de kerk komen. Maar onze manier van kerk zijn vind je niet in de Schrift en in onze traditie hebben wij altijd gezocht naar een actuele vertaling van het Woord. Jongeren laten zich niet commanderen, maar hebben wel levensvragen. Vinden ze de antwoorden daarop door zondagmorgen naar de kerk te gaan? We moeten andere vormen bedenken voor mensen uit een kijkcultuur. Mijn ongelovige (heidense, zegt ze) vriendinnen weten niet wat hun overkomt in een kerkdienst! Ik heb niet zoveel met Opwekking, maar toen ik achttien was, zong ik wel graag uit de Youth

for Christ-bundel. En bij die YfC hadden ze het over dingen die ik interessant vond.

‘Kijk naar Paulus, die gewoon de straat op ging. Niet om te bekeren, maar om te vertellen dat hij iets goeds had gekregen. Ik hou van stijl en liturgie, van een goed vormgegeven ritueel, maar je moet als kerk nieuwsgierig zijn. Zonder je identiteit en inhoud prijs te geven. Het zit trouwens niet in de metho-diek, zoals de vroegere beatmis. Het gaat allereerst om identiteit. Dat herken ik bij Arie Boomsma. Je afvragen wat je wilt overbrengen en dan door ruiten en roeien volhouden, dat de liefde van Christus jou

altijd vasthoudt. In de kerk spelen nog een heleboel andere belangrijke dingen, maar dit is de kern. En hier vragen jongeren ook om.'

De uitersten

Waardevol aan de kerk vindt zij de unieke combinatie van ellende en vreugde. 'Op SBS6 zie je programma's waarin alles vreselijk óf juist fantastisch is. De kerk brengt dat samen in het kyrie eleison; "God help dan toch!" én "God zij geloofd uit alle macht". Net zoals je in het ziekenhuis heen en weer loopt tussen kraam- en sterfkamer. Jongeren moeten weten hoe het geloof hen helpt. En dan verder kijken; kerk en geloof zijn er niet alleen om je beter te voelen, maar God moet er ook beter van worden.' Ze zwijgt even en geeft een voorbeeld. 'In het ziekenhuis vroeg een jonge verpleegkundige - ik weet niet of ze wel of niet gelovig was - aan een terminale patiënte of ze de zon wilde

zien opkomen. Ze reed haar naar de andere kant van de afdeling om het te zien. Die vrouw ervoer dat alsof een engel van God haar bij Gods trouw bracht. Want wanneer de zon opgaat, weet ik weer dat U trouw bent. Fantastisch, zo'n jonge vrouw met zo'n fijngevoeligheid.'

Eigen bronnen

Jongeren moet je voorbereiden op de samenleving, vindt ze. 'Bekijk tv-programma's en bespreek ze. Stel jezelf ook vragen, anders kun je hun vragen niet beantwoorden. En bedenk dat de liefde de vrees uitdrijft, dus ga met ze naar een controversiële film en praat erover.'

'Pak dat geloofscadeau uit'

Want wat onze kinderen doen en denken brengt ons terug bij de vraag

wat onze eigen bronnen zijn. 'Soms moet je daar opnieuw over nadenken. Dat kan bedreigend voelen, maar het geeft ook kansen.' Met ongelovigen in het gezin of de familie komen vragen over het leven na de dood en de hel plotse-ling dichtbij. 'Die vragen maken het wel heel zwaar. Voor mij is de gelijkenis in Lukas 15, die ik liever de gelijkenis van de Barmhartige Vader noem, een belangrijk beeld. Het helpt om heel goed te kijken hoe die vader omgaat met die twee zoons, dus met ons'.

Meer informatie over het mini-symposium op 21 november is te vinden op www.opbouwonline.nl/symposium.

Sander Klos is hoofdredacteur van Opbouw en lid van de NGK/GKV/CGK Deventer.

weerheim
Revalidatie Techniek

Verkoop Verhuur
Nieuw en Gebruikt

Groot assortiment

Sta-op en relax-stoelen

Hoog-laag bedden:

Drie en vierwielers:

Diverse modellen:

- * direct op maat
- * diverse soorten bekleding
- * voor thuisverzorging
- * houten ombouw
- * huiselijk getint
- * diverse accessoires
- * uit voorraad leverbaar
- * vele modellen
- * gemakkelijk mee te nemen in auto

Laat u deskundig voorlichten. Vraag vrijblijvend inlichtingen.
Desgewenst demonstratie aan huis

Showroom Stationsweg 183 3771 VG Barneveld Tel. 0342-412 763
www.weerheim.org Rijswijk-Delft Tel. 015-2123046

WIM DE KASTE
NUNSPEET

VW AUDI

SINDS 1987

BETROUWBAAR BETAALBAAR

www.wimdecaste.nl

Maak vrijblijvend nader kennis met Opbouw!

Vraag nu een gratis proefabonnement voor de 6 komende nummers aan via:

administratie@opbouwonline.nl,
of bel naar Nico Schenk: 0343-575027.

Voor meer informatie zie www.opbouwonline.nl.

U ziet obstakels
Wij zien mogelijkheden

Blinde en slechtziende mensen kunnen heel veel, ondanks hun beperking. Spelen. Leren. Werken. Daartoe financiert de Vereniging Bartiméus Sonneheerdt diverse projecten. Help mee, geef via rekeningnummer 400 40 40. Kijk ook op steunbartimeus.nl.

bartimeus sonneheerdt
VERENIGING
oog voor blinden
en slechtzienden

Postbus 60 3940 AS Doorn
Tel. (0343) 52 68 52
www.steunbartimeus.nl

Kerk zonder mysterie en charisma

TEKST MENKO BIEWENGA

Onder dat opschrift plaatste het Nederlands Dagblad op 9 juni een artikel van Gert-Jan Segers, tegenwoordig directeur van het Wetenschappelijk Instituut van de ChristenUnie, maar daarvoor een aantal jaren verbonden aan een christelijk studie- en toerustingscentrum in Cairo. Onlangs was hij terug in Egypte; z'n bezoek leverde hem gemengde gevoelens op:

Een paar jaar geleden kondigde de Engelse theoloog Alistair McGrath het einde van het protestantisme aan. Hij zag slechts toekomst voor het rooms-katholicisme, de oosters-orthodoxie en het evangelicalisme. Inmiddels is McGrath hoopvoller over de toekomst van het 'mainstream' protestantisme. Maar zover ben ik nog niet.

Zeker niet na mijn recente bezoek aan Egypte. We waren als gezin twee weken in Egypte en de zondagavond belandden we weer in de presbyteriaanse kerk waar we als gezin, naast de internationale kerk, jarenlang lid van waren geweest. Het koor waarin mijn vrouw Rianne twee jaar geleden nog meezong trad op, de kerk was verbouwd en mooier dan ooit. De voorganger, een exegeet van formaat, schudde ons de hand en heette ons weer welkom. Maar toch was het deze avond niet alleen maar een vreugdevol weerzien met oude bekenden. De kerk was lang niet vol en als we mensen vroegen hoe het er met de gemeente voorstond, dan gingen de schouders omhoog of het hoofd heen en weer. Ach, zeiden de mensen, alles draait nog, de commissies vergaderen, de jeugdbijeenkomsten worden gehouden, de inkomsten zijn goed. De kerk draait stationair, zo lijkt het, met een plichtmatigheid die zo weinig weg heeft van het pinksterfeest.

Ondertussen hoorden we tijdens ons bezoek genoeg waar we wel warm van werden.

Vrienden van ons, met een islamitische achtergrond, hebben hun plaats gevonden in een huisgroep waarin met tientallen andere ex-moslims wettelijk Bijbelstudie wordt gedaan. Wie we ook spraken, iedereen kende verhalen van moslims die Jezus Christus hebben leren kennen. De interesse in het evangelie groeit en ook de vrijmoedigheid van nieuwe christenen neemt toe. Er zijn rechtszaken waarin nieuwe christenen aanspraak maken op de godsdienstvrijheid waar ze volgens de wet recht op hebben, maar waar nooit sprake van is geweest. Toen de rechter een van hen vroeg om het doopcertificaat te laten zien als bewijs van zijn overgang naar het christendom, ging de rechter ervan uit dat de Koptisch-Orthodoxe kerk nog steeds haar plaats kent. Maar hij verkeek zich. De man kreeg wat hij vroeg en voor het eerst gaf de Koptisch-Orthodoxe kerk openlijk toe dat het bekeerde moslims doopt. Het gonst en het gist in Egypte, maar onze presbyteriaanse gemeente lijkt er geen deel van uit te maken. Luisterend naar het koor, om me heen kijkend in de niet zo volle kerk, vroeg ik me af hoe dat kwam.

Koptisch-Orthodoxe christenen kunnen zich vol overgave laten meenemen in de liturgie. Het nasale gemurmel van de aloude teksten lijkt te resoneren in de harten van de gelovigen. Als het op het sacrament aankomt, drommen de gelovigen richting het altaar, omdat ze geloven dat hun heil ervan afhangt. Na afloop strelen ze de icoon van Jezus en kussen ze de hand van de priester, de hoeder van het heilige. Hij is de bekleeder van het ambt dat zijn oorsprong heeft in de eerste zegen die Christus aan zijn discipelen gaf. In de Orthodoxe kerk is Christus' liefde een mysterie, een geheim dat de eeu-

wen doorstaat en steeds weer de gelovigen troost.

In hartje Cairo staat een grote protestantse kerk waarin de handen de lucht in mogen, het gebed intens is, de preken persoonlijk en emotioneel. De gemeente is een kloppend centrum van evangelisatie, 'revivalbijeenkomsten' en van genezingsdiensten. Uit heel Cairo komen hier mensen naar de kerk en ook christenen met een islamitische achtergrond voelen zich hier welkom. Deze kerk heeft een charisma dat mensen aantrekt en in beweging zet. Veel protestantse kerken in Nederland weten niet zo goed raad met mysterie en charisma. Het ambt is vaak een vrijwilligersfunctie voor mensen met een groot verantwoordelijkheidsgevoel. Het sacrament kan zomaar een gewoonte worden waarin we fysiek worden geraakt, maar het hart onberoerd blijft. Bevindelijk-gereformeerden hebben nog een mysterieuze roeping tot ambt en avondmaal. Maar als een protestantse kerk het zonder mysterie moet doen, mag het nog hopen op het charisma van de prediker of van de 'worship'. Dan wordt het hart alsnog aangeraakt.

Maar de kerk waarin Christus' heil geen mysterie meer is en het charisma geen plaats heeft, houdt weinig over. Misschien wordt het hoofd nog be-roerd door een exegese die sluit als een bus, maar het hart wordt niet meer koud of warm en geen gelovige loopt er de kerk uit met het vaste voornemen dat alles anders wordt. Piekerend op die zondagavond gaf ik de Alistair McGrath van een paar jaar geleden meer gelijk dan de McGrath van tegenwoordig.

En zijn uitspraak van toen heeft veel kerken in Nederland veel te zeggen.

Drs. Menko Biewenga is predikant van de NGK Enschede.

Bij de presentatie van de feestbundel voor Henk de Jong

Samen rond een dankbare leerling van het Koninkrijk

De 2e augustus was al een bijzondere dag voor ds. Henk de Jong vanwege zijn vijftigjarig predikantschap. Op die zondag leidde hij niet alleen een morgendienst in NGK Zeist, maar ook (verrassend) de middagdienst in GKV Gees, waar hij in 1959 zijn werk als predikant was begonnen. Niet minder feestelijk was donderdag 1 oktober, omdat hem op die dag Verrassend vertrouwd werd aangeboden, een feestbundel geschreven door dankbare vrienden en leerlingen.

TEKST FREDDY GERKEMA BEELD JACO KLAMER

Ds. Jan Mudde leidde namens de redactie van de feestbundel de middag in met woorden van dank richting ieder die had meegewerkt aan het boek. Dankbaarheid was er ook vanwege de gastvrijheid van de vrijgemaakte Theologische Universiteit, waar het kleine symposium kon worden gehouden. Het was immers de plek waar Henk de Jong in de vijftiger jaren zijn theologiestudie had gedaan en waar hij waarschijnlijk ook docent Oude Testament was geworden, als de kerkelijke breuk daar niet tussen was gekomen. Dat maakte het samenzijn met velen in de aula van de universiteit bij voorbaat al tot een bijzonder moment.

Jan Mudde ging in zijn openingswoord in op de vraag waarom het initiatief tot een feestbundel voor Henk de Jong was genomen. Hij noemde daarbij De Jongs vermogen om de Schrift zo ter sprake te brengen, dat het een woord werd 'op zijn tijd'. En dat zowel in de zondagse preken als in de vele publicaties.

Urbi et Orbi

Voorafgaand aan de uitreiking spraken het Zeister gemeentelid Agnes Amelink en de oudtestamenticus (en ND-redacteur) Koert van Bekkum.

Ds. Henk de Jong: 'Ik vind het gewoon heel bijzonder'.

Agnes Amelink keek nog even verder dan NGK en GKV en legde haar vinger bij de affiniteit van Henk de Jong met de rooms-katholieke kerk. En dat vooral vanwege de zorg voor het centrum van de bijbelse boodschap: de verzoening in Christus, die De Jong (bij alle verschillen) herkent in de eucharistie van de katholieke mis. Zijn arbeid in preek en publicatie speelde zich volgens Amelink dus niet alleen af in de kerken van de vrijgemaakte

traditie, maar in de breedte van de wereldkerk.

Begrafenistoeloespraken

De combi van preken en pastoraat had het hart van Henk de Jong, zo signaleerde het Zeister gemeentelid, en ze zag vooral in de begrafenistoeloespraken die twee samenkomen: 'Tenslotte gaat het dan om de kern. Het leven van de overledene wordt geschetst in het milde licht van Chris-

Henk en Betsy de Jong met onder andere Agnes Amelink en Koert van Bakkum.

tus' verzoenend werk'. Amelink was verder getroffen door de aandacht van De Jong voor gemeenteleden die in de marge van de gemeente terecht dreigden te komen. In eerdere jaren waren dat studenten, die klem kwamen te zitten door de vragen van de wetenschap, recenter de mensen die zich in de gemeente ontheemd voelden, omdat ze de hoge standaard van de evangelische leefwijze niet haalden. Agnes Amelink eindigde haar toespraak direct richting De Jong: 'Wat ons past is dankbaarheid. Wij zijn dankbaar voor de grote gaven die onze Heer je heeft gegeven. Soli Deo Gloria.'

Meest vrijgemaakte

Koert van Bakkum was als tweede spreker uitgenodigd iets te zeggen over de betekenis van Henk de Jong voor kerk en (vooral) theologie. Hij zag De Jong als een erudiete eenling binnen de kleine gereformeerde kerken, met invloed die veel verder reikte dan de eigen kring. Tegelijkertijd typeerde Van Bakkum De Jong als 'de meest vrijgemaakte Bijbelgeleerde van al zijn generatiegenoten'. Geen van de anderen had zich, volgens Van Bakkum, zo intensief bezig gehouden met de heilshistorische Schriftuitleg als Henk de Jong. Zijn visie op de Bijbelse geschiedschrijving – 'de Bijbel beschrijft niet de geschiedenis, maar

gebruikt die' – en het zandlopermodel noemde van Bakkum als opvallende elementen: 'Zo toont De Jong zich een Bijbelgeleerde die zich bewust is van zijn traditie. Hij wordt mijns inziens daarom vandaag zeer terecht geëerd. In beide huizen van de Vrijmaking, én daarbuiten.'

Kritische leerlingen

In zijn dankwoord, na de uitreiking van het boek door Jan Mudde, vertelde Henk de Jong dat hij zeer verrast was, toen hij hoorde over een feestbundel die hem bereid werd. Maar het vervulde hem met trots dat de bijdragen van zijn leerlingen zich kenmerkten door grote zelfstandigheid en kritische zin. Vreugde was er bij de Zeister predikant ook over de inbreng van theologen van buiten de NGK. Hij herkende zich ook op veel punten in de typering van zijn werk. Bijvoorbeeld dat theologie voor hem meer wijsheid dan wetenschap was. En dat het hem niet lukte om tijdens zijn predikantschap diepgaande studie van de theologische literatuur te maken. De Jong: 'Alles moest naast een druk pastoraat: het afleggen van een bezoek ging bij mij voor op het lezen van een boek'. De emerituspredikant las wel dagelijks de Schrift in de beide grondtalen en dat was iets waarin hij zich graag nagevolgd ziet door zijn jongere collega predikanten anno 2009. Het

deed hem ook goed dat zijn werk op meer dan één moment in het boek gezien werd in het licht van Jezus' woord over de Schriftgeleerde, die uit de schat van het Woord nieuwe en oude dingen tevoorschijn brengt – 'een woord waar ik altijd mee geleefd heb'.

Geloofseenheid

De Jong voelde zich vereerd om dit speciaal aan hem gewijde boek in ontvangst te nemen – 'Ik vind het gewoon heel bijzonder!'

De eenheid in geloof had hem in de bijdragen getroffen, wat hij verwoordde in de laatste zinnen van zijn dankwoord: 'Wat hebben jullie, mijn vrienden, allemaal vanuit een prachtige geloofseenheid geschreven! Door alle waardering, bijval en tegenspraak heen! Juist dat maakt dit geschenk voor mij zo waardevol. En al zou later alles wat ik geschreven en gezegd heb aanvechtbaar blijken te zijn, dan nog hoop ik school te hebben gemaakt door mijn liefde en eerbied voor het Woord van onze God. Hem zij de eer en de glorie tot in eeuwigheid!' De middag ging vervolgens over in een receptie rond Henk en Betsy de Jong, waarin de vreugde en dankbaarheid werd gedeeld met velen.

Drs. Freddy Gerkema is voorganger van de NGK Amersfoort-Noord en redacteur van Opbouw.

Wereldwijd

Op de vuilnishoop roep ik: Jezus redt mij!

TEKST PIETER KLEINGELD

Zondag 18 oktober is Micha Zondag. Op deze dag staan overal ter wereld mensen op om hun stem te laten horen tegen onrecht en armoede. Micha 6:8 staat centraal: recht doen, trouw betrachten en nederig de weg gaan van je God. De Micha Campagne heeft veel met 'doen' te maken. Maar voor mij begint alles bij een diep besef van eigen onmacht en afhankelijkheid van Jezus. Daarom dit keer geen artikel maar een meditatie in Wereldwijd.

Scheppen is scheiden. Op de eerste dag schiep God het licht en hij scheidde het licht van het donker. En op de tweede dag scheidde God het water onder en boven de aarde. Op de derde dag maakte hij het strand, met aan de ene kant de zee en aan de andere kant het land. Vervolgens ging God inkleuren. Op de vierde dag kleurde hij het licht van de dag in met de zon, en het donker van de nacht met de maan en de sterren. God kleurde de lucht in met vogels en de zee met vissen. God begon met de chaos – de aarde was woest en leeg – en schiep door scheiden en inkleuren.

Ook wij scheppen door scheiden en inkleuren. "Ba, boe, baba..." Baby's en peuters leren klanken te onderscheiden,

leren praten en scheppen verhalen en gedichten. Eerst liggen alle getallen nog door elkaar: "1, 2, 3, 4, 8, 11, 5, 4, 2..." Dan leren kinderen de getallen scheiden, ze leren rekenen en scheppen vervolgens mooie wiskundeformules. Zo bouwen we uiteindelijk huizen, auto's, meubels, enzovoorts. Mensen zijn gemaakt naar Gods beeld.

Maar als scheppen scheiden en inkleuren is, wat is dan zonde? Zonde is de chaos terugbrengen. Zonde is de vuilnishoop waar alles weer door elkaar ligt, maar nu rottend en stinkend, gevaarlijker dan eerst. Opmerkelijk genoeg gebruikt Jezus regelmatig de vuilnisbelt van Jeruzalem als beeld van het oordeel, zo je wilt de hel.

Als zonde de vuilnishoop is, wie is Jezus dan? Is Jezus dan niet een vuilnisraapstertje op Smokey Mountains, een van de grootste vuilnisbelten in Manilla? Misschien verzamelt ze oud ijzer of plastic. Zij scheidt wat mensen door elkaar hebben gegooid. Maar wie is ze? Wie kent haar naam? Ze zal waarschijnlijk jong sterven als gevolg van de gevaren en het gif. Wanneer wij scheppen vertonen wij het beeld van de Schepper. Maar zij staat aan het begin van de herschepping. En het kost wellicht haar leven. Vertoont zij niet het beeld van de Verlosser? Deze gedachte laat me niet meer los.

Op de vuilnishoop roep ik: "Jezus redt mij!" Maar daarvoor moest hij sterven.

Achtergrond

Scheppen als scheiden en inkleuren hoorde ik voor het eerst van ds. Marten de Jong. Cornelius Plantinga Jr. beschrijft in A Breviary of Sin scheppen als scheiden en verbinden. God scheidt licht en donker en verbindt het licht aan de dag. Hij scheidt water en land en verbindt de mens aan de schepping en het beeld van God. Miroslav Volf pikt deze gedachte op in Exclusion and Embrace op als uitgangspunt voor zijn omschrijving van zonde: zonde gaat in tegen de onderscheidingen of tegen de verbindingen die God heeft geschapen. En dat resulteert in vernietiging en chaos.

Meer weten over Micha? www.michacampagne.nl

Gebed

Heer, geef voedsel aan hen die honger hebben en honger naar gerechtigheid aan hen die voedsel hebben!

MISSIONAIR
Steunpunt
Nederlands Gereformeerde Kerken

In de vertrekhal: familie Schepers

Met grote regelmaat staan mensen uit de NGK in de vertrek- of aankomsthal. Wat doen ze? Waarom gaan ze? Wat inspireert hen? Deze en andere vragen stellen we mensen met een missie vlak voor hun vertrek of net na hun aankomst. Vandaag ontmoeten we familie Schepers, zij wonen sinds april 2009 in IJsland.

Wie zijn jullie?

Wij zijn Steven en Eveline. Met onze twee dochters Hannah (3) en Rachel (1) wonen wij in Reykjavik.

Wat gaan jullie doen?

Wij werken voor Youth with a Mission (YWAM) en willen meer IJslanders betrekken in wereldzending. Dit doen wij door het opstarten van een IJslandse basis voor YWAM. Door onze programma's en Bijbelschool (DTS) bieden wij (vooral) jongeren groeimogelijkheden voor hun geloof. Een groot werkterrein waarin veel uitdaging ligt.

Waarom?

Jezus' laatste opdracht in Mattheüs 28 aan zijn discipelen is: 'Trek erop uit en maak alle volken tot mijn discipelen en doop ze in de naam van de Vader en van de Zoon en van de Heilige Geest. Leer hun alles onderhouden wat Ik jullie heb opgedragen.' Als Christen heb je een taak, maak volgelingen van Jezus en doe wat Hij je heeft geleerd. We willen aan God gehoorzaam zijn.

Met welke droom vertrekken jullie?

Dat er hoop komt in IJsland! Sinds de crisis is er een onzekere tijd aangeboden voor veel IJslanders. We willen ze laten zien dat God er is, in welke omstandigheden dan ook. Hij belooft om voor ons te zorgen omdat Hij van ons houdt. We willen dat dit voor IJsland-

Steven en Eveline met hun dochters Hannah en Rachel.

ders geen droom maar een werkelijkheid in hun levens zal worden.

Wat hebben jullie in jullie rugzak meegenomen? En wat achtergelaten?

Meegenomen hebben we de Nederlandse nuchterheid en het vinden van een uitkomst voor ieder probleem. Maar onze agenda hebben we achtergelaten. Afspraken plannen om relaties te onderhouden, werkt hier niet. Alles gaat hier op z'n beloop, dat maakt het leven meer ontspannen.

Wat is de relatie met jullie gemeente in Nederland?

Steven is opgegroeid in de NGK Hat-

tem. Zijn familie is daar nog steeds lid. Op dit moment zijn we lid van de CGK in Hattem. Een kleine gemeente, daardoor is de betrokkenheid groot.

Wie steunt jullie? En hoe?

Wij leven van een vriendenkring op basis van giften. Hierdoor groeit je geloof, omdat je jezelf afhankelijk stelt van God én er worden op deze manier meer mensen betrokken bij het werk dat je nu samen mogelijk maakt.

Meer weten, bidden of financieel steunen?

www.familieschepers.blogspot.com
www.ywamiceland.org

MEQ CHANGE Career Switch

Slaagkans: 96%!

Biedt:

- baanzoekers begeleiding aan naar hun nieuwe job
- door middel van een 6 - maandstraject voor slechts € 1450,-
- inclusief Jobsearch, een vacaturedatabase met maar liefst 220.000 recente(!) vacatures

De 18 MEQ CHANGE - adviseurs:

- wonen verspreid over Nederland
- hebben meer dan 10 jaar ervaring in MKB, Grootbedrijf en non profit

Meer info?

Bel of mail naar drs Peter Verschoor,
tel 06 - 215 47 541 / info@meqchange.nl
MEQ CHANGE Career Switch
(www.meqchange.nl)

Cor-Jan van Rhijn bevestigd als predikant

AMSTELVEEN - Op 28 september is kandidaat Cor-Jan van Rhijn bevestigd als predikant van de NGK Amstelveen.

De bevestiger ds. Frans van Deursen stelde in zijn preek Paulus' profielschets van een goede voorganger in 1 Timoteüs 4:15-16, centraal: Predikanten moeten zich vooral richten op de zuivere leer en een vrome, voorbeeldige levenswandel. Als zij dat doen, kunnen jonge voorgangers net als Timoteüs groeien in het

werk, waardoor de gemeente kan meegroeien in geloof, hoop en liefde. Onder het thema 'Een kleine jongen in een grote stad' liet ds. Van Rhijn in zijn intredepreek (1 Kor. 2:1-5) zien, hoe Paulus het niet van 'glitter en glamour' verwachtte, maar van de kracht van God. Dat gold in Korinte en geldt ook Amstelveen, deel

De handoplegging werd verricht door ds. F. van Deursen. (foto Steven de Jeu).

van in Groot-Amsterdam. Na de dienst werd ds. Van Rhijn toegesproken door kerkenraadsvoorzitter S. Oostenbrug, ds. C.D. Affourtit namens de regio Amsterdam-Haarlem, ds. J. Dekker namens

de NGP en als voormalig predikant van de NGK Amstelveen, ds. T.H. Park namens de Korean Church, J.M. Louwerse namens de NGK Amsterdam-C. en C. Beumer namens de NGK Wormer. (adb)

Serge de Boer geïnstalleerd als gemeentestichter

AMSTERDAM - Op 28 september is Serge de Boer geïnstalleerd over gemeentestichter voor de missionaire multiculturele gemeente Oase - 'kerk voor mensen die niet naar de kerk gaan' in Geuzenveld-Slotermeer.

In de dienst, die uitging van de gemeente De Bron (CGK/NGK), vertelde bevestiger ds. Carel Affourtit aan de hand van Deuteronomium 6 en Mattëus 27 wat De Bron en Serge de Boer bezielt: Gods liefde, in Jezus Christus bewezen, gehoorzaamheid aan de zendingsopdracht om het zendingsgebied Amsterdam in te gaan en vertrouwen op Jezus' macht. Na zijn installatie schetste de nieuwe ge-

meentestichter de missie van Oase aan de hand van 2 Korintiërs 5:14-15; de kern daarvan is '1 4 All, All 4 1'. Ofwel: mensen leren begrijpen waarom Jezus aan het kruis stierf, en mensen helpen niet langer voor zichzelf te leven, maar Jezus in het centrum te zetten. Na de dienst werd Serge de Boer toegesproken door pastoor Laurent namens de R.-K.-parochie en de Raad van Kerken. (adb)

Aan de handoplegging werd deelgenomen door (v.l.n.r.) ds. Carel Affourtit, kerkenraadsvoorzitter Ger Agterhof en Jurjen ten Brinke, gemeentestichter Hoop voor Noord. Rechts Mieke de Boer-Sonnenschein.

Beroepingswerk

Beroepen te Almere (CGK/NGK samenwerkingsgemeente De Zuiderpoort): G. van Dijk te Dalfsen.

Beroepen te Nieuwegein (CGK/NGK samenwerkingsgemeente Het Anker): M. de Kreek te Rijsbergen.

Ds. Peter Gort in beroep

HATTEM - De regiovergadering van de regio Harderwijk heeft op 10 september goedkeuring verleend aan de beëindiging van het dienstverband van ds. P.R. Gort als predikant van de NGK Hattem. Het gaat hierbij om een ontslag om gewichtige, maar niet tuchtwarig makende redenen (art. 10 AKS). De regiovergadering heeft hem voor een periode van twee jaar beroepbaar gesteld. Ds. Gort heeft tegen deze beslissing beroep aangetekend bij de Landelijke Vergadering. Artikel 38 AKS schrijft voor dat in zo'n geval de LV vervroegd bijeen wordt geroepen. (adb)

Een nieuw verleden

Omgaan met herinneringen in een gebroken wereld

Wat doe je met pijnlijke herinneringen? Moet je wel iemand vergeven die jou misbruikt heeft? Theoloog **Miroslav Volf** groeide op in Kroatië en zag daar de verschikkingen. Hij confronteert zich in dit boek met de Bijbel, de wetenschap en zijn herinneringen. Hij komt bij een schitterende visie, bijbels en praktisch.

240 pagina's, € 19,50

Buijten & Schipperheijn Motief

www.buijten.nl - in de boekwinkel